

T.C.
Avrasya Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yönetim Bilimleri Anabilim Dalı
Yönetim Bilimleri Bilim Dalı

**ARTVİN HALKININ GÖÇ ETME EĞİLİMLERİ ÜZERİNE ALAN
ARAŞTIRMASI, BURSA ÖRNEĞİ**

Serdal ÖZBAYRAK

Yüksek Lisans Tezi

Aralık 2018

TRABZON

**ARTVİN HALKININ GÖÇ ETME EĞİLİMLERİ ÜZERİNE ALAN
ARAŞTIRMASI, BURSA ÖRNEĞİ**

Serdal ÖZBAYRAK

**Avrasya Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yönetim Bilimleri Anabilim Dalı**

Yüksek Lisans Tezi

Dr. Öğr. Üyesi Levent KALYON

Aralık, 2018

TRABZON

TEZ ONAY FORMU

Yönetim Bilimleri Anabilim Dalı, Yönetim Bilimleri Bilim Dalı yüksek lisans programı öğrencisi Serdal ÖZBAYRAK tarafından Dr. Öğr. Üyesi Levent KALYON yönetiminde hazırlanan “Artvin Halkının Göç Etme Eğilimleri Üzerine Alan Araştırması, Bursa Örneği” başlıklı tez aşağıdaki jüri üyeleri tarafından 24/12/2018 tarihinde yapılan tez savunma sınavında başarılı bulunarak, Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı

Dr. Öğr. Ü. Levent KALYON
Levent Kalyon

Jüri-Danışman

Dr. Öğr. Ü. Levent KALYON
Levent Kalyon

Jüri

Dr. Öğr. Üyesi Muhammed Besiç
Muhammed Besiç

Tez savunması ile ilgili yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

ENSTİTÜ MÜDÜRÜ

Prof. Dr. Mehmet Güçer

ETİK BEYAN

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulguların analizlerinde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini; bu çalışmanın doğrudan birincil ürünü olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atıfta bulunulduğunu beyan ederim. 26/02/2018

Serdal ÖZBAYRAK

ÖZET

Artvin Halkının Göç Etme Eğilimleri Üzerine Alan Araştırması, Bursa Örneği

ÖZBAYRAK, Serdal. “Artvin Halkının Göç Etme Eğilimleri Üzerine Alan Araştırması, Bursa Örneği”, Yüksek Lisans Tezi, Trabzon, 2018

Bu çalışmanın temel amacı, araştırmanın varsayımları doğrultusunda Artvin’den Bursa’ya, göç eden aile örgütlerindeki aktörlerin demografik, sosyolojik göç eğilimleri ile ilgili özelliklerini ortaya koymaktır.

Göç, kentleşme ve işsizlik ilişkilerinin sosyoekonomik analizleri nitel ve nicel araştırma yöntemleri kullanılarak incelenmiştir. İnceleme sırasında, anket, araştırma tekniği kullanılmıştır. Elde edilen veriler SSPS Programı aracılığıyla analiz edilerek sonuç ortaya konulmuştur.

Araştırmaya konu olan temel sorun, Artvin ili sınırları içerisinde yaşayan yerel halkın başka illere göç etme eğilimlerinin olmasıdır. Bu eğilimler kapsamında, Artvin ilinden yoğun göçlerin olduğu iller arasında yer alan Bursa ili örneğinde, göçerlerin memleket algıları incelenmeye çalışılmıştır.

Bu bağlamda, farklı yaş, gelir ve cinsiyetlerden örneklem gurubu oluşturulmuştur. Bu örneklem guruplarının anket sorularına verdiği cevaplara bakılarak göçerlerin, göç etme ihtiyaçlarının nasıl ortaya çıktığı araştırılmıştır.

Bu tez çalışmasında temel olarak şu sorulara yanıt aranmıştır. “Hangi çevresel ve ailesel sebepler göç etmeyi hızlandırır?” “Coğrafi şartların, göçerlerin, göç etme eğilimleri üzerindeki etkileri nelerdir?” “Ailelerin gelir durumlarının göç etme eğilimleri üzerindeki etkileri nelerdir?” “Sosyal ihtiyaçların göç etme eğilimleri üzerindeki etkileri nelerdir?” “Göçerler, Bursa’ya göç ettikten sonra ne gibi sorunlar yaşamışlardır?” “Tersine göçü sağlamak için ne gibi önlemler alınabilir?”

Yapılan çalışmada; gerçekleşen göçerlerin doğum yeri, mahalle, köy açısından birbirinden büyük ölçüde etkilendiği görülmektedir. Özellikle birbirine yakın mahalle ve köylerden Bursa’ya göç edenler, göç ettikleri yerlerde ikamet ettikleri alanlarda, bir kümelenme oluşturmuşlardır. Bu durum, hemşeri ve akraba ilişkilerinin göç sonrasında karşılaşılan sorunlara karşı güç oluşturmasıyla yakından ilişkilidir. Aralarındaki dayanışma göçmenlerin yeni yerleştikleri yerlere kolay uyum sağlamalarına, neden olmuştur.

Diğer taraftan Artvin'den göç eden kitlenin yarısından fazlasının çalışma çağında olan aktif nüfustan oluştuğu görülmektedir. Ekonomik nedenler, Artvin'den Bursa'ya yapılan göçlerde en önemli faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Bursa'da yapılan saha araştırmasının sonucunda ailelerin büyük çoğunluğunun çekirdek aile yapısına sahip oldukları görülmektedir. Bunun nedeni göçerlerin bir kısmının iş arayışı içerisinde, Bursa iline göç etmeleri daha sonra da evlenip aile kurmalarından kaynaklanmaktadır.

Göçmenlerin mevcut mesleklerinin göç ettikten sonraki mesleklerine benzerlik gösterdiği görülmekle beraber, değişen koşullar nedeniyle emekli olanların ve işçilerin oranında da artış yaşandığı görülmektedir. Artvinlilerin sahip oldukları meslekleriyle eğitim seviyeleri ve aylık gelirleri orantılıdır. Göçmen grubu içerisinde, ilkokul, lise mezunlarının ağırlıklı olduğu belirlenmekle birlikte, üniversite ve yüksekokul mezunlarının sayısı da oldukça yüksektir. Meslek ve eğitim durumuna göre de orta ve ortanın biraz üstünde gelire sahip kişilerin sayısının da yüksek olduğu görülmektedir. Göç ettikten sonra iş bulma oranları artmıştır.

Mevsimlik de olsa meydana gelen tersine göç belki de ilerleyen zamanlarda kesin dönüşe yol açacaktır. Nitekim katılımcıların bir kısmı emekli olduğunda köylerine geri dönmek istemektedirler. Kırsal alanlarda göçü tetikleyen Artvin örneğinde de olduğu gibi nedenlerin ortadan kaldırılması bireylerin yaşadıkları yerlerden göçlerini önleyecektir. Bu da istihdamın artmasıyla olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Göç, kentleşme, işsizlik, aile göçü

ABSTRACT

The Case Study of Artvin People on Migration Trends and Public Perceptions

ÖZBAYRAK, Serdal. “The Case Study of Artvin People on Migration Trends and Public Perceptions”, Master Thesis, Dr. Levent KALYON, Trabzon, 2018.

The purpose of this study is to investigate the characteristics related to sociological and demographical migration trends of family members migrating from Artvin to Bursa in line with the assumptions of the current research.

The socioeconomic analysis of the relationship among migration, urbanization and unemployment was investigated by using both qualitative and quantitative research methods. A questionnaire was utilized during the study. The gathered data were analysed via SPSS.

The main problem subjected to the study is that the local people in Artvin have a tendency to migrate to different cities. Within the scope of these tendencies, hometown perceptions of the migrants in Bursa, among the most migration-receiving cities from Artvin, are examined.

To this end, the sample group was formed depending on age, income and gender. The need for migration was investigated through the answers given to the questionnaire by the sample group of the study.

This study seeks to answer these fundamental questions: “Which environmental and familial factors accelerate migration?”, “What are the effects of geographical conditions on migration trends?”, “What are the effects of income state on migration trends?”, “What are the effects of social needs on migration trends?”, “What kinds of problems do migrants face after their migration to Bursa?”, and “What kinds of precautions can be taken for remigration?”

The migrations are affected greatly by each other in terms of birthplaces, neighbourhoods, and villages. Especially, the people migrated to Bursa from close neighbourhoods and villages form a cluster in the areas where they migrated. This situation is closely related to the strength relationships of relatives and fellow citizens against the problems faced after migration. The unity among migrants paves the way for their adaptation to the new settlements.

Furthermore, it is observed that more than half of the people migrating from Artvin are active population in working age. It is also found that economic reasons are the most important factors of the migration from Artvin to Bursa. The results of the field work carried out in Bursa show that most of the families are in the form of nuclear families. The reason behind this fact is that some of the migrants firstly migrate to Bursa for finding a job and then they marry.

It is seen that current professions of migrants are similar to their professions after their migration. Also, it is seen that there is an increase in rate of retirees and workers because of some changing conditions. There is a balance between the migrants' professions and their level of education and incomes. It is found that the migrants are graduated from mainly primary and high schools. In addition, the number of university and college graduates is very high. Depending on the profession and education, the number of the people having average or above average income is also very high. The rate of finding a job after migration has increased.

Although remigration happens to be seasonal, it is supposed to lead to a definite turn in later times. Indeed, some of the participants assert that they want to go back their villages when they retire. The elimination of reasons, triggering the migration in rural areas as in the case of Artvin, will prevent migration. This can be accomplished through the increase in employment.

Keywords: Migration, Urbanization, Unemployment, Family Migration

TEŞEKKÜR

İçinde yaşadıkları coğrafyayı kader bilen ve yaşadıkları yere, canı gönülden bağlı olan Artvinliler çeşitli nedenlerle göç etmektedirler. Bu göçlerin büyük bir kısmı, Bursa iline olmuştur. Yapılan çalışmanın, bu bağlamda göçerlerin duygu ve düşüncelerine memleket özlemlerine ışık tutması çeşitli sorunlarının dile getirilmesi konusunda yardımcı olması düşünülmüştür.

Çeşitli çözüm önerileri sunmak için yapılan çalışmada yardımlarını esirgemeyen ve tez konumun belirlenmesinde yardımcı olan saygıdeğer hocam Prof. Dr. Bayram Kaya Bey'e, tez çalışmamın tamamlanma sürecinde engin bilgilerinden faydalandığım, tezimin yazımı sırasında değerli fikir ve yorumlarıyla desteklerini esirgemeyen tez danışmanım sevgili hocam Dr. Öğr. Üyesi Levent Kalyon'a, teknik destek sağlayan can dostum Onur Yolal'a, Dr. Öğr. Üyesi Muhammet Ardiç Bey'e, ders aşamasında katkılarını esirgemeyen hepsi birbirinden değerli hocalarıma ayrı ayrı teşekkürlerimi, saygılarımı sunarım.

Ayrıca, bugünlere gelebilmem için emek veren, saygı ve sevgi kelimelerinin anlamlarını öğreten, çalışmalarım boyunca desteklerini esirgemeyen hayattaki en büyük şansım ve değerim olan aileme teşekkürlerimi sunarım.

Serdal ÖZBAYRAK

24/12/2018

İÇİNDEKİLER

ÖZET	v
ABSTRACT	vii
TEŞEKKÜR	ix
İÇİNDEKİLER	x
TABLolar DİZİNİ	xiii
SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ	xv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM TÜRKİYE’DE GÖÇ VE KENTLEŞME ALGISI

1.1. Kent, Kentleşme ve Kentlileşme Kavramları	6
1.1.1. Kent Kavramı	6
1.1.2. Tarihsel Süreçte Kent	8
1.1.3. Sanayi Öncesi Kenti	9
1.1.4. Sanayi Kenti	10
1.1.5. Kentleşme	12
1.1.6. Kentlileşme	15
1.2. Göç	17
1.2.1. Göç Olgusu Ve Tanımları	17
1.2.2. Göç Çeşitleri	19
1.2.2.1. Oluşumuna Göre Göç Çeşitleri	19
1.2.2.2. Ülkelerin Sınırları Esasına Göre Göç Çeşitleri	21
1.2.2.3. Niteliklerine Göre Göç Çeşitleri	21
1.2.3. Göç Teorileri	23
1.2.3.1. Ravenstein’in Göç Kanunları	23
1.2.3.2. Kesişen Fırsatlar Teorisi	25
1.2.3.3. İtme-Çekme Teorisi	26
1.2.3.4. Ağ (Network) Teorisi	26
1.2.3.5. Merkez Çevre Teorisi	27
1.3. Türkiye’de, İç Göç Olgusu ve Kentlileşme Kavramı	27

İKİNCİ BÖLÜM GÖÇ VE İŞSİZLİK İLİŞKİSİ

2.1. İstihdam ve İş Gücü	32
2.2. İşsizlik	33
2.3. İradi (Gönüllü) İşsizlik	34
2.4. Gayri İradi (Gönülsüz) İşsizlik	34
2.5. Geçici (Fraksiyonel) İşsizlik	35
2.6. Mevsimlik İşsizlik	35
2.7. Teknolojik İşsizlik	35
2.8. Yapısal İşsizlik	36
2.9. Gizli İşsizlik	37

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
ARTVİN'DEN, BURSA'YA GÖÇ EDEN AİLE ÖRGÜTLERİNE YÖNELİK
YAPILAN ARAŞTIRMA SONUÇLARI

3.1. Araştırma Alanı	39
3.2. Araştırma Problemi	39
3.3. Çalışmanın Amacı	40
3.4. Veri ve Yöntem	41
3.5. Örneklem Gruplarına Göre Araştırmaya Katılanlar ve Nitelikleri.....	46
3.5.1. Cinsiyete Göre Dağılım.....	46
3.5.2. Eğitim Durumlarına Göre Dağılım	47
3.5.3. Yaş Durumlarına Göre Dağılım	47
3.5.4. Çalışma Durumlarına Göre Dağılım	48
3.5.5. Çalışma Sektörlerine Göre Dağılım	48
3.5.6. Medeni Durumlarına Göre Dağılım	49
3.5.7. Yaşanılan Yerlere Göre Dağılım.....	49
3.6. Anket Sorularına Verilen Yanıtlar ve Nitelikleri	49
3.6.1. Kendinizi Nasıl Tanımlarsınız?.....	50
3.6.2. Aile Kavramı Sizde Neyi Çağrıştırmaktadır?	51
3.6.3. Bursa'da Yaşayan Biri Olarak, Artvin Sizde Ne Çağrıştırmaktadır?.....	53
3.6.4. Bursa'dan, Artvin'e Dönmeyi Düşünüyor musunuz?	54
3.6.5. Artvin'den, Bursa'ya, Göç Etmekten Memnun musunuz?	55
3.6.6. Bursa'da Çalıştığınız İş Yerinden ve Kazancınızdan Memnun musunuz?.....	56
3.6.7. Artvin'den Bursa'ya Göç Ederken Karşılaştığınız Zorluklar Nelerdir? ...	56
3.6.8. Artvin'den Bursa'ya Göç Sebepleriniz Nelerdir?	57
3.6.9. Artvin'den Göç Etmemenizin, Sebepleri Nelerdir?	57
3.6.10. Artvin'den, Bursa'ya Göç Etmek İster miydiniz?.....	58
3.6.11. Artvin'de Çalıştığınız İşyerinden, Memnun musunuz?	58
3.6.12. Artvin'deki Gelirinizden, Memnun musunuz?	59
3.6.13. Artvin'de Yaşarken, Karşılaştığınız Sorunlar Nelerdir?	59
3.6.14. Artvin İlinin, Memnun Olduğunuz Yönleri Nelerdir?	60
3.7. Çapraz Tablolar	60
3.7.1. Artvin İli Göç ve Memleket Algısı, Çapraz Tabloları Analizi.....	60
3.7.2. Bursa'da Yaşayan Artvinlilere Uygulanan Çapraz Tablo Verileri	67
3.8. Artvin Saha Araştırmasının Sonuçları.....	74
3.8.1. Araştırmaya Katılanlar ve Nitelikleri.....	74
3.8.2. Cinsiyete Göre Dağılım.....	74
3.8.3. Yaşa Göre Dağılım.....	75
3.8.4. Artvin'de Yaşanılan Süreye Göre Dağılım	75
3.8.5. Eğitim Durumlarına Göre Dağılım	76
3.8.6. Medeni Durumlarına Göre Dağılım	76
3.8.9. Çalışmalarına Göre Dağılımı	76
3.8.10. Çalışma Sektörlerinin Dağılım.....	77
3.8.11. Gelire Bağlı Dağılım	77
3.8.12. Oturulan Evin Aidiyetlerine Bağlı Dağılım	78
3.8.13. Yaşadıkları Yere Bağlı olarak Dağılım.....	78
3.9. Anket Sorularına Verilen Yanıtlar ve Nitelikleri	78
3.9.1. Tanıdıklarımın Göç Etmiş Olması, Benim de Göç Etmemi Etkiler.....	79
3.9.2. Aile Bireyleri Arasındaki Geçimsizlikten, Dolaylı Göç Etmeyi Düşünürüm	79

3.9.3. İşsizlikten Dolayı, Göç Etmeyi Düşünürüm	79
3.9.4. İklim Koşullarından Dolayı Göç Etmeyi Düşünürüm	80
3.9.5. Çocuklarımlın Gelecek Kaygısı Sebebiyle Göç Etmeyi Düşünürüm	80
3.9.6. Terör Sebebinden Dolayı Göç Etmeyi Düşünürüm	81
3.9.7. Eğitim Koşullarından Dolayı Göç Etmeyi Düşünürüm	81
3.9.8. Sağlık Hizmetlerinden Dolayı, Göç Etmeyi Düşünürüm.....	82
3.9.9. Darbelerden Dolayı Göç Etmeyi Düşünürüm	82
3.9.10. Siyasi Ortam Baskılarından Dolayı Göç Etmeyi Düşünürüm.....	83
3.9.11. Evlendikten Sonra Göç Etmeyi Düşünürüm	83
3.9.12. Daha İyi Bir Gelir Elde Etmek İçin, Göç Etmeyi Düşünürüm	83
3.9.13. Daha İyi Bir Yaşam Standardına Kavuşmak İçin Göç Etmeyi Düşünürüm	84
3.9.14. Artvin’de Yaşadığım İçin Memnunum.	84
3.9.15. Gelecekte Beklentilerimin Olumlu Olması İçin Göç Etmeyi Düşünürüm	85
3.9.16. Tüm Akrabalarımlın Göç Etmesini İsterim.....	85
3.10. Çapraz Tablolar	86
3.11. Faktör Analizi.....	96

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM SONUÇLAR VE ÖNERİLER

4.1. Sonuçlar ve Öneriler.....	101
KAYNAKLAR.....	118
EKLER	122

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Türkiye’de Nedenlerine Göre Göç Eden Nüfus Tablosu	30
Tablo 2. Artvin İli ve Türkiye Geneli Sayım Dönemlerine Göre Nüfus ve Nüfus Artış Oranları	39
Tablo 3. TÜİK 2007-2017 Yıllara Göre Artvin ili, Merkez İlçe ve Diğer İlçe Merkezleri, Nüfus Sayıları	43
Tablo 4. Cinsiyete Göre Dağılım Tablosu	47
Tablo 5. Eğitim Durumuna Göre Dağılım Tablosu	47
Tablo 6. Yaş Durumuna Göre Dağılım Tablosu	48
Tablo 7. Çalışma Durumuna Göre Dağılım Tablosu	48
Tablo 8. Çalışma Sektörlerine Göre Dağılım Tablosu	48
Tablo 9. Medeni Durumlarına Göre Dağılım Tablosu	49
Tablo 10. Yaşanılan Yere Göre Dağılım Tablosu	49
Tablo 11. Kendinizi Nasıl Tanımlarsınız? Sorusunun Yanıtları.....	50
Tablo 12. Aile Kavramı, Sizde Neyi Çağrıştırmaktadır? Sorusunun Yanıtları	52
Tablo 13. Artvin Sizde Ne Çağrıştırmaktadır? Sorusunun Yanıtları.....	53
Tablo 14. Bursa’ dan Artvin’e Dönmeyi Düşünüyor musunuz? Sorusunun Yanıtları.....	54
Tablo 15. Artvin’den Bursa’ya, Göç Etmekten Memnun musunuz? Sorusunun Yanıtları .	55
Tablo 16. Bursa’da Çalıştığınız İş Yerinden ve Kazancınızdan Memnun musunuz? Sorusunun Yanıtları	56
Tablo 17. Artvin’den Bursa’ya Göç Ederken Karşılaştığınız Zorluklar,Nelerdir? Sorusunun Yanıtları Tablosu	57
Tablo 18. Artvin’den Bursa’ya Göç Sebepleriniz Nelerdir? Sorusunun Yanıtları Tablosu	57
Tablo 19. Artvin’den göç etmemenizin, sebepleri nelerdir? Sorusunun yanıtları tablosu...	58
Tablo 20. Artvin’den, Bursa’ya Göç Etmek İster Miydiniz? Sorusunun Yanıtları	58
Tablo 21. Artvin’de Çalıştığınız İşyerinden, Memnun musunuz? Sorusunun Yanıtları	59
Tablo 22. Artvin’deki gelirinizden memnun musunuz? Sorusunun yanıtları.....	59
Tablo 23. Artvin’de Yaşarken Karşılaştığınız Sorunlar Nelerdir? Sorusunun Yanıtları Tablosu.....	60
Tablo 24. Artvin İlinin Memnun Olduğunuz Yönleri Nelerdir? Sorusunun Yanıtları Tablosu.....	60
Tablo 25. Artvin’de Yaşayan Artvinlilere Uygulanan Göç Eğilimi Çapraz Tablo verileri	63
Tablo 26. Bursa’da Yaşayan, Artvinlilere Uygulanan, Çapraz Tablo Verileri.....	68
Tablo 27. Cinsiyete Göre Anket Katılımcılarının Dağılımı Tablosu.....	75
Tablo 28. Yaşa Göre Anket Katılımcılarının Dağılımı Tablosu.....	75
Tablo 29. Artvin’de Yaşanılan Süreye Göre Anket Katılımcılarının Dağılımı Tablosu	75
Tablo 30. Eğitim Durumuna Göre Anket Katılımcılarının Dağılımı Tablosu.....	76
Tablo 31. Medeni Duruma Göre Anket Katılımcılarının Dağılımı Tablosu	76
Tablo 32. Çalışma Durumlarına Göre Anket Katılımcılarının Dağılımı	77
Tablo 33. Çalışma Sektörlerine Göre Anket Katılımcılarının Dağılımı Tablosu	77
Tablo 34. Gelir Durumlarına Göre Anket Katılımcılarının Dağılımı Tablosu	77
Tablo 35. Oturduğunuz Evin Durumlarına Göre, Anket Katılımcılarının Dağılımı Tablosu	78
Tablo 36. Artvin’de Yaşayan Anket Katılımcılarının Yaşadıkları İdari Birime Göre Dağılım Tablosu	78
Tablo 37. Tanıdıklarımın Göç Etmiş Olması, Benim de Göç Etmemi Etkiler. Sorusuna Verilen Cevaplar Tablosu	79
Tablo 38. Aile Bireyleri Arasındaki Geçimsizlikten Dolayı, Göç Etmeyi Düşünürüm Sorusunun Yanıtları Tablosu	79

Tablo 39. İşsizlikten Dolayı Göç Etmeyi Düşünürüm, Sorularına Verilen Cevap Tablosu	80
Tablo 40. İklim Koşullarından Dolayı Göç Etmeyi Düşünürüm, Sorusuna Verilen Cevaplardan Oluşan Tablo.....	80
Tablo 41. Çocuklarım İçin Gelecek Kaygısı Sebebiyle, Göç Etmeyi Düşünürüm Sorusuna verilen yanıt tablosu.....	81
Tablo 42. Terör Sebebinden Dolayı Göç Etmeyi Düşünürüm, Sorusuna Verilen Cevap Tablosu.....	81
Tablo 43. Eğitim Koşullarından Dolayı Göç Etmeyi Düşünürüm, Sorusunun Yanıt Tablosu	82
Tablo 44. Sağlık Hizmetlerinden Dolayı, Göç Etmeyi Düşünürüm Cevap Tablosu	82
Tablo 45. Darbelerden Dolayı Göç Etmeyi Düşünürüm, Diyenlerin Cevap Tablosu	82
Tablo 46. Siyasi Ortam Baskılarından Dolayı, Göç Etmeyi Düşünürüm. Diyenlerin Tablosu.....	83
Tablo 47. Evlendikten Sonra Göç Etmeyi Düşünürüm. Diyenlerin Tablosu	83
Tablo 48. Daha İyi Bir Gelir Elde Etmek İçin, Göç Etmeyi Düşünürüm, Diyenlerin Verdiği Yanıt Tablosu.....	84
Tablo 49. Daha İyi Bir Yaşam Standardına Kavuşmak, İçin Göç Etmeyi Düşünürüm Diyenlerin Yanıt Tablosu.....	84
Tablo 50. Artvin’de Yaşadığım İçin Memnunum, Diyenlerin Verdiği Yanıt Tablosu	85
Tablo 51. Gelecekte Beklentilerimin Olumlu Olması İçin, Göç Etmeyi Düşünürüm Cevabı Verenlerin Tablosu	85
Tablo 52. Tüm Akrabalarımın Göç Etmesini İsterim, Yanıtı Verenlerin Tablosu	86
Tablo 53. Artvin Göç Anketinin Çapraz Tabloları	87
Tablo 54. Artvin Göç Anketinin Faktör Analizi Tablosu.....	99
Tablo 55. Artvin Göç Anketinin Güvenilirlik Analizi Tablosu.....	100

SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ

A.g.e.	: Adı Geçen Eser
Akt.	: Aktaran
C.	: Cilt
Çev.	: Çeviri
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
ILO	: International Labour Organization (Uluslararası Çalışma Örgütü)
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
KMO	: Kaiser-Meyer-Olkin (Faktör Analizi)
Sig.	: (Signiture) Gösterge değeri

GİRİŞ

Göç kavramı geçmişte; savaş, ekonomik, siyasal ve iklimsel nedenlerle ortaya çıkmış bir olgudur. Günümüzde göçle beraber gelişen hızlı kentleşmeler, beraberinde önemli sorunlar ortaya çıkarmıştır. Bu nedenle göçlerin nedenleri ve nasıl önlenileceği konusu önem kazanmıştır.

Göç ve kentleşme olguları, Dünya’da olduğu gibi, Türkiye’de de değişimi yansıtan sosyal bir süreci ifade etmektedir. Ancak ülkemizde göç ve kentleşme sürecinde oluşan aile örgütlerindeki memleket ve kent algısı birçok olguyu bünyesinde barındıran bir çalışma alanı oluşturmuştur.

Başta sosyoloji olmak üzere, idari bilimler, felsefe, hukuk, şehir planlama, antropoloji, ekonomi, çevre gibi tüm sosyal bilim dallarının ortak ilgi alanını oluşturmuştur. Özellikle işsizlik ve istihdam problemlerinin yaşandığı kırsal bölgelerden büyük şehirlere göç etmek zorunda kalan aile örgütlerinin memleket algısı araştırma konusunu oluşturmaktadır.

Tarihsel süreç açısından bakıldığında göçün pek çok farklı nedeninin olduğu görülmektedir. Neden ve sonuç itibariyle çok boyutlu bir olgu olan göç, genellikle toplumsal yapıyı etkileyen önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Göç ve kentleşme aralarında yakın ilişki olan kavramlardır. Öyle ki göç ve kentleşmenin, nedenleri birbiriyle paralellik göstermektedir. Bu nedenlerden dolayı araştırma konusu: “Artvin halkının göç etme eğilimleri ve memleket algıları üzerine alan araştırması, Bursa örneği” olarak seçilmiştir.

Araştırma konusunun bu alanda seçilmesinin nedeni coğrafi konum ve yüzey şekilleri bakımından ülkemizin en çok göç veren küçük illerinden biri olmasından kaynaklanmaktadır. Bu alanda yapılmış çalışmalar araştırıldığında, bu alanda yeterli çalışmaların olmadığı gözlemlenmiştir. Göçlerin Artvin örneği kapsamında, İ. Kışla (Sosyal Politika Açısından Artvin’den, İstanbul’a Göç İstanbul Üniversitesi: 2008), S. Bahçalı. S. Özözen. Kahraman (Artvinlilerin Göç Tercihlerinde Bursa’nın Yerinin Sosyo-Ekonomik ve Mekânsal Analizi İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Dergisi, 2016: 33), H. Doğanay, F. Orhan, (*Artvin İlinde Nüfusun Başlıca Özellikleri*, Doğu Coğrafya Dergisi Erzurum 2014: 29-31), çalışmalarının yer aldığı görülmektedir. Bu

çalışmalar her ne kadar Artvin ilinden olan göçleri kapsasa da, Bursa iline olan göçlerin yüksek lisans ve doktora düzeyinde olmadığı görülmüştür.

Artvin ilinin, en eski ve en çok göç verdiği illerden biri olan, Bursa ili örneği bu nedenle dikkat çekicidir. Yapılan çalışmanın, bu alandaki boşluğu dolduracağı düşünülerek araştırma konusu olarak seçilmiştir. Çalışmayı diğer çalışmalardan ayıran özellik göçerlerin memleket algıları üzerindedir. Bu da yapılan çalışmanın güçlü yönlerinden biridir.

Çalışma konusu belirlendikten sonra, araştırma sahası olan Bursa iline gidilerek farklı yaş, gelir, cinsiyet ve statü gruplarından örneklem grubu oluşturulmuştur. Gönüllülük esasına dayalı olarak bireylere anket uygulanmıştır. Bu şekilde çalışmaya kaynak oluşturulmuştur. Çalışmanın saha araştırmalarına, Artvin ili sınırları içerisinde ikamet eden Artvinlilerden oluşan örneklem gruplarından elde edilen veriler de katkı sağlamıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde, göç, kentleşme ve kentleşme kavramları üzerinde durulmuştur. Tarihsel süreç içerisinde göç kavramı, kapsamlı bir şekilde ele alınarak, göçlerin oluşmasında etkili olan kırsal ve kentsel özellikler tahlil edilmiştir. Bu özelliklere ek, farklı sebep ve etkenler hakkında da bilgi verilecektir. .

İkinci Bölümde ise aile örgütlerindeki göç olgusunun, oluşmasına sebep olan etkenlerin başında gösterilen işsizlik faktörü olmak üzere, göçlere sebebiyet veren diğer nedenler ele alınarak, göç olguları arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

Araştırmanın üçüncü bölümünde, Artvin’de yaşayan ve Artvin’den Bursa’ya göç etmiş Artvinlilerin göç eğilimleri ele alınmıştır. Göç etme isteklerinin oluşum sebepleri araştırılarak göçlerin doğurduğu sosyoekonomik olaylar irdelenmeye çalışılmıştır.

Bursa’da yaşayan Artvinlilerden oluşturulan örneklem gruplarından elde edilen veriler ele alınmıştır. Sonraki aşamada, Artvin’de yaşayan Artvinlilerden oluşan örneklem gruplarına uygulanan anketin teknik anlamda analiz edilerek göç ile ilgili veriler elde edilmiştir. Bu veriler, sekiz ana başlık altında incelenmiştir. Bilgisayar yardımıyla yapılan analizler incelenerek elde edilen sonuçlardan tablolar oluşturulmuştur. Böylece Artvin’de yaşayan Artvinli bireylerin göç olgularına bakış açıları ile Artvin’den Bursa’ya göç etmiş Artvinli bireylerin göç olgusu ve memleket algıları ele alınarak incelenmiştir.

Araştırmaya katılan bireylere uygulanan ankette öncelikle tanımlayıcı istatistiki bilgiler elde etmek üzere demografik değişkenlere ilişkin sorular sorulmuştur. Örneklem grubunu oluşturan katılımcılara, cinsiyet, yaş, kaç yıldır Artvin’de yaşadıkları, eğitim durumları, medeni durumları, bir işte çalışıp çalışmadıkları çalışıyorlarsa sektörleri, aylık gelirleri, oturdukları evin kira mı, yoksa kendi evleri mi olduğu, yaşadıkları yerin il, ilçe veya köy olma durumları gibi demografik değişkenlere ait sorular sorularak göç olayına bakış açıları ve göç etme nedenleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Ayrıca Artvinlilerin göç olgusunda Bursa ilinin göç için neden tercih edildiği araştırılmıştır.

Araştırmanın değerlendirme sonuç ve öneriler kısmında yapılan çalışmanın sonuçları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Artvin’den göç algısının nedenleri ortaya konularak Artvinlilerin göç algısı ve Bursa ili tercihlerinde etkili olan faktörler ele alınarak değerlendirilmiştir. Ayrıca, Bursa’ya göç eden Artvinlilerin yaşadığı sorunlar ve memnuniyetleri ortaya konulmuştur

Başlangıçta problem olarak gördüğümüz kırsal kesimlerden büyük şehirlere olan göç algısını, değiştirmek için ne gibi önlemlerin alınabileceği, genel hatlarıyla ortaya konulurken, Artvin ilinden, *“Bursa iline olan göçleri durdurmak için neler yapılabilir?”* *“Göçerlerin uyum problemleri nasıl giderilebilir?”*, *“Kırsal kalkınma kapsamında, Artvin ilinde göçü durdurmak için ne gibi çözüm önerileri sunulabilir?”* gibi sorulara cevap verilmeye çalışılmış, araştırma sonucu elde edilen bulgular ve bunların sonucunda ortaya çıkan çözüm önerileri ele alınmıştır.

Sonuç bölümünde nitel ve nicel araştırma yöntemleri kullanılarak ortaya konulan çalışma verileri, değerlendirilip literatüre yansıtılmaya çalışılmıştır.

Araştırmaya katılan bireylerden araştırma yapmak için izin alınmıştır. Anket formları doldurularak araştırma için kaynak oluşturulurken, gönüllülük esasıyla katılım sağlanmış ve bu şekilde doğru ve tutarlılığı yüksek veriler elde edilmeye çalışılmıştır. Sonuç olarak, araştırmanın bu alandaki boşluğu doldurması ve bundan sonra yapılacak çalışmalara dayanak olması amaçlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE GÖÇ VE KENTLEŞME ALGISI

Göç insanlık tarihi kadar eski bir olgudur. Çoğunlukla bir nüfus hareketi olarak algılanır. Toplumsal ve bireysel düzeyde farklı birçok yapısal değişikliklerin nedeni ve sonucu olmuştur.

Göç; insanların yaşamlarının bir kısmını veya tamamını sürdürmek üzere köylerden, kasabalardan ya da kentlerden başka yerlere yerleşmek ve yaşamlarını sürdürmek amacı ile yaptıkları yer değiştirme hareketidir. Göçler; kasaba, köy ve kent gibi yerleşim yerlerinin birinden diğerine doğru nüfus hareketi olarak ifade edilebilir. Göç: Farklı coğrafyalarda yer değiştirme süreçlerinin ekonomik, sosyal, kültürel ve politik boyutlarıyla toplumsal yapısının dokusunu değiştiren yer değiştirme hareketidir (Akt: Yalçın, 2004: 11-12). Göç; siyasi, ekonomik, sosyal, çevreyle ilgili ya da kişisel nedenlerle, herhangi bir yerden başka bir yere yapılan, bazı zaman geri dönüşü olabilen, bazen de devamlı kalmak koşuluyla, kültürel, toplumsal ve coğrafik yer değiştirme hareketidir (Yalçın, 2004: 13).

İnsanlar tarih boyunca bir yerden başka bir yere göç etmişlerdir. Göç etmelerinde bazen yaşanan savaşlar bazen iklim koşullarının olumsuzluğu, bazen de siyasi ve ekonomik nedenler insanların yer değiştirmelerinin temel nedeni olmuştur. Nedeni ne olursa olsun göçler bir coğrafyadan, başka bir coğrafyaya taşınma, yerleşme ve yaşama tutunma hareketidir.

Göçün bir yer değiştirme hareketi olarak nitelendirilmesinin yanı sıra sebepleri ve sonuçları nedeniyle bireyler ve topluluklar üzerinde büyük çapta etkiler ve önemli değişiklikler yarattığı bir gerçektir (Göktürk ve Kaygalak, 2001: 111- 147). Bu sebeple göçler, belirli zaman süresi içerisinde gerçekleşen, yerleşim yerleri değişikliği olarak görülmemelidir. Aksine göç algılarında, toplumların sosyal, kültürel ve ekonomik yapılarını değiştiren ve etkileri altına alan yönlerinin vurgulanması gerekmektedir.

Karpat'ın göç anlayışına göre, “Yaşanılan yerden, ulaşılmak istenen yere doğru gerçekleşen bir harekettir” (Karpat, 2003: 3). Yine göç, grupların ya da bireylerin siyasi ya da sembolik sınırların ötesine, farklı toplumlara ve yerleşim alanlarına doğru kalıcı hareketleri olarak tanımlanmaktadır (Marshall, 1999: 685). Bu tanımlama, kalıcı olmayan

göç hareketlerini dışarıda tutmaktadır. Yani göç olgusu, yaşadıkları yeri terk eden insanların, geçici ya da sürekli yaşayabilecekleri başka yerlere gitmeleri olarak tanımlanabilir.

Göçlere katılan kitlelerin cinsiyet ve yaş gruplarına bağlı olarak, genellikle göç alan yerlerde yığılmalar görülmekte ve göç veren yerlerde ise nüfusta azalmalar görülmektedir. Bu yerlerde nüfusların yapılarında ve niteleyici yapısında (okur-yazarlık, eğitim, iş ve meslek bilgisi ile bunlara bağlı olarak kalifiye eleman miktarında) değişimler söz konusudur. Bu değişimler toplumun yapısını, kültürünü, sosyoekonomik ve politik kurumlarını kısa sürede ve göçlerin hacimleri ile doğru orantılı olarak etkilemektedir (Akkayan, 1979: 20).

Göç olgusu, belirli zaman dilimi içinde, belirli bir yerleşme alanında yaşayanların, kişisel iradeleriyle yaşadıkları yerlerini yerleşme alanlarının dışına taşınmaları (Özer, 2004: 12) olarak açıklandığında iki kavram dikkat çekmektedir. Bunlar; zaman ve yer kavramlarıdır (Özcan1998: 78-90). Bu iki kavramla ilgili olarak mevcut yaşanan yerin daha büyük bir alan içerisinde yer aldığı, çalışılan yerin de yaşanan yer kadar önemli olduğu noktasından yola çıkılarak göç hususu açıklanırken birbiriyle bağlantılı dört kavram üzerinde durulmuştur:

Alan Göçü: Herhangi bir yerden başka bir yere hareketi yani yer değiştirmeyi ve bunun için bir yol kat etmeyi içerir. Problem, alanların boyutlarıyla ilgilidir. Alanların sınırları genellikle keyfi veya ihtiyaca göre idari bölünme esasını alınarak belirlenir. Alanlarla ilgili diğer sorun ise uzaklıktır. Bazı görüşlere göre belirli bir uzaklık (Yaklaşık 20 km gibi) göç için ölçü olarak alınır ve kısa mesafelere seyahatler göç olarak sayılmazlar.

Oturulan Yaşanan Yer: Göç kavramını başka yerlerde yaşamayı ima eder. Bazı sosyal bilimciler göçü, oturuş yerlerinde yapılan değişimler olarak tanımlar. Bazıları ise, oturuş ve yaşanan yerlerdeki her coğrafik hareketin göç olmayacağını, göç eylemi olarak değerlendirilebilmesi için idari alanların sınırlarının dışındaki yerlere bazı yönelmelerin gerektiğini savunurlar.

Zaman: Bir eylemin göç olarak kabul edilebilmesi için göç edilen bir yerden ne kadar süre kalınması gerektiği konusunda ortak kanı yoktur. Bu konuda önemli olan insanın kendi durumunun farkındalığıdır. Kişinin ailesine, akrabasına ve çevresindeki diğer

insanlara durumunu belirtmesinden göç edip etmediği anlaşılabilir gibi bazı sosyal bilimcilerin görüşlerine göre göçün meydana gelmiş olması için göçerlerin bir yıldan fazla bir zaman boyunca memleketinin dışında hayatını sürdürmeye devam etmesi gerektiği şeklinde ifade edilmektedir.

Çalışma Durumu: Bazı sosyal bilimciler, göç edenlerin, çalıştıkları yerlerinin de göç tanımında kullanılması gerektiğini ileri sürmüşlerdir. Burada sorun çalışılan yerin mi yoksa yaşanılan yerin mi esas alınacağıdır. Göçle ilgili yapılan çalışmalarda özellikle yaşanılan yerler esas alınmıştır. Fakat ekonomilerdeki gelişmelerin dünyanın her tarafında yarattığı yeni oluşumlar ve olanaklar insanları daha çok hareket eder hale getirmiştir.

Tüm bu görüşlerin ışığında göçle ilgili şunu söyleyebiliriz: Göç, siyasi, ekonomik, bireysel ve çevreyle ilgili nedenlerle herhangi bir yerden başka bir yere yapılan uzun, orta ve kısa vadeli geri dönüş veya sürekli yerleşim hedefi güden ekonomik, coğrafik, kültürel ve toplumsal anlamda bir yer değiştirme hareketidir (Yalçın, 2004: 13).

1.1. Kent, Kentleşme ve Kentleşme Kavramları

1.1.1. Kent Kavramı

T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın 2014 yılı Proje Değerlendirme Kurulu Raporunda, kent kavramı, sosyoekonomik açıdan ele alınmıştır. Buna göre kentin sosyal hayatının organize edilmesini sağlayan unsurlar, insanların meslekleri, farklı kültür yapılanmaları, işleri paylaşma, biçimleri olarak belirlenebilir. Kentler insanların günlük yaşamlarını, tamamı ile etkileyen her türlü insan ilişkilerinin bulunduğu, kurumlaşmanın yoğunlaştığı, merkezi alanlar olarak adlandırılabilir (T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Proje Değerlendirme Kurulu Raporu, 2014: 1-2).

Kızılcılık, kent kavramı ile ilgili yaptığı çalışmalarda kentin özelliklerini aşağıdaki gibi maddelendirmiştir (Kızılcılık, 2000):

- (1) Kent, sosyal, ekonomik ve kültürel özellikler açısından kırsal yörelerden farklılık gösterir.
- (2) Kent, yönetim biçimi yönünden farklıdır.
- (3) Nüfus yoğunluğu açısından kentler, kırsal alanlardan ayrılır.

Kent, tarımsal alanlar içerse de tarım dışı üretimin ve dağıtımın yapıldığı, denetim işlevlerini de içeren bir yapıdır.

Kentlerin farklı özellikleri vurgulanarak çeşitli tanımlara temel teşkil eden ve kent olgusunun ayırıcı ve belirgin özelliklerini tespit etmek amacıyla başvurulan ölçütleri dört ana temada toplamak mümkündür (Sencer, 1979: 4).

a) Demografik Ölçüt: Kentin tanımlanmasında en çok kullanılan ölçüt olduğu söylenilebilir. Bu ölçüte göre kenti tanımlayan yaklaşımlar, belirli bir nüfus büyüklüğüne ulaşan yerleşim yerlerini kent olarak kabul etme eğilimindedirler.

b) Yönetimsel Ölçüt: Nüfus miktarı ne kadar olursa olsun, belirli bir idari örgüt biriminin sınırları içinde kalan ya da ilçe ve il merkezi konumunda bulunan yerleşmeleri kent olarak tanımlayan yaklaşımlar yönetimsel ölçütleri esas almışlardır. Ülkemizde, Devlet İstatistik Enstitüsünün (DİE) yayınlarında, kent tanımı, idari yapıların bölünmesi dikkate alınarak yapılmakta, nüfus miktarı ne kadar olursa olsun tüm ilçe ve illeri kent merkezleri olarak kabul etmektedir (DİE, 2001: 27).

Kentleri yönetimsel, demografik ölçütlerle tanımlamak, kavramın amacını ortaya koymaktan uzaktır. Çünkü kent, mekân ve zaman içindeki insan yerleşmelerinin belli özelliklerini taşıyan durumudur. Bu durumu tanımlayabilmek için söz konusu yerleşmeleri karakterize eden bütün unsurları göz önünde bulundurmak gerekir (Erkan, 2002: 16).

c) İşlevsel (Ekonomik) Ölçüt: İşlevsel ölçüt taban alınarak yapılan tanıma göre kent: Çeşitli mal ve hizmetlerin üretim, dağıtım ve tüketimi sırasında toplumların sürekli olarak değişen ihtiyaçlarını karşılamak üzere ortaya çıkan bir ekonomik mekanizmadır (Keleş, 1996: 75).

Cumhuriyet dönemi sonrasında ise şehir kelimesine karşılık olarak kullanılan kent kavramı köken itibariyle Türkçe olmayan ve eski bir İran dili olan Soğdca'dan gelen bir kelimedir. Türkçeye, Farsçadan geçmiş olan şehir kelimesi de İslamiyet öncesi dönemde, Türk dilinde büyük yerleşim yeri olarak tanımlanan kale ve sığınak anlamlarına gelen "Balık" kavramı yerine kullanılmış bir kelimedir. İslamiyet'ten önceki dönemde büyük yerleşim yeri olarak adlandırılan "Balık" kelimesi, İslamiyet'in kabulünden sonra yerini "Şehir" kelimesine, bu kavram da Cumhuriyet sonrasında yerini "Kent" kelimesine bırakmıştır. Günümüzde ise daha çok kent kavramı ve bu kavramdan türetilen kentli, kentlilik, kentleşme, kentlileşme vb. kavramlar yaygın olarak kullanılmaktadır. Kentlerin tarihsel açılarından taşıdıkları zenginlikler bazı kuramsal ve kavramsal açıklamalarında da görülmektedir. Zaman içerisinde çağların kendilerine özgü konumlanışları, sosyolojik,

kültürel siyasi ve iktisadi yapılarının farklılığı hatta aynı çağdaki coğrafyaların yapısal farklılıkları bizlerin genel bir kent tanımı yapmamızı zorlaştırırsa da yine de kentin özel ve genel olmak üzere, iki türlü tanımlaması yapılabilir. Genel anlamda kent bir yerleşim birimi, fiziki ve sosyal mekândır.

Göç olgusunun temel sebeplerinden birisi kent algısıdır. Bu algının peşinden sürüklediği milyonlarca insan, köylerden ve kırsal alanlardan kent yaşamına doğru bir göç serüvenine bağlanmış bulunmaktadır.

Sanayileşmesini tamamıyla gerçekleştirememiş olduğu halde kırsal kesimlerden kentlere göçlerin hala sürdüğü toplumlarda, örgütlü ve uzmanlaşmış işlerin sınırlı olduğu görülür. Kırsal alanlarda hızlı kentleşmenin yaşandığı toplumlarda kentler, her insan için ayrı ayrı uyum sağlayacakları çevreleri yaratamamaktadır. Eski toplumsal yapılardan çıkamayıp yenisine girememek bireylerde çeşitli ekonomik ve toplumsal sorunlara yol açmaktadır (Kıray, 2007: 143). Evinden, barkından, köyünden kopup yepyeni bir çevreye göç edenler kadar, nüfus hareketlerine sahne olan yerlerin eski sakinleri için de şaşırtıcı ve sarsıcı olan kitlesel coğrafi hareketlerin doğurduğu bu sorunların bazılarını ele almakta yarar bulunmaktadır (Küntay, 1997: 131).

1.1.2. Tarihsel Süreçte Kent

Kent ilk olarak Mezopotamya, Nil, İndus ve Sarı Irmak vadilerinde komuta merkezi olarak ortaya çıkmıştır. Bu vadilerde verimli olan tarım ürünlerinin biriktirilmesi ve fazlasının takas edilmesi ilk kentin doğuşuna sebebiyet vermiştir. Bu devirde insanlarda ötekine ve dış dünyaya karşı oluşan korku, onların çok katlı koruyucu katmalar yapmasına neden olmuştur.

Kent ile ilgili ilk çalışma: Numa Denis Fustel De Coulanges tarafından “Antik Şehir” adlı eser olmuştur (Aktaran Yörükan, 1968: 29). Kentleşme ile ilgili belirtilerin görülmüş olduğu yerler ticaret, haberleşme ve yönetimin geliştiği yerler olmakta bu da yeni kurulacak devletlerin başkentleri olmalarına vesile olmaktadır. Kentleşmeyi hızlandıran söz konusu durumlara örnek olarak 17. Yüzyılda Lizbon, Roma vb. gibi kentlerin nüfuslarının, 100.000’nin üzerinde olması ve Ortaçağ Avrupa’sındaki önemli kentlerden olmaları, üretilen malların satılmış olduğu pazar ihtiyacını karşılamaları ve güvenlik ile ilgili tedbirler alınması gibi durumlar etkili olmuştur (İspir, 1982: 12).

Sanayi öncesi kentlerde genel olarak iki farklı statüye göre bir yerleşme alanı görülmektedir. Bunlardan birincisi varlıklı olan ailelerin oluşturmuş olduğu sınıftır. Bu sınıftakiler genel olarak şehir merkezinde ikamet etmektedirler.

İkinci sınıf ise yoksul kesimi ifade etmektedir. Bunlar da şehir merkezi dışında ikamet etmektedirler. Şehir merkezi dışında yaşayan bu sınıfın yönetimi egemenlerce denetlenmekte olup bu tür yerlerde, dini kıstasların egemen olduğu bir mekanizmanın varlığından da söz edilebilir (Doğan, 1980: 12).

Sanayileşmekte olan kentlerde nüfus hareketleri yaşanmakta olup, bir geçiş döneminin aktif olarak var olduğu görülmektedir (Doğan, 1980: 12). Sanayi kentleri, sanayi ve ticaret gibi faaliyetlerin geliştiği, örgütlenmiş bir toplumsal hayatın olduğu, dini duygu ve düşüncelerin önemszenmediği, iş bölümü ve uzmanlaşmanın olduğu, insanların doğaya yabancılaştığı yerleşme yerleridir (Doğan, 1980: 12).

Günümüzdeki kent ve kentleşme olgusunu açıklamak ve anlamak için geliştirilen sosyal kuramların birçoğunda amaçlanan ve ortaya konulan şeyler birbirleriyle aynı değildir. Kentleri birbirinden ayırıştıran ve farklılaştıran özellikler üzerinde durulduğu görülmektedir. Bu nedenle kentleşme kuramcılarının günümüz kentleşmesinin, farklılaştıran ve ayırıştıran özelliklerini araştırdıklarını ve bu anlamda kentleşmeyi açıklamada önemli bir faktör olarak değerlendirdiklerini ileri sürmek yanlış olmayacaktır. Öyle ki, 20. Yüzyıldaki kent kavramlarını açıklamada öne çıkan sosyal kuramlar, çeşitli bakımlardan eleştirilere uğrasa da, kent ile ilgili yaklaşımlar arasında oldukça önemli bir yer teşkil eder. Ve çok yakın tarihlere kadar Kabul edilen görüş olarak Chicago sosyoloji okulunun yaklaşımında farklılaşma ve ayırışmanın önemi üzerinde durulmuştur (Yılmaz, 2004: 253).

1.1.3. Sanayi Öncesi Kenti

Sanayileşme beraberinde kentlerde yapısal değişimlere yol açmıştır. Sanayi öncesi kenti ile sanayi kenti arasında oldukça farklı yapılar vardır. Sanayi öncesi kentler; kırsal yerleşim alanlarından biçimsel özellikleri bakımından çok da ayırışmış değildir. Bu kentlerin değişimi daha çok sanayileşme ile birlikte olmuştur. Sanayi öncesi kentlere baktığımızda tarih bizi Roma dönemine ait yerleşim yerlerine getirmektedir. Bu kentler 12.ve 13. Yüzyıllarda Batı Avrupa da gelişmeye başlayan kentler ortaçağ şehirciliğinin altın yılları olarak bilinmektedirler. Sanayi öncesi yani endüstri devrimi öncesi kent

olgusunun şehir olgusunun temelleri atıldığı bu dönemde kent olgusu şekillenmeye başlamaktadır.

Bu kentler, dini, idari, yerel pazarların olduğu merkezlerdir. Bu kentlerde sosyal kontrol, gelenekçi yapı oldukça fazladır, “Sanayi öncesi toplumlarda deneyim alışkanlığına bağlı, bilinçli olmadan tekrarlanan eylemlere dayanmaktadır. Gelenek bu toplumlarda sosyal olarak inşa edilmiş ve meşrulaştırılmış bir eylem biçimidir.” Bu geleneksel yapılar sanayileşme sürecine kadar, belli ölçülerde devam etmiştir. Bu kentlerde, tabakalaşma vardır, tabakalar arasında geçiş hemen hemen hiç yoktur.

Bu kentlerde hayvan veya insan gücüne bağımlılık vardır. Sanayileşme sonrasında buhar gücü ve elektrik ön plana çıkmıştır. Bu da kentlerde üretimi yeniden şekillendirmiştir. Orta sınıf, sanayi öncesi kentlerde yoktur. Kentsel- endüstriyel topluluklarda “Başat” sınıf olarak kabul edilen bir orta sınıfa, sanayi öncesi kentinde rastlayamayız. İlk kurulan kentler sanayi öncesi kentlerinin özelliklerini barındırırlar. Kırlardan fazla ayrışmazlar. Dolayısıyla, bu kentler sanayi sonrası ve özellikle günümüz kentlerinden oldukça farklıdır. Sanayi sonrası kentlerinde görülen uzmanlaşma ve değişim oranları bu kentlerde hemen hemen hiç yok denecek kadar azdır. Sanayi öncesi kentlerden, sanayi sonrası kentlere geçiş bir anda olmamıştır. Arada farklı yapıları barındıran geçiş dönemi kentleri ortaya çıkmıştır.

1.1.4. Sanayi Kenti

Sanayi devrimi ve sonrasındaki dönemlerdeki kentlerin yapısal ve işlevsel olarak çok hızlı bir şekilde değişmesi bu olguyu desteklemektedir. Yılmaz’ın da ifade ettiği gibi: “Kentler, ilk ortaya çıkışlarından sanayi devrimine kadar çoğunlukla bir azınlık deneyimi olarak kalmış, sanayileşmeye kadar işlevsellik ve yapı açısından çok az bir dönüşüm geçirmişlerdir. Sanayileşme ise, kentlerin hızla büyümesine ve bir olgu olarak kentleşmenin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Yani çağdaş manada kentleşme, nüfus hareketleri ile birlikte ortaya çıkmıştır” (Yılmaz, 2004: 252).

Nüfus hareketlerinin temelinde, sanayileşme ve ortaya çıkardığı yeni üretim faktörleri gelir. Üretimin sağlanabilmesi için yeni iş gücüne ihtiyaç vardır. Bununla birlikte kentlerde ortaya çıkan farklı iş kolları artar. Bu iş kolları kırsal alanlarda yaşayan bireyler için cazip hale gelmiş olur.

“Yalın anlamı ile Sanayi Devrimi, küçük zanaat, tezgâh ve atölye üretimlerinin yerine yeni teknik buluş ve makinalarda, yeni enerji kaynağı, buhar gücünün harekete geçirdiği, buharlı gemilerin ve makinaların, insan, rüzgâr, su, hayvan enerjisinin yerini almasıdır” (Talas, 1981: 29).

Bu toplumsal değişmelerin sonucu olarak “İşçi” sınıfı ortaya çıkmıştır. Endüstriyel üretim iş bölümü ve uzmanlaşmayı beraberinde getirmiştir. Bu da, daha fazla işçiye ihtiyacı ortaya çıkarmıştır. Bu durum kentlerin nüfusunu hızla artırmıştır. Çalışmak için kentlere gelen nüfusun barınma ihtiyacını karşılayacak alanlar yetersiz kaldığında kentlerin dışında yeni yerleşim yerleri işçiler için oluşmuş, fabrikaların hemen yanında inşa edilen konutların çoğu yan yana ve kalitesiz malzemelerden inşa edilmiştir. Konutlar artan talebi karşılayamayınca birimlere bölünerek kiralanmaya (Her aileye bir oda) başlanmıştır, “Bu durum, aşırı yoğunlukla birlikte sağlıksız yaşam koşullarını beraberinde getirmiştir” (Uğurlu, 2010: 60-61).

Sanayileşme ile meydana gelen kent yapıları, sanayi öncesi kentlerden oldukça farklıdır. Toplumsal değişmeyi sağlayan bu üretim biçimi canlı olmayan güç kaynaklarına makinalara, fazlasıyla ihtiyaç duymuştur. “Sanayileşme, yalnızca kentsel topluluk içindeki özel toplumsal yapı biçimini gerektirmez, onun kurulması için gerekli araçları da sağlar.” Sanayileşme kentlerde büyük değişiklikler yaratır. Sanayi öncesi kentlerinden, çok farklı kentler oluşturur.

Sanayileşme beraberinde güçlü bir demografik hareketlilik ortaya çıkarmıştır. Geleneksel meslek dallarında ve köylerinde yaşayarak geçimini sürdüren insanlar, güçlü nüfus hareketleriyle sanayi sektörünün ücretli işçilerine dönüşmüşlerdir. Kentlere, sanayileşmeyle birlikte, hızlı göç hareketleri başlamıştır. Sanayileşme kentleşmeyi hızlandırmıştır. Örnek verecek olursak, Sjoberg: “Sanayi kentinde otomasyonun etkisini, hizmet sektöründe çalışanların sayısının artışı, kentsel yaşam ve yerleşim alanlarının çoğalmasını teknolojiye bağlıdır.” Ekonomik yaşantı, sanayi kentlerinde çok daha gelişmiştir. Sanayi kentleri birer modern kentlere dönüşmüştür. Yoğun iş gücü barındırmaktadırlar. Bu iş gücü bir zaman sonra, gelişen teknoloji sayesinde azalmaya başlamıştır. Bu durum teknoloji ve makineleşme sayesinde elde edilen fazla üretim miktarını sağlarken birçok insanın işsiz kalmasına yol açmıştır (Sjoberg, 1961).

Sanayideki hızlı ilerleme, paralelinde sanayide çalışacak işgücünü kentlere çekerken, bir yandan da ucuz işgücü arayışı ortaya çıkmıştır. Sanayileşmenin getirdiği

işgücü eksikliği sömürge devletler tarafından karşılanarak kırsal kesimlerdeki işgücünün, düşük ücretler ile kentlere göçüne sebep olmuştur. Böylece kentlerde vasıflı işgücü ve uzmanlaşmaya bağlı iş bölümü esaslı işçi talepleri artmıştır.

1.1.5. Kentleşme

“Kentleşme, gelişmiş-gelişmemiş, batılı-doğulu tüm toplumlarda görülen belki de, en kapsamlı ve en önemli toplumsal olgu olarak, hem kırsal toplumun kentsel topluma dönüşme süreci, hem de kentsel mekânın ve toplumsal pratiğin değişme ve evrimleşme sürecidir” (Tolan, 1996: 157-162).

Kentleşme, öncelikle bir toplumun nüfusunun giderek artan oranda kentsel alanlarda yerleşme sürecini ifade eder. Kentleşme, kırsal alanda yaşayan sakinlerin, büyük ölçüde kentsel alanlara göçünün bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Böylece, herhangi bir zamanda bir toplumun kentleşme ölçütü, kentsel alanlarda yaşayan toplam nüfusun oranı ile ölçülür. Kentleşmenin farklı tanımları yapılmaktadır. “Kentleşme, çeşitli sebeplerden ötürü kırsal alanlardan kentlere göç sonucu, bir yandan mevcut kentlerin nüfus ve alan yönlerinden büyümesi, diğer yandan da yerleşme birimlerinin giderek büyümesi sonucunda, kente dönüşüp, mevcut kent sayılarının artmasıdır” (Parlak, 2011: 453).

Kentleşme kavramını İhsan Sezal “Dar mekânlı toplumsal yaşamdan, geniş mekânlı bir cemiyet (Toplum) hayatına geçiş ve bu ikinci yaşama şekline göre yeni sosyal münasebetler ve bunun gerektirdiği yeni teşkilatlanmalara giriş olarak tanımlamaktadır” (Sezal, 1992: 22). “Kentleşme sosyolojik bir kavram olarak, sadece yeni bir ekonomik örgütlenme ve değişmiş bir fiziki çevreyi belirtmemekte, aynı zamanda insanın davranış ve düşüncelerine de etki eden yeni bir toplumsal düzeni ifade etmektedir” (Güçlü, 2002: 113).

Yapısal farklılaşma neticesinde ortaya çıkan kentleşme süreci ile birlikte sosyal nitelikli pek çok unsur, önceki konumundan uzaklaşarak yeni konuma doğru, yol almaya başlar.

Kentleşme, kentin sayısal ve coğrafi boyutuna etki ederken, toplumsal hayat da bu etki neticesinde şekillenir. Bu evrede kentleşmenin sahip olduğu niteliklerle kentin ve toplumsal hayatın konumlanması, paralellik gösterir. Kentin fiziki yapısı ve sosyal yaşamı sürecin etkisiyle farklılaşmakla birlikte süreç aynı zamanda bir takım yeniliklerin de başlangıcına neden olur. Üzerinde önemle durulması gereken husus sadece değişimin "Niçin" olduğu değil, aynı zamanda değişimin hangi yönde ve gelecekte alacağı

görünümün ne olacağıdır. Bu soruyu yanıtlama girişimi, aynı zamanda kent toplumunun niteliğine ve geleceğine ilişkin yanıt arama girişimidir.

“Kentleşme dar anlamda kent sayısının ve kentlerde yaşayan nüfusun artmasını ifade etmektedir” (Erkan, 2002: 19). Fakat kentleşme sadece demografik bir olgu olmayıp, sosyoekonomik, kültürel ve siyasal bir sürecin ifadesidir. “Kentleşme sadece insanları kent olarak adlandırılan yerlere çekme sürecini belirtmekle kalmamakta, insanların kentin yaşam biçimini benimsemesi, anlamına da gelmektedir” (Duru; Alkan, 2002: 81). Oysa “Kentleşme toplumun ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel dönüşümüdür. Hem kırsal toplumun kentsel topluma dönüşme süreci, hem de kentsel mekânın ve toplumsal pratiğin değişme ve evrimleşme sürecidir” (Bal, 2006: 52).

Ruşen Keleş'e göre, kentleşmenin kaynağında birbirine bağlı ve karşılıklı etkileşime sahip teknolojik, siyasal, ekonomik ve sosyo-psikolojik sebepler olmak üzere dört temel etken yer almaktadır. Makinalaşma ile tarımda çalışan insan sayısının azalması, çalışma alanlarının daralması ile kırsalın itici, sanayinin kentsel alanlarda yoğunlaşması, iş imkânlarının çoğalması, sahip olduğu ekonomik potansiyeli ve ayrıcalıkları ile kentin çekici hale dönüşmesi kentleşmenin ekonomik kaynağını oluşturmaktadır (Keleş, 2007).

Teknolojik gelişmelerle üretim, ulaşım ve iletişimde sağlanan kolaylıklar ile siyasal faktörler olarak sıralayacağımız yönetim yapısı, hukuki ve siyasi kararlar da kentleşmeye etki eden diğer faktörlerdir. Seyahat, yerleşme ticaret özgürlüklerinin genişletilmesi bunu onaylayan kararların alınıp, uygulanması da kentleşmeye etki etmektedir.

Kentleşme önemli bir olgudur. Önemi temel iki özelliğinden kaynaklanır. Birincisi; kentleşmenin tarım ve sanayideki değişimler sonucunda ortaya çıkmış olmasıdır. Başka bir ifadeyle, kentleşme teknolojideki gelişmelerin tarımsal ve tarımsal olmayan üretim biçimi ve ilişkilerindeki değişmelerin bir sonucudur. İkincisi; kentleşmenin toplumsal değişme sürecini etkilemesidir. “Başka bir anlatımla, kentleşme yalnızca bir sonuç olarak kalmamakta, kentleşme görece olarak yüksek bir hıza ve dereceye ulaştıktan sonra, ülkenin ekonomik, sosyal ve siyasi yapısını, değişmeye zorlayan temel öğelerden birisi olmaktadır. Kentleşme, birinci durumda bir bağımlı değişken iken; ikinci durumda, diğer öğelerle birlikte bir bağımsız değişken görünümündedir” (Kartal, 1978: 4-6). Kentleşme toplumsal değişim neticesinde ortaya çıkan bir süreç olarak toplumsal yapıda belli başlı değişimleri de beraberinde getirir. Kentin coğrafi ve demografik açıdan genişlemesine yol açarken kente yeni olanaklarla birlikte yeni sorunları da taşır. Kentin fiziki ve sosyal yapısında

farklı unsurların varlığına neden olur. Bununla birlikte toplumsal kurumlarda, kentleşmenin etkisiyle dönüşüme uğrar. Ekonomideki değişiklikler bu sürecin ortaya çıkışına hizmet ettiği gibi aynı zamanda sürecin etkilerinde de karşılık bulmaya başlar. Siyasi kurumda yapısal dönüşümler meydana gelir. Hukuki yapıda yeni ekonomik ve sosyal düzenlemeler getirilir. Toplumsal yaşam ve ilişkiler de niteliksel açıdan farklılaşmaya başlar. Kentleşme, sahip olduğu nitelikler açısından, kent yerleşmelerinde yalnızca ilerleme anlamında yenilikler yaratmaz. Kentsel yaşamda daha önce bulunmayan bazı problematik süreçlerin de varlığına yol açabilir.

Sanayileşme beraberinde üretim tarzının niteliğini değiştirmiştir. Üretim, evlerden küçük imalathanelerden, fabrikalara taşınmıştır. Yani geleneksel üretim yapılarından daha modern bir üretim yapılarına geçiş sağlanmıştır. Seri üretime hızla geçiş sağlanmıştır. Bu durum, karlılığı, verimliliği arttırmıştır. Kalite ve üretim kapasitesi de artmıştır. Üretim ve istihdamda ağırlık önce, tarımdan sanayiye, sonra hizmet sektörüne kaymıştır. Tarımsal toplumlar, yerlerini endüstriyel toplumlara, gelecekte ise bilgi toplumlarına bırakacaklardır.

Sanayileşme ikinci önemli etkisini sosyal yaşamda meydana getirdiği değişikliklerle göstermiştir. Üretim tarzlarının niteliğinde ve niceliğinde meydana gelen bu değişimler, ekonomik ve siyasal düzeninde yeniden yapılanmasına yol açmıştır. Bunun sonucunda milliyetçilik ve ulus-devlet modeli, ortaya çıkmıştır.

Bu durum, toplumda yeni sınıfların, çelişkilerin ve çatışmaların başlangıcı olmuştur. Sosyal yapıda farklılaşmalar (yani homojen toplum yapısından heterojen toplum yapısına geçiş) oluşmuştur. İş bölümü ve uzmanlaşmada artmıştır. Bu nedenle eğitim ve öğretimin önemi artmıştır. Böylece doğuştan kazanılan statülerin önemi azalmıştır. Bu uygulamayla toplumdaki binlerce kurum, statü ve rol arasındaki ilişkileri, bir düzene bağlayan sistem, bürokrasi olarak ortaya çıkmış ve şekillenmiştir. Geleneksel geniş aileler, kentsel çekirdek ailelere dönüşmüştür. Orta sınıf güçlenmiştir. Sosyal hareketlilik artmıştır.

Nüfus hareketliliği, kentleşmenin şekli boyutunu oluşturmaktadır. Demografik dönüşümle kitlelerin kırsal kesim dışında bir yerleşim biriminde öbekleşmesine yol açmıştır. Kentlerin şekilsel değişimleri, tek başına yeterli değildir. Kentleşme, üç farklı dönüşümü içermektedir.

(1) Demografik açıdan kentleşme: Kırsal alanlardan kentsel alanlara olan göçlerle beslenen nüfus yoğunluğunu ifade eder.

(2) Sosyal açıdan kentleşme: Uzmanlaşma, farklılaşma, örgütlenme sürecini kapsayan bir dönüşümü ve davranış biçimini içermektedir.

(3) Ekonomik açıdan kentleşme: Tarım dışı üretim faaliyetlerin, sanayi ve hizmetler sektörlerinde yoğunlaşmasıdır. “Kentleşmeden söz etmek için bu üç unsurun bir arada asgari düzeyde gerçekleşmiş olması gerekir. Bu koşullardan birinin veya ikisinin gerçekleşmiş olup, diğerlerinin gerçekleşmemesi durumunda, tam ve doğru anlamıyla bir kentleşmeden bahsetmek söz konusu değildir” (Kaya, 2003: 93).

1.1.6. Kentlileşme

T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2014 yılı Proje Değerlendirme Kurulu raporunda: “Kentlileşme kavramının, kentleşmeden farklı olduğunu, kentlileşmenin kentleşme akımı sonucunda yaşanan toplumsal değişimin insan davranışı, ilişkileri, değer yargıları, maddi ve manevi yaşam biçimleri üzerinde değişiklikler yaratma süreci olarak açıklanmıştır” (T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Proje Değerlendirme Kurulu Raporu, 2014: 2).

Tulunoğlu'na göre kentlileşme bir süreçtir. Bu süreç, kırsaldan kente göç ile gelen insanların, kent koşullarına uyum sağlama, yeni koşullara uygun yeni ilişkiler biçimi geliştirme, bir başka deyişle kentin bir unsuru olma sürecidir. Kentlileşmenin ekonomik ve sosyal boyutları vardır. Ekonomik boyutuna göre kentlileşme, insanların geçimini kent hayatından, kente özgü işlerden sağlaması anlamına gelmektedir. Sosyal açıdan bakıldığında kentlileşme, kırsaldan kente yaşamak için gelen insanların, kent hayatına özgü yaşam biçimlerini, kentin sosyal yapısını, manevi değer yargılarını benimseme sürecidir. Sosyal ve ekonomik boyutların dışında kentlileşme, mekân ile gerçekleşmektedir. Ekonomik mekân, kişinin geçimini sağlamak üzere kurduğu her türlü ilişki ve faaliyet anlamına gelirken, sosyal mekân, kişinin kentin sosyal ve manevi değerlerini, davranış ve yaşam biçimini benimsemesi ile oluşmaktadır (Tulunoğlu, 2009: 11).

Kentlileşme, kentsel yaşam tarzının teorik ve pratik görünümüne ulaşılması, kent kültürünün kazanılması, kent insanının fikirsel ve eylemsel dünyasında kentliliğe uygun vasıfların meydana gelme sürecidir. Kentsel yaşam tarzı ise kente ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan uygunluktur. Bir ülkenin ya da bir şehrin kentleşme hızı, süreci ve neticesini çeşitli araştırmalarla ortaya koymak, kentlileşmenin boyutunu ve neticelerini ortaya koymaktan göreceli olarak daha kolaydır. Kentleşme toplumsal yapının niceliksel boyutuna, kentlileşme ise niteliksel boyutuna etki eder. Kartal'ın deyimiyle, ülke kentleşir,

nüfus kentlileşir. Hızla kentleşmiş Türkiye ve kentleri ne yazık ki hızla kentlileşmiş bir nüfusa sahip olamamış ya da kentli nüfus gelişimi kitlesel değil daha çok maddi nitelikte olmuştur.

Kent, sadece yeni oluşan ekonomik bir teşkilatlanmayı ve değişen fiziki bir çevreyi ifade etmez, aynı zamanda insanda yaşanan ve davranışlarına yansıyan farklı bir düzeni de ifade etmektedir. Söz konusu bu farklılık kentin kendisine has bir yaşam tarzını belirlemesine olanak sağlamaktadır. Bu durum sosyal ilişkiler bağlamında ve yaşam tarzları çerçevesinde kente özgü yeni kültür ve yaşama biçimi oluşumuna neden olmaktadır. İşte yeni oluşan bu yaşam biçimine kentlileşme adı verilmektedir.

Kentlileşme; gelenekselleşen yaşam biçiminin terk edildiği ve modern bir yaşam biçiminin benimsendiği, kültürel ve kimliksel dönüşümlerin yaşandığı, farklı değer ve davranış eğilimlerinin sergilendiği, belirli özellikler etrafında farklılaşmış olan bir birey tipini ifade etmektedir (Genç, 1997: 312-313).

Kentlileşme, kente göç edenlerin yeniden sosyalleşme süreçlerini anlatır. Sosyalizasyon bireylerin, içinde buldukları ailelerinin, arkadaş gruplarının, meslek gruplarının vb. sosyal gruplarının değer-norm sistemlerini ve davranış kalıplarının içselleştirmesi olarak kabul edilebilir.

“Göçerler ve kentte yaşayanlar kent toplumunun değer-norm sistemini, kentli insanın düşünme, davranış biçimlerini ve giderek yaşama tarzını benimserler” (Bal, 2008: 80). “Kentlileşme bir anlamda, toplum üyelerinin örgütler yoluyla biçimsel yaşama alışması ve birey-örgüt ilişkisinin yerini örgüt-örgüt ilişkisinin alması neticesinde, bireyin diğer örgütler karşısında güçlenmesi, örgütsel yaşamın gerektirdiği bilgi ve becerilerle donanması ve kente özgü ilke, değer ve amaçları benimsemiş olmasıdır” (Erol, Özdemir ve Nair, 1997: 342).

Kentlileşme süreci, bireylerin göç tercihi ve pratiği neticesinde kırdan kente yerleşmesiyle başlar. Kırdan kente gelen nüfus, artık yeni bir yerleşim biriminde dolayısıyla yeni bir fiziki ve sosyal çevrede yaşamaktadır. Bu yenilik onların toplumsal yaşamından kültürüne, davranış biçimlerinden düşüncelerine, ilişki biçimlerine kadar, birçok alandaki yeniliğin de başlangıcıdır.

1.2. Göç

1.2.1. Göç Olgusu Ve Tanımları

Göç, bireylerin yaşamlarının bir kısmını veya tamamını geçirmek üzere bir yerden başka bir yere bir süreliğine veya süresiz olarak yapmış oldukları yer değiştirme hareketidir (Akkayan, 1979: 20). Yapılan bu yer değiştirme hareketi toplumun sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik durumu ile yakından ilişkili olmak ile birlikte onu etkileyen sosyal bir olaydır.

Göç, sosyologlar tarafından yoğun bir şekilde irdelenen bir kavramdır. Sosyologlar, toplumu incelerken göç kavramı kapsamında bireylerin doğup büyümüş oldukları yerlerden siyasi, ekonomik, kültürel vb. sebeplerden dolayı yer değiştirmelerini, bu yer değiştirmelerin çeşitlerini ve etkilerini, bu etkilerin sebebiyet vermiş olduğu sosyal değişimi saptamak amacı ile çeşitli çalışmalar yapmaktadırlar. Bu kapsamda sosyolojinin yanında diğer bazı bilimlerde bu konuda yoğun araştırma içerisine girmişlerdir (Erkal, 1996: 223).

Göç, karmaşık bir süreci kapsayan, çok değişkenli bir denklem gibidir. Göçü sadece mekânsal ve demografik değişim olarak kabul etmek doğru değildir. Böyle kabul etmek göç veren ya da göç alan yerlerde yaşayan insanların ne düşündüğünü anlamayı güçleştirir. İnsanlarla yaşadıkları mekânlar arasında duygusal ve dramatik bir ilişki vardır. Bu nedenle göç olgusu, göç etmeye sebep olan tüm nedenleri bir bütün olarak ele alarak incelemeyi gerektirir. “Göçün nedenselliğini sadece mekân değişimi ile anlamlandırmak yeterli bir yaklaşım olmaz. Çünkü göç, birçok durumun aynı anda, farklı ilişkiyel ağlarla dönüşümü demektir. Göç sürecinde yaşanan mekânsal hareketlilik ve buna bağlı olarak ortaya çıkan tüm değişkenler bu ilişkiyel ağı dinamik hale getirir” (Bağlı ve Binici, 2005: 88).

Göç, toplumların nüfus yapılarını, nüfusa ait nitel ve nicel oluşumları belirlemede etkili olan en önemli göstergelerden biridir. Göç kavramı, nüfusun birey, aile, grup halinde yaşadıkları yerleri, doğal veya doğal olmayan etkenlere bağlı olarak yer değiştirmeleri şeklinde tanımlanır. Göç, herhangi bir yerleşim yerinden ya da siyasal sınırları belirgin olan bir toprak parçasından başka bir yerleşim alanına doğru, geçici ya da sürekli birey ve kitle hareketleridir.

Nüfusların yer değiştirme hareketlerini, tanımlayan göçün ilk sosyal belirleyeni, nüfusun aile, grup, kişi ya da kitlesel olarak, sürekli veya geçici yaşadığı, doğduğu yerleri terk edip başka yerlere gitmesidir. Sürekli farklı yerleşim yerleri arasında yer değiştiren

nüfusa, göçmen nüfus adı verilir. “Uluslararası belgeler ve ölçütler çerçevesinde de göç, yerleşmek veya çalışmak amacıyla nüfusun farklı ülkeler, bölgeler ya da şehirler, arasında yer değiştirmesidir” (Barut, 1999-2001: 1-2).

Göçlerin bir maliyeti vardır. Mevcut göçlerin sebepleri ve sonuçları gibi kavramlar sosyal politikalar için oldukça önemli malzemeler oluşturur. Çünkü göç olayı, sağlam bir zeminde incelenmediğinde ortaya birçok sorun çıkabilir. Aynı zamanda sonuçları itibarı ile sosyo ekonomik ve politik olayları olumsuz yönde etkileyebilir. Yani göçün, siyasi, kültürel, sosyal, ailevi, bireysel ya da ekonomik sebeplerin neticesinde ortaya çıkmasının yanında, göç edilen kentlerdeki sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasal alanları da direk olarak etkilemektedir. Bu şekilde düşünüldüğünde göçlerin sebep ve sonuçları oldukça önem arz etmektedir. “Kente göç eden insanlar konut, iş, eğitim ve sağlık gibi sorunlarla karşı karşıya kalırken; göç sonucu nüfusu azalan ya da tamamen boşalan yerler göçün sonucundan olumsuz anlamda etkilenmektedir” (Taşçı, 2009: 178).

İnsanlar genellikle kendilerini veya ailelerini düşünerek, sosyo-ekonomik koşulları değiştirmek üzere göç eylemini gerçekleştirirler. Göç hareketi ilk bakışta bir yer değiştirme hareketi olarak değerlendirilse de nedenleri ve sonuçları itibarı ile topluluklar ve bireyler üzerinde geniş çaplı değişiklikler yaratır. Çeşitli ekonomik sosyo-kültürel ve politik yapılarda meydana gelen bu değişimler toplumsal yapıların ortaya çıkışında önemli dönüşümlere yol açar.

19 ve 20. Yüzyılda başlayan sanayileşme hareketleri ve beraberinde gerçekleşen endüstrileşme süreci artan iş talebini karşılama amacı ile kentlere olan yoğun göç talebini arttırmıştır. Günümüzde ülkelerin nüfus oranlarını incelediğimizde kent nüfuslarının kırsal nüfuslara oranla hızla artış gösterdiğini görürüz. Kentlerin, artan ihtiyaçlarının karşılanması üzere, kırsal kesimlerden kentlere doğru, sürekli yer değiştirme hareketi görülür. Olaya kırsal kesimler açısından baktığımızda, genellikle kırsal kesimlerde, kaynakların yetersiz olması, insanların artan ihtiyaçlarını karşılayamaması, kentlere olan yoğun talepleri arttırmıştır.

Göç oluşum bakımından bir yer değiştirme hareketidir. Bu hareket sonucunda farklı değişiklikler, çeşitli sosyolojik olgular ortaya çıkabilir. Bireylerin veya toplumların bir yerden farklı yerlere yapmış oldukları mekânsal değişiklikler pek çok değişimi de beraberinde getirmiştir. Bunlar; farklı yaşam tarzları, kültürel değişimler ve kültürler arası çatışmalara neden olmaktadır. Bireyin veya bir gurubun göç etmesi ile birlikte gelinen yer

ile göç edilen yerin şartlarının farklı olması yaşam koşullarını olumlu etkileyeceği gibi olumsuz etkileme durumu da söz konusu olmaktadır. Gelineen yeni ortam kişinin farklılaşmasına sebebiyet vermektedir.

Göç sebebi ile bireyler yeni ortama ayak uydurmak zorunda kalmakla, göç edilen yer ile yeni gelinen yerin kültürünü harmanlayanlar olmakta ya da bu değişime ayak uydurmayıp bu şekilde kültürel bir uyumsuzluk durumu yaşayanlara da rastlamaktadır. Bu durumlar tek başına, bir grup olarak veya kitle halinde yapılan göçler çerçevesinde farklılıklar sergilemektedir. Toplumsal dayanışma ve kaynaşmada insan sayısı etkili bir faktör olduğundan ötürü söz konusu farklılıklar yaşanmaktadır (Güvenç, 1997: 95).

Sonuç olarak göçün sosyolojik olarak, sosyal değişimlere neden olan ve değişimin hızlı olmasına sebebiyet veren sosyo-ekonomik ve kültürel yönleri olan sosyolojik bir olgu olduğu söylenilebilir. Göç ile birlikte göç eden birey ya da gruplar sosyo-kültürel değişimlere sebep olmakta ve bu değişimle birlikte kendileri de değişmektedir (Erkal, 1996: 223; Yalçın, 2004: 14-16).

1.2.2. Göç Çeşitleri

Göçlerin tür olarak sınıflandırılması yapılmadan önce göçlerin oluşma nedenleri üzerinde durmak gerekir. Göçlerin oluşma sebebi temelde iki faktör olarak ele alınmaktadır. Bunların birincisi itici faktörler, ikincisi ise çekici faktörlerdir (Özkalp, 2015: 209). Ek olarak göç olgusu iki ana değişken esas alınarak, oluşumlarına göre ve ülke sınırlarına göre göç şeklinde sınıflandırılır.

1.2.2.1. Oluşumuna Göre Göç Çeşitleri

Petersen göçün dört değişik şekli olduğunu açıklamıştır (Petersen, 1996):

(1) İlkel Göç: Buradaki ilkellik, insanlığın varoluşundaki ilkel dönemleri ile ilişkilendirilir. Çok eski dönemlerde insanların doğal afetler karşısındaki çaresizliğinden kaynaklanan göçleri konu edinir. “Petersen bu tip göçlerin ekolojik itici faktörler nedeniyle oluştuğunu öne sürmektedir. İlkel göçlerde önemli bir nokta ise, endüstri ve sanayi devrimlerinden önceki toplumlarda görülen muhafazakâr eğilimlerdir. Göç etmek zorunda kalan bir topluluk öncelikle eski yaşadığı çevreye benzer bir yerleşim bölgesi arayacak ve bu arayış kendilerine uygun bir yerleşim bölgesi buluncaya kadar devam edecektir” (Koçak, Terzi, 2012: 171).

(2) Zorlama ile Yapılan Göçler: Bu göçler ilkel göçlere etki yapan doğal faktörlerin etkisi altında değildir. Tam tersi zorlamayla yapılan göçlerde, daha çok sosyal yapı etkili olmuştur. Bu göç tipi iki gruba ayrılabilir: Birincisinde, göç eden topluluk göç etme konusunda az çok kontrolü elinde tutabilirken, ikinci grupta kontrol tamamen topluluğun elinden alınmıştır. Nazi Almanya'sında yaşanan göçleri örnek olarak verebiliriz. İlk önce Yahudiler göçe özendirilmek istenmiş, sonrasında ise zor kullanılarak toplama kamplarına götürülmüşlerdir. İlk gruptaki göçerlerin yaşam tarzları gittikleri yeni yerlerde fazla değişmezken, ikinci grupta yer alan göçerlerin yaşam tarzları büyük ölçüde değişmiştir.

(3) Serbest Göç: Serbest göçler daha çok bireysel arayışlardan kaynaklanır. Bireyler göç etme kararlarını kendileri vermektedir. Örneğin; 19. Yüzyıl Avrupa'sından, dışa göç hareketleri, bu göç türüne örnek verilebilir. Bu göç tipinde söz konusu olan şey, daha çok bireysel arayışlardır. “Serbest göçte belirleyici faktör, bireylerin kendi içyapılarından ortaya çıkmakta ve göç kararı vermeleri ile sonuçlanmaktadır” (Koçak, Terzi, 2012: 170).

(4) Bireysel ve Kitlesele Göçler: Kitlesele göçler serbest göçlerin daha geniş kapsamlı olanıdır. Bu göçler serbest göçlerin sonuçlarından etkilenir. Serbest göçlerde az sayıda bireyler başka bir yere göç ederler ve sonuçta göç ettikleri yerler ve ülkelerle bir çeşit bağ kurarlar. Bu bağlar o yerlerden ve ülkelerden kitleler halinde çekici etmenler nedeni ile büyük kitlesele göçlere neden olur (Sağlam, 2006: 35). “Kitlesele göçlerin öncesinde hemen her koşulda öncü grupların hedeflenen yere göçmeleri söz konusudur. Bu durum Türkiye'de kırsal kesimden, kentsel yerleşim bölgelerine ve dış ülkelere göçün kısa sürede kitlesele bir görünüm kazanmasına yol açmıştır” (Koçak, Terzi, 2012: 170). Bu göç hareketi özellikle 1990'lı yıllarda başlayıp günümüzde de hala etkisini sürdüren kitlesele bir yer değiştirme hareketidir. Bu hareket Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde güvenlik problemleri nedeni ile kitlesele olarak köyden kente doğru zorunlu bir şekilde yapılan göç hareketidir. Bu hareket Türkiye'nin birçok ilinde kültürel, ekonomik, psikolojik etkilere neden olmakla birlikte kentlerde çeşitli sorunları da beraberinde getirmiştir. Yapılan göçler başta, İstanbul, İzmir, Mersin, Adana, Ankara, Diyarbakır olmak üzere, Güneydoğu Anadolu bölgesinde Siirt, Batman, Van ve çevre illerde yoğun bir şekilde yaşanmıştır. Göç eden insanlar, kentsel uyum sorunu yaşamakla birlikte, geçim problemi ile de baş başa kalmışlardır (Barut, 1999: 4).

1.2.2.2. Ülkelerin Sınırları Esasına Göre Göç Çeşitleri

(1) Dış Göçler: Belirli bir süre veya devamlı kalmak amacı ile yani çalışmak ve yerleşmek amaçlı, bulunduğu ülke sınırlarını aşır, başka ülke sınırlarına yerleşmek için yapılan göçlerdir. Dünyanın çeşitli yerlerinde bilim ve sanayinin gelişmesi, değişim ve dönüşümün, hızlı bir şekilde olması, insanların yaşam standartlarını arttırmak ve iyi koşullarda yaşamlarını sürdürmek amacı ile gelişmiş olan yerlere doğru, yapmış oldukları yer değiştirme hareketleridir. Söz konusu bu yer değiştirme hareketi insanların başka ülkelerde yaşamlarını sürdürmelerine, dünyanın gelişmiş ülkelerine göç etmelerine, sebebiyet vermiştir. Yapılan bu dış göçler, kültürel sorunları beraberinde getirmiş insanlar yabancılaşıma sorunu ile karşı karşıya kalmışlardır (Barut, 1999: 4).

(2) İç Göçler: Ülke sınırları içerisinde yapılan göçlerdir. Yani köy, kent, bölge gibi yerleşim alanlarının birinden, diğerine yerleşme amacı ile yapılan nüfus hareketleridir. İç göç olgusunun tarifi konusunda evrensel bir mutabakatın olduğu söylenememekte ve uluslararası boyutta farklılıklar bulunmaktadır. Bazı ülkelere göre, farklı dillerin konuşulduğu bölgeler arasındaki hareketlilik, bir iç göç olgusu iken; bazılarında göre iç göç, orijin veya göç veren yerleşim yerleri ile göç alan yerleşim yerleri arasındaki minimum uzaklık kriterine göre tarif edilmektedir. İç göç olgusu çeşitli göç yollarına sahiptir. Bunlar:

- (i) Kırsal alanlardan, kırsal alanlara doğru yapılan iç göç
- (ii) Kırsal alanlardan, kentsel alanlara doğru yapılan iç göç
- (iii) Kentsel alanlardan, kentsel alanlara doğru yapılan iç göç
- (iv) Kentsel alanlardan, kırsal alanlara doğru yapılan iç göç

Ülkemizde şehirlerin gelişimi ile birlikte ortaya çıkan çekici faktörler, kırsal alanda itici faktörlerin negatif etkilerinin de ortaya çıkması ile birlikte, iletici nedenlerinde köprü vazifesi görmesi ile birlikte oluşan yer değiştirme hareketine, sıklıkla rastlanmaktadır. Kırdan, kente doğru oluşan bu yer değiştirme hareketi ile kent nüfusu artmakta, kentlerde bazı sosyal ve ekonomik değişimlere neden olmaktadır. Bu durum plansız kentleşme, altyapı ve konut sorunu gibi problemleri de beraberinde getirmektedir.

1.2.2.3. Niteliklerine Göre Göç Çeşitleri

Beyin Göçü: Bir ülkenin okumuş, yetişmiş, kalifiye sayılabilecek düzeydeki insanların; uygun çalışma ortamı bulamama, ekonomik açıdan tatmin edilememe veya teknolojik altyapılarının, çalışma açısından yetersiz olması gibi, çeşitli nedenlerle, başka

ülkelere göç etmelerine beyin göçü denir. Beyin göçü, az gelişmiş ülkelerin nitelikli kişilerinin, gelişmiş ülkelere göç etmesi şeklinde tanımlanabilir. Beyin gücü, bireyin sahip olduğu niteliklerden kaynaklanır. Yani emeğin beşeri sermayesidir. Bireylerde bu niteliklerin oluşmasında, okullarda aldıkları resmi eğitimler, yaşamını sürdürdüğü çevreden aldığı gayri resmi eğitimler ve çalışma sürecinde kazandığı deneyimler, etkili olmuştur. Bu deneyimler, bireylerin özel yetenekleri ile yoğrulup, özümsemesi ile oluşmuştur. Bilgi birikimi, yetenek ve deneyimler, beyin gücüne doğrudan katkı sağlar ve nitelikli iş gücünü ortaya çıkarır. Beyin göçü ise belli özelliklere sahip nitelikli işgücünün bulunduğu ortamdan kopup, başka yerlere göç etmesiyle ortaya çıkar. Bu nitelikli iş gücünden yararlanan çevre, artık “Doğduğu yer değil, doyduğu yerdir.” Beyin göçü, ülke içerisinde bir yerden başka bir yere olabileceği gibi bir ülkeden başka bir ülkeye göç şeklinde de olabilir. Bu bölümün ana konusu ise ülkeler arası beyin göçüdür. Az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelere gelişmiş ülkelere yapılan gönüllü göçlerdir. Kişiler belli bir bilgi ve beceri düzeyine sahiptirler. Dolayısıyla, göç eden herkesin az çok bir niteliği vardır. Ancak, araştırmaya esas olan, en az lise seviyesi veya üstünde eğitim almış kişilerin küresel göçü ve bu göçün büyümeye etkileridir.

Beyin göçü, özellikle 1960’lı yıllardan itibaren artmaya başlamıştır. Beyin göçünün başlıca nedenleri olarak:

- (i) Sanayileşmiş ülkelerin nitelikli elemanlara ödedikleri yüksek ücretler,
- (ii) Çalışma şartlarında kolaylık sağlanması, teknolojik imkânlardan ve gelişmelerden en iyi şekilde yararlanma imkânı,
- (iii) Göç gönderen ülkede, kendi alanında yetişmiş nitelikli elemanların, iş bulma imkânlarının az olması, kariyer yapma imkânı, bulamamaları göç sebepleri olarak gösterilebilir.

Emek Göçü: Çalışan insanların sosyal ve ekonomik nedenler dolayısıyla ülke içinde veya dışında yer değiştirmesi sonucu emek göçü ortaya çıkmıştır. Dünya’ya baktığımızda, nüfusunun önemli bir kısmı, yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır. Bu da insanları doğdukları ve yaşadıkları yerlerden göçlere teşvik etmektedir. “Gelişmiş ülke sendikalarının tarihsel olarak, iş korumacılığı temelinde göçmen işçilere karşı sınırlayıcı yaklaşımlar, geliştirdiği ve bu yönde politik bir tavır takındığı bilinmektedir” (Erdoğan, 2006). “Günümüzde ise, emek hareketinin göçmenlere karşı daha kapsayıcı olduğu ve yeni örgütlenme modellerinin ortaya çıktığı görülmektedir” (Ford, 2004; Lüthje, Scherrer, 2001; Milkman, 2000; Penninx, Roosb).

Ekonomilerde meydana gelen herhangi bir durgunluk daralmalara yol açmıştır. Bu olumsuz sonuç genelde işsizliğin artmasına yol açarak, toplumlarda, ucuz işgücü olarak çalışan göçmen işçilere karşı olumsuz yaklaşımların güçlendiği durumları ortaya çıkartır. Bu olumsuzlukların, sendikalar ve işçiler üzerindeki yansıması, aynı yönde olabileceği gibi sendikaların tam tersi kararlar göçmenlerle dayanışma şeklinde politik kampanyalarını arttırma, şeklinde de olabilir. Göçün büyüklüğü ve işgücü piyasalarında nasıl bir etki yarattığı da, sendikal stratejide belirleyici olmaktadır.

Ekonomik krizin olmadığı dönemlerde göçmen işçilerin yer aldığı sektörlerde istihdam kaygıları varsa, sendikalar, göçmenlerin yerli işçilerle rekabet edebilecekleri endişesi ile emek göçüne karşı daha kısıtlayıcı bir tavır alabilirler.

İşgücü kıtlığı olan bazı sektör ve mesleklerde, çalıştırılabilecek vasıflı yerel iş gücünün olmadığı durumlarda veya çalışma koşullarından memnun olmayan yerel işçilerin çalışmak istemedikleri işlerde, bu olumsuz tavır ortadan kalkar. Böylece yerli ve göçmen işçiler tarafından sağlanan istihdam sayesinde sektörlerin isteklerine olumlu cevap verilmiş olunur. Bu şekilde sendikaların da desteğiyle, kayıt dışı istihdamın önüne geçilmiş olunabilir.

1.2.3. Göç Teorileri

1.2.3.1. Ravenstein'in Göç Kanunları

Göç hakkında, birçok eser yazılmıştır. Fakat bilinen ilk bilimsel çalışma, “Ernest George Ravenstein tarafından 1885 yılında yayınlanmış olan “Göç Kanunları” (The Laws of Migration) adlı makaledir.” Ravenstein “Kanun” kavramını kullanmakla, demografik hareketlerin şaşmaz kesinliğine işaret eder.

Ravenstein; bu çalışmayla William Farr’ın göçler hakkındaki düşüncelerini çürütmeye yönelmiştir. Farr; “Göçün, kesin kanuna bağlı olmaksızın yürüdüğü” düşüncesini savunmaktadır (Aktaran, Corbett, 2005). Bu çerçevede Ravenstein’in çabası: “Göç olgusunun genel geçer kanunlarını bulmak içindir. Ravenstein çalışmasını, 1871 ve 1881 yılı İngiliz nüfus sayımı istatistiklerinin verileri üzerine kurmuş ve bu verilerden hareketle yedi göç kanunu belirlemiştir. Ravenstein’in çalışmasının değerli olarak nitelenmesinin nedenlerinden bir diğeri de, bu çalışmanın daha sonra yazılacak olan göç kuramlarına ve modellerine öncülük etmesidir. Çünkü Ravenstein’nın 1885’te yayınlanan bu çalışması, bilinen, göçle ilgili ilk çalışma olma niteliğini taşımaktadır” (Yalçın, 2004:

22). 1885 ve 1889 yıllarında yayınlanan Göç Kanunları adlı makalede (Corbett, J. 2005: The Laws of Migration) yedi göç kanunu tartışmaya açılmıştır. Bu göç kanunlarına göre iki makalede tartışmaya açılan konular aşağıda belirtilmiştir.

Göç ve mesafe: Göçmenler genellikle kısa mesafeli yerleri göç alanı olarak tercih ederler. Bu kısa mesafeli göç hareketleri gidilen yerlerde göç dalgaları yaratır. Ortaya çıkan bu göç dalgaları daha çok göçmeni kapsayabilecek olan büyük ticaret ve sanayi merkezlerine doğru yönelim eğilimindedir. Bu gelişen sanayi kentlerinde yerli nüfus yoğundur. Ravenstein' e göre göç edilen merkezlerdeki iş imkânlarının çokluğu o kentte yaşayan nüfusu arttırmış, artan nüfus yeni iş imkânları oluşturup yeni göçlerin olmasına sebep vermiştir.

Göç ve Basamakları: Kentlerdeki sanayileşme ve ticaretin gelişmesi hızlı ekonomik büyümeye yol açmıştır. Ekonomik büyümenin sağlandığı bu kentler çekici merkez haline almıştır. Yakın çevrelerde yaşayan kişiler hızla bu kentlere göç etmeye başlamışlardır. Kentlerin çevresindeki kırsal bölgelerde meydana gelen nüfustaki seyrelme daha uzak bölgelerden gelen göçmenlerle doldurulmaktadır. Bu da uzak bölgelerden gelen göçmenlerin yaşadıkları yerde seyrelme yaratmıştır. O bölgelerde etraflarında yaşayan diğer göçmenlerin gelmeleri ile doldurulacaktır. Böylece basamaklar halinde kentlere yaklaşıldıkça ve kentlerin avantajları diğer göçmenler tarafından algılandıkça göçler tüm ülkeye yayılacak ve etkileri ülkenin her tarafında hissedilmeye başlayacaktır.

Bu görüşünde Ravenstein, göç olgusunun seyrelen yerlere, yakın bölgelerden gelen göçmenlerin doldurulmasıyla zaman içerisinde bütün ülkeye yayılacak, basamaklı bir göç dalgalarından, bahsetmiştir.

Ravenstein'in bu ikinci kanunu, birincisini destekler ve açıklar görünmektedir. İlk kanunda, göç dalgalarının yaratılması ve bu dalgaların nasıl ortaya çıktığı ve bu göç sistemlerinin nasıl işleyeceği açık bir şekilde görünmemektedir.

Ravenstein'in göç kanunları, incelendiğinde o döneme ait ekonomik temelli bilgiler vermekle birlikte, bu gün daha çok etmenli ve çok daha karmaşık göç olgularının anlaşılması noktasında, eksik ve yetersiz kalmaktadır. Ravenstein'in ortaya koyduğu arkasından gelen göç teorilerine ve yeni göç modellerine zemin hazırlamıştır. Tarihsel süreçte Castles ve Miller, Ravenstein'in göç kanunlarını anlatırken, birkaç yeni tespit ve eleştiride bulunmaktadır. Temelde tarihsel olmadığı ve daha çok bireysel tercihlere dayandığını vurgulamıştır. Castles ve Miller göre Ravenstein'in teorisinin özü, genellikle

göçmenlerin gidecekleri yeni yerler konusunda rasyonel olarak yaptıkları kar ve maliyet hesabına dayanmasıdır. Bireysel kar zarar hesabı noktasında Ravenstein'in bu teorisi, neo-klasik ekonomik temelli göç çalışmalarına zemin hazırlamıştır. Castles ve Miller, genellikle az gelirli alanlardan daha fazla gelirli alanlara yönelen göç hareketlerinin ekonomik nedenlere bağlı olmasını, klasik itme çekme teorisi olarak da adlandırmıştır. “Çünkü göçe sebep olan, düşük gelir, düşük hayat standardı, ekonomik fırsatların yokluğu, politik baskılar gibi etmenler itme faktörleridir. Yüksek kazanç, işgücü talebi, ekonomik fırsatlar ve politik özgürlük ise çekme faktörleridir” (Castles ve Miller, 1998: 20–21).

1.2.3.2. Kesişen Fırsatlar Teorisi

Bu kurama göre göç olgusunda esas önemli olan, göç edilecek mesafe ve göç edilecek yerdeki imkânlar ve bu imkânların fazlalığıdır. Ancak Stouffer'un oluşturduğu bu kuram, üç önemli faktörden daha çok mesafeyi diğerlerinin önüne koymaktadır. Stouffer genellikle göç çalışmalarında göç etkisi üzerinde çekim etkisinin de fazla olduğunu söyleyerek bunun üzerinde durulması gerektiğini belirtmiştir. “İki farklı merkezdeki çekim etkileri, göç edilecek yerle, çekim merkezi arasındaki mesafe dikkate alınarak analiz yapılmalıdır” (Stouffer, 1940: 846). Daha fazla irdelemek gerekirse, Stouffer: “Net bir şekilde herhangi iki merkeze yönelecek olan göçte, çekme faktörlerinin önemli olduğunu, fakat bu faktörlerin önemini belirleyen temel noktanın da mesafe olduğunu dile getirmektedir. Buna göre, belli bir mesafeye göç edecek kişilerin sayısı bu mesafedeki iş imkânlarının çokluğuyla doğru orantılıdır. Ayrıca göç edilecek hedef yerle, yerleşik bulunulan yer arasındaki mesafenin kısa olması da, göçe yönelecek olan kişiyi göç için cesaretlendirmekte ve göçü olumlu anlamda etkilemektedir.” “Yani göç edilecek yerdeki iş imkânlarının çokluğu ve göç mesafesinin kısalığı, o çekim merkezine göç eden kişilerin sayısını arttıran faktörlerdir” (Jansen, 1970: 11).

Bu kuramın daha çok ekonomik temelli ve işçi göçü, çalışmalarında, kullanılabilirliği görülmektedir. Çok yaygın ve geniş kapsamlı olarak kullanılan bir kuram değildir. Genellikle herhangi bir bölgede yaratılan iş imkânları ve bu imkânların yarattığı cazibe kuramın temel işleyişini oluşturur. İş imkânlarının sayısal çokluğu ve bu işlere olan talepler yerleşim içinde yaşayan işçilerin sayısı yaşanacak olan göçlerin büyüklüklerini belirleyecektir.

1.2.3.3 İtme-Çekme Teorisi

Bu kuramın formülü ilk olarak 1966 yılına Everett Lee tarafından yazılmıştır. Sonraki yıllarda bu kurama başka kişiler tarafından katkılar yapılarak geliştirilmiştir. Lee'nin ortaya koyduğu ilk formülasyon tamamıyla korunmuş, yapılan katkılar kuramın temelini bozmamıştır. Lee 1966 yılında Bir Göç Teorisi (A Theory of Migration) adlı yayınlamış olduğu makalede, Ravenstein'in yaptığı çalışmalara, atıflarda bulunarak bir saptama yapmıştır. Lee, Ravenstein'dan neredeyse yetmiş beş yıl geçtiğini ve bu alanda binlerce göç çalışmasının yapıldığını ve pek çok çalışmada Ravenstein'a atıfta bulunulduğunu belirtmiştir. “Geçen bu süreçte yapılan göç çalışmalarının çoğunun da göçmenlerin demografik yapısına ait genel bir eğilim ortaya koymaktan öteye gitmediğini ifade etmiştir” (Todaro, 1980: 16).

Lee, yaptığı çalışmalarda yaşanan ya da göç edilen yerlerin itici ve çekici faktörlerinin önemini vurgulamıştır. Lee'ye göre mevcut göçlerde bir çıkış birde varış süreci yaşanır. Bu iki süreç arasında, diğer etkenlerin varlığı da ifade edilir.

1.2.3.4 Ağ (Network) Teorisi

Genel olarak incelenen göç kuramlarında göçlerin hangi sebeplerden kaynaklandığı araştırılıp ortaya konulmakta ve göçlerin nitel ve nicel görüntüleri üzerinde durulmaktadır. Yine pek çok göç kuramı, ekonomik nedenli olup tarihsel süreçten kopuk, zaman olarak donuk bir yaklaşımı benimsemektedir. Oysaki günümüzde şahit olduğumuz göçler ve göç algıları hiçbir şekilde tarihsel perspektiften koparılamayacak ve gerçekleşen göçlerin zaman mekân ilişkileri, göz ardı edilemeyecek kadar önemlidir. Bu kuramın temelini göçmenlerin göç ettikleri ülkelerde kurdukları sosyal ağlar ve bu ağlar üzerinde süregelen karşılıklı etkileşimleri oluşturur. Bu ağlar çeşitli sosyal etmenler ve değişkenlere bağlı olarak kurulmuş, güçlü ve zayıf ağlardan oluşturulabilir.

Abadan-Unat'a göre, bu ağlar daha genel bir bakışla şu şekilde tanımlanmaktadır: “Göçmen ilişkiler ağı, geldikleri ülke ile yeni yerleştikleri ülkelerdeki eski göçmenler, yeni göçmenler ve göçmen olmayan kişiler arasındaki, ortak köken, soydaşlık ve dostluk bağlarından oluşan, kişiler arası bağlantılardır” (Abadan-Unat, 2002: 18).

Bütün bunlar, ilk göçenlere ciddi manada maddi kayıplar verdirmişlerdir. Öncü gruplar göç ettikleri ülkelerde yerleşip, oradaki olanaklardan haberdar olduklarında ve çevreyi tanıdıklarında, yeni gelenlere önemli yardımlarda bulunmaktadırlar.

Sonuç olarak göçmen ağları, iyi bir haber kanalı olmaları, yabancı ülkelerdeki olanaklar hakkında sürekli bilgi vermeleri, ayrıca göçün devamını ve hızını kontrol etmedeki önemleri bakımından, anayurtta kalanlar için önemli bir rol oynamıştır. Böylece göçmen ağları tarafından, göçün devamını ve hızlanmasını sağlayacak her yol anayurtta kalanlara bildirilmekte ve sürekli olarak kullanılmaktadır. Bu yollardan birisi iltica akımlarıdır. Bu ağ yardımıyla birçok insan siyasi gerekçesi olmadığı halde, ekonomik nedenlerle başka ülkelere yerleşmişlerdir. Bütün bunların durdurulamamasında göçmen ağları, rolünün önemi açıkça ortaya konulmaktadır.

1.2.3.5 Merkez Çevre Teorisi

Göç teorilerinden birisi de Marksist eğilimli "Bağımlılık Okulu" tarafından geliştirilmiş olan merkez-çevre teorisidir. Gelişmiş ve gelişmemiş ülkelerin konu edildiği bu teori çok yaygın olarak kullanılmaktadır. Bağımlılık Okulu'na göre: “Dünya merkez ve çevre olarak ikiye ayrılır. Buna göre merkez ve çevre tek bir dünya sisteminin birbirine bağımlı bölümsel yapılarıdır.” Bu bağımlılık sermaye, hammadde, ucuz iş gücü ve pazar sarmalında gerçekleşmektedir.

Yaygın olarak kullanılmakta olan göç kuramlarından biri de “Merkez çevre (Center-periphery) kuramıdır.” Bu kuram, Merkez Çevre kuramı ya da Bağımlılık Okulu olarak da adlandırılır. Samir Amin, Immanuel Wallerstein, Andre Gunder Frank gibi bir çok bilim adamı tarafından geliştirilen bu kurama göre dünya merkez ve çevre olarak ikiye ayrılmıştır. Fakat ekonomik temelde birbirlerine, bağımlı olarak var olabilmektedirler. Ekonominin modernleşmesi kapitalizmin hızla gelişmesi, ekonomik temelleri kapitalist bağlara dönüştürmüştür. Oysaki tarihsel süreçten bakıldığında, kolonyal dönemde sömürgecilik ve kolonyal bağlar çevre ve merkez ülkeler arasındaki bağımlılığın temelini oluşturmuştur. Bu bağlamda bakıldığında merkez çevre kuramının modern dünyadaki kabulü kapitalizm ve ulus devlet anlayışına dayanır. “Günümüzde çokça tartışılan bir konu olmakla birlikte, birçok düşünür, dünyada tek bir sistemin hüküm sürdüğünü ileri sürmektedir” (Bkz. Ekholm ve Friedman, 2003; Mc Neil, 2003; Gills ve Frank, 2003).

1.3. Türkiye’de, İç Göç Olgusu Ve Kentleşme Kavramı

İkinci Dünya Savaşından sonra, Türkiye’de kırsal alanlarda yapısal bir dönüşüm meydana gelmiştir. Bu dönüşümle beraber kırsal alanlardan kentlere göç artmıştır. Bu durum kentleşmeyi hızlandırmıştır. Genellikle göçlerin oluş nedeni iki bağımsız değişkene

dayandırılmaktadır. Birincisi, Türkiye’de nüfusun hızla çoğalmaya başlaması; ikincisi, tarımsal kesimde hızlı bir makineleşmeye gidilmesidir. Bu iki bağımsız değişken birbirlerini etkileyerek kırsal alandaki dengenin bozulmasına sebep olmuştur. Sonrasında yapısal dönüşümü başlatmıştır (Tekeli ve Erder, 1978: 301). Bunlar: Kentlerdeki iş imkânları, eğitim ve sağlık imkânları, zengin sosyal ve kültürel yaşam şeklindedir.

1950-1960 yılları arasındaki dönemlerde, kırsal alanlarda yaşamın zorluğu, toprakların kısıtlılığı, verimin azlığı, tarımda makineleşme ve Marshall Yardımları sonunda insanlar, kentsel alanlara hızla göçe başlamışlardır. Bunun sonucunda da kentsel alanlarda yığılmalar oluşmuştur (İçduygu ve Sirkeci, 1998: 251). “İnsan emeğinin yerini makinenin alması, artan nüfus baskısı, bu nüfusun tarımda istihdam edilememesi ve Marshall Programı çerçevesinde ulaşım ve iletişim olanaklarının gelişmesi, kırdaki çözülmeye neden olmuş bu dönemin başında %25,04 olan kentsel nüfus, 1960 yılına gelindiğinde %31,92’ye ulaşmıştır” (Tümtaş, 2007: 41).

Duru Gönül (1997: 97)’ün belirttiği gibi: “Bu dönemde yaşanan ve ülkenin ekonomik, siyasal, sosyal ve kültürel koşullarıyla sıkı bir ilişki içerisinde olan iç göç hareketleri daha çok geri kalmış bölge ve kentlerden, gelişmiş iyi yaşam koşullarının olduğu bölge ve kentlere yönelmiştir.”

1948-1970 yılları arası tarımdaki modernleşme hareketi, Tekeli ve Erder’e göre, üç ayrı dönem halinde incelenmelidir:

(1) **1948-56 Dönemi:** Modernleşmenin Türkiye’de başladığı ilk dönemdir. Marshall Programının uygulanmasıyla, ülkemizdeki mevcut traktör sayısı 1.800’den, 44.000’e çıkmıştır.

(2) **1957-63 Dönemi:** Türkiye’de dış borç ödemeleri konusunda 1956 yılından sonra problemler yaşamaya başlamıştır. Ülkede traktör alımına son verilmiştir. Bu dönemin özelliği, traktör sayısının 44.000 civarında sabit kalmasıdır.

(3) **1964-70 dönemi:** 1963’ten sonra, Türkiye’de büyük bir kısmı montaj olsa da traktör üretimine başlanmıştır. Bu durum bu dönemin karakteristik özelliğidir. Böylelikle 1970’li yıllarda ülkemizde, traktör sayısı 100.000’e çıkmıştır (Topbaş, 2007: 60).

Türkiye’de 1990’lı yıllara kadar meydana gelen iç göçlerin nedeni ekonomiktir. İşsizlik, geçim sıkıntısı beraberinde yoksulluğu getirmiştir. Bu durum az gelişmiş ve kırsal kesimlerdeki kentlerden, sanayileşmiş ticaret merkezleri olan büyük kentlere, daha iyi bir

yaşam hayali, iş bulma olanaklarının fazla olması, sağlık, eğitim hizmetlerinden yeterli ölçüde faydalanma ve kentlerin, sosyo-kültürel etkinlikleri bakımından, çekici merkez olması nedeni ile kent merkezlerine doğru, göçlere neden olmuştur. 1990'lı yıllardan sonra ekonomik gerekçelerin yanında güvenlik endişeleri de zorunlu göçü tetiklemiştir. 1990'lı yıllar ülkede, siyasal ve toplumsal gerginliklerin hâkim olduğu ekonomik sorunların yaşandığı yıllar olmuştur. Bu sorunların temel nedeni Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da 80'li yıllardan itibaren yaşanan terör olaylarıdır. Bu yıllarda yaşanan çatışma ortamlarından dolayı Cumhuriyet tarihinin en büyük kitlesel göç hareketi yaşanmıştır” (Tümtaş, 2007: 48).

Göktürk (2001: 282)'e göre: “Nedenleri çeşitli yönleriyle tartışılmaya açık bu süreçte, tarımsal üretimden boşa çıkan nüfus değil, tarımsal üretimin farklı boyutlarında yer alırken, mekânından koparılan bir nüfus iradesi dışında kent nüfusuna eklenmiştir. Ekonomik ve sosyal açıdan kente göçü planlamayan böylesi bir göç için hazırlığı ve beklentisi olmayan, daha iyi yaşam koşulları arayışını bulunduğu kırsal mekânın dışına taşımayı düşünmeyen bu kesim, kentsel alanlara yığılmış ve bireysel çözümsüzlüklerle, karşı karşıya kalmıştır.” Bunun yanında Türkiye'de iç göç süreci sadece kırdan kente şeklinde tek bir güzergâh izlememiş, fakat aynı zamanda daha düşük oranda da olsa; kırdan kıra, kentten kıra ve kentten kente göçler gerçekleşmiştir. Bunun yanında Tekeli ve Ender Türkiye'de iç göçlerin sadece ekonomik nedenlerle gerçekleşmediğini, bunun yanında sosyal ve psikolojik nedenlerin de ekonomik nedenlere yakın bir düzeyde önem taşıdığını belirtirler. Medeni yaşamın ve kültürün sürdüğü yerler olan şehir ve şehir yaşamı hakkında beslenen bazı olumlu değer yargıları, bu tür nedenlere örnek verilebilir (Başel, 2007: 520-521).

Göç üzerine yapılan çalışmalarda; göç sebeplerinin çoğunlukla ekonomik temelli olduğu tespitinden hareketle, göç olgusunun temel anlamda, ekonomik yapıyla ilişkilendirilmesi gerektiği, bu olgunun bütünsel anlamda ekonomik sistemden bağımsız ele alınamayacağı düşüncesi hâkimdir. Göç hakkında yazılan eserlerde göçün ekonomik boyutu üzerinde durulur. Göç hareketleri üretim için gerekli olan iş gücünün mekânsal dağılımını sağlarken bunun yanında bu hareketler aynı zamanda tüketim için gerekli olan tüketici kitleyi de yaratır. Türkiye'nin kendine ait özel şartları incelendiğinde göçü doğuran genel sebepler şöyle sıralanabilir (DİE, 1995: 44):

(1) Genç nüfusun genel nüfus içinde fazla yer tutması: Gençlerin çoğunun bekâr olması aile bağlarını daha kuramamış olmaları ve hayatlarını kurma aşamasında olmaları gençler için göçü kolaylaştırmıştır.

(2) Tarım kesiminde ki açık ve gizli işsizlik: Türkiye’de, tarım topraklarının büyük çoğunluğu miras yoluyla bölünmesi ve tarımda makineleşme tarımda çalışan birçok insanın işsiz kalmasına yol açmış iş gücünün önemli bir kısmı açık işsiz haline gelmiştir. Tarım da üretimin genellikle mevsimsel ve doğal olaylara doğrudan bağlı olması, üretilen ürünün çok fazla para etmemesi, tarımsal girdi maliyetlerinin artması tarımsal üretimde azalmaya ve kaçışa neden olmuştur.

(3) Eğitim durumu ve yaşam tarzlarında göre görülen iyileşme ve ilerleme: Eğitim düzeyi yükselen bireyler ve üniversite kentlerine giden bireyler buralarda görüp alıştıkları hayat tarzlarını kolay değiştirmek istememektedirler. Bu şekilde göç veren iller, sadece eğitimsiz iş gücünü değil, yüksek vasıflı, kalkınmalarının itici gücü olan iş güçlerini de kaybetmektedir.

(4) Eğitim yoluyla meslek edinme: Meslek liselerinin kalitelerinin artırılması, piyasa işgücü ve istihdamına yönelik yeni meslek liselerinin ve yükseköğretim kurumlarının artması vasıflı iş güçlerinin artmasına yol açmıştır. Bu vasıflı elemanlar iş gücü piyasasından doğrudan etkilenmektedir. Onların bilinçli olmaları coğrafi hareketliliklerini de arttırmıştır.

(5) Kan davaları: Son zamanlarda azalmasına rağmen önemli bir toplumsal sorun olan kan davaları, insanların çoğu zaman bütün mallarını geride bırakarak göç etmelerine neden olmuştur.

Tablo 1. Türkiye’de Nedenlerine Göre Göç Eden Nüfus Tablosu

Göç Etme Nedeni	Erkek	Kadın	Toplam
İş arama/bulma	753.333	206.639	959.972
Tayin/atama	439.040	203.317	642.357
Hane halkı fertlerinden birine bağımlı göç	456.775	772.314	1.229.089
Eğitim	339.862	213.648	553.510
Evlilik	21.100	334.612	355.712
Deprem	73.374	73.184	146.558
Güvenlik	20.301	10.898	31.199
Diğer	543.879	264.420	808.299
Bilinmeyen	37.371	24.126	61.497
Toplam	2.685.035	2.103.158	4.788.193

Kaynak: Türkiye’de Nedenlerine Göre Göç Eden Nüfus (TÜİK, 2005)

Türkiye'de yapılan iç göç araştırmalarında kentsel iş gücü ücretlerinin, kıra göre yüksek ve sürekli olduğu tespit edilmiştir. Ulusal kalkınma politikalarının egemen olduğu yıllarda göçmenler bu gelirleri ile kentlerde, kırsal alanlara göre daha iyi bir yaşam sürdürülebileceklerine inanmışlardır (Tablo: 1).

Başka bir anlatımla, 1980 öncesi yeni kentliler umut kültürü içinde yaşamlarını sürdürmüşlerdir. Kentte bir kargaşa ortamı yoktur. 1980'li yıllardan sonra çeşitli olumsuz politikalar kentlerde ücretlerin düşmesine yol açmıştır. Kentlere olan yoğun göç talebini arttırmıştır. Beraberinde pahalılaşma meydana gelmiştir. Bu durum hane halklarını zora sokmuştur. İş gücü ücretleri düşmüştür. Değişik eğitim kurumlarında eğitim görmüş genç nüfus için istihdam olanakları çok sınırlanmıştır. Bu sınırlılık işgücü açısından daha az nitelikli olan yeni kentliler için daha fazladır.

Kentlere göç edenlerin iş güçlerini değerlendirebilecekleri iş olanaklarının sınırlılığı, genel işlerin yapılmasının zorlaşması, hane halkı gelirlerini azaltmıştır. İnsanlar daha uzun süreli çalışma saatleri karşılığında daha düşük ücrete razı olmuşlardır. Kent yaşamındaki bu söz konusu sürekli değişimin meydana gelmesi, bu ortama uyum sağlamakta güçlük çeken insanlar yaratmıştır. Tüketici ve üretici rollerinin günün şartları içerisinde üstlenilememesi sonucunda karamsarlık durumu benimsenerek toplumda yer edinememenin kaygısını duyan insanların, din ve aile kurumu ilişkisi içerisinde maneviyata daha fazla değer verdiği görüşmektedir (DİE, 1995: 48).

İKİNCİ BÖLÜM

GÖÇ VE İŞSİZLİK İLİŞKİSİ

2.1. İstihdam ve İş Gücü

Makroekonomik analizlerde, üzerinde en çok durulan konulardan biri, istihdam ve işsizlik konusudur. Ekonomilerin makroekonomik performansının ölçümünde üretim miktarı ile birlikte istihdam düzeyi de önemli bir gösterge olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ekonomilerdeki üretim faktörlerinin özellikle de emek faktörünün üretim sürecine katılımının ne ölçüde sağlandığı meselesi, ekonomik performansı doğrudan etkilemektedir. Başta emek faktörü olmak üzere, bir ülkenin sahip olduğu üretim faktörlerinden bir bölümünün atıl kalması, ülke ekonomileri için makroekonomik bir sorun olarak görülmektedir. Ayrıca kaynak kullanımı içerisinde, emek faktörünün üretim sürecine yeterli ölçüde katılamaması nedeniyle, ortaya çıkan işsizlik sorunu, ekonomik istikrarsızlığın habercisi olmakla birlikte ülke ekonomileri için önemli bir sorun teşkil etmektedir.

İstihdam ise niteliklerin yanısıra üretim faaliyetlerinin de etkin ve verimli bir şekilde kullanımları, ülkelerin gelişmişlik düzeylerinin belirlenmesinde temel bir göstergedir. Hatta üretim faktörlerinin etkin kullanımı konusu, ülkelerin en temel sorunlarından birisidir.

Çünkü kaynaklarını etkin kullanabilen ülkelerin refah düzeyi, kaynaklarını etkin kullanamayan ülkelere oranla daha yüksek olacaktır. Bir ekonomide kaynakların etkin kullanımı ise; “Hangi mal ve hizmetler üretilecek”, “Mal ve hizmetler nasıl üretilecek” ve “Üretilen mal ve hizmetler nasıl paylaşılacak” sorularının doğru bir şekilde cevaplandırılmasını gerektirmektedir. Ekonomilerin ortak temel sorunları olarak bilinen bu soruların cevaplandırılması ve çözümü noktasında karşımıza istihdam kavramı çıkmaktadır. İstihdam kavramı günlük kullanımda hizmet almak veya çalıştırmak anlamı taşır. İktisat biliminde ise istihdam kavramı, gelir sağlamak amacıyla üretim faktörlerinin çalıştırılması veya çalışması olarak ifade edilir. Tanımda da belirtildiği üzere istihdam kavramı ile anlatılmak istenen, emek faktörünün, diğer bir ifadeyle işgücünün çalışıp çalışmaması konusu değil, emek ile birlikte diğer üretim faktörlerinin mal ve hizmet üretiminde kullanılıp kullanılmadığının da incelenmesidir. İstihdam kavramı, üretim faktörlerinin tamamının, üretime katılmasını içeren bir anlama sahip olmasına rağmen,

daha çok emek faktörünün (işgücünün) üretime katılması anlamında kullanılmaktadır. Çünkü insan gücünü ifade eden emek, istihdam edilirse diğer üretim faktörlerinin de buna bağlı olarak istihdam edildiği varsayılmaktadır.

İş gücü ise: “Bir ülkedeki kurumsal olmayan sivil nüfusun çalışanlar ve işsizler toplamından oluşan kısmı işgücü olarak ifade edilmektedir” (Ünsal, 2007: 87). Başka bir ifade ile aktif nüfus miktarından çalışmak istemeyenlerin sayısı düşülmesinden sonra geriye kalan kısım, çalışacak olan işgücü miktarını verir.

Buna göre herhangi bir ülkenin aktif nüfusu içinde bulunan ücretli, yevmiyeli olarak çalışanlar, bağımsız olarak çalışanlar, işverenler işgücüne dâhildirler. Çalışma isteği ve yeteneği olmayanlar ise işgücü içinde yer almazlar. “Çalışma çağındaki aktif nüfustan, çalışmak istemeyenleri, çalışmasını engelleyen bir sakatlığı veya hastalığı olanları, askerlik hizmetini yapıyor olanları, ev kadınlarını, öğrencileri ve mahkûmlar gibi gözetim altında tutulanları, çıkarıp; buna çalışma çağı dışında olduğu halde çalışmak zorunda olan çocukları ve yaşlıları eklediğimizde, işgücüne ulaşılmaktadır. Dolayısıyla sadece işçi değil, her ne sıfatla olursa olsun, hizmet arz edenlerin hepsi işgücü kapsamına girmektedir” (Düğer ve Dulupçu, 2001: 360).

2.2. İşsizlik

İşsizlik kavramı iktisadi bir terim olarak, tam istihdam ile fiili (gerçekleşen) istihdam arasındaki boşluğu ifade etmektedir. Bu anlamda işsizlik: “Bir ekonomide tam istihdam düzeyinin sağlanamadığı eksik istihdam düzeyinde, ortaya çıkmakta ve dar anlamda eksik istihdam kavramına karşılık gelmektedir” (Düğer, 1996: 417). Emek faktörü (işgücü) açısından işsizlik ise: “Emek arzının, emek talebinden fazla olduğu durumu yansıtmaktadır. Bu durumda işgücünün bir bölümü emek piyasasında geçerli olan çalışma koşulları ile cari ücret düzeyinde çalışmaya razı olduğu halde iş imkânı bulamamaktadır (Ülgen, 2010: 259). İşsizlik, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin ekonomilerinde önemli bir sorundur. İşsizlik sorunun yaşanmadığı herkesin rahatlıkla iş bulabildiği tam istihdamın sağlandığı ekonomi modelleri, ülkelerin öncelikleri arasında yer alır. Ancak insanların daha yüksek gelir elde etmek istemeleri nedeniyle farklı işler aramaları ve iş değiştirmeleri, sektörlerde, zaman zaman meydana gelen, ekonomik sıkıntılar, mevsimsel olarak iş imkânlarının azalması, gibi nedenlerden dolayı ekonomilerde tam istihdam dengesinin sağlanmasına rağmen, iş gücünün tamamının istihdam edilmesi mümkün değildir. Ara sıra da olsa, belirli ölçüde işsizlik sorunu ortaya çıkmaktadır.

2.3. İradî (Gönüllü) İşsizlik

İradî işsizliğe çoğu zaman, tembellik ve sömürülme kompleksi gibi psikolojik ve sosyolojik faktörler neden olmaktadır. Çalışma disiplini ve isteğine sahip olmayan kimseler, sudan bahanelerle, işini terk edebilmektedirler. İradî işsizliğin diğer nedeni de, kişi ya da ailesinin gelir talebi esnekliğinin yüksek olmasıdır. Bu açıdan bir kişinin bir haftalık çalışma karşılığında elde ettiği gelir, eğer kendi anlayışı, hayat tarzı ve kültür düzeyi çerçevesinde, daha uzun bir süre yaşamasına yetiyorsa, bu kişi diğer günlerde çalışmaya, gerek duymayarak, zamanını boşa geçirecektir.

Klasik İktisatçılar tarafından ilk kez dile getirilen iradî işsizlikte, cari ücret düzeyinde ve mevcut çalışma koşullarında çalışmaya razı olanlar, işsiz kalmayacaklardır. Bu bağlamda Klasik İktisatçılar, ekonomide gayri iradî işsizliğin olabileceğini, kabul etmemişlerdir. Onlara göre ekonomideki bütün işsizler, kendi iradesiyle işsiz kalan iradî işsizlerden meydana gelmektedir. İradî işsizler, aktif nüfus içinde çalışmak istemeyenler sınıfında olduklarından dolayı iş gücüne dâhil edilmemekte ve böylece ekonomideki işsizlik oranının hesaplanmasında dikkate alınmamaktadırlar.

2.4. Gayri İradî (Gönülsüz) İşsizlik

Piyasada oluşan, geçerli çalışma ücretine, razı olduğu halde, iş bulamama durumuna denir. Bu durumda olup çalışmayan iş bulamayan kişilere, gayri iradî işsiz denir. Gelişmemiş veya az gelişmiş ülkelerdeki gizli işsizlik, Konjonktürel işsizlik, mevsimlik işsizlik ve teknolojik gelişmelerin neden olduğu teknolojik işsizlik hepsi birer gayri iradî işsizliktir. Bu tür işsizliklerin nedeni, talep ve sermaye yetersizliğidir. Eğer bir ekonomide üretilen mal ve hizmetlerin tamamı satılmıyorsa, bu durum o piyasadaki toplam talebin üretim faktörlerinin, tamamının istihdamına yetmediğini ortaya koyar. Bu tür işsizliğe sadece işçiler tarafından alınan önlemlerle çözüm bulunmaz. Örneğin, sadece işçilerin daha az ücretle çalışmayı kabul etmeleri yeterli değildir. Ekonominin bütünü göz önüne alınarak soruna çözüm üretilmelidir.

İrade dışı işsizlik kişinin kendi kontrolünde olmayan nedenlerden kaynaklanır. Bu tür işsizliklerin önüne geçilebilmesi için ekonomik düzenin işleyişini sağlayan mekanizmaların beceri ile kullanılmasını gerektirir. Bu işsizlik türü iş bölümü ve uzmanlaşmanın ileri olduğu gelişmiş ülkelerde çok daha sık görülmektedir.

2.5. Geçici (Fraksiyonel) İşsizlik

Gayri iradi işsizlik iktisadi açıdan büyük önem arz etmektedir. Çünkü gayri iradi işsizlikte, iradi işsizliğin aksine, işsiz kalan kimseler bilerek ve isteyerek işsiz duruma düşmüş değillerdir. Bu durumdan kurtulmaları da, yine kendi irade ve gayretlerine bağlı değildir. “Bazı durumlarda ekonomik şartlar öyle bir hal alabilmektedir ki, bu şartlar altında bazı işçiler cari ücret düzeyine ve mevcut çalışma koşullarına razı olsalar bile iş bulamamakta, kendi iradeleri dışında işsiz kalmaktadırlar” (Üstünel, 1990: 169).

2.6. Mevsimlik İşsizlik

Ekonomideki bazı sektörlerde, mal ve hizmet arzı, ya da talebinde mevsimlik dalgalanmalara bağlı olarak, emek talebinin daralması sonucunda, işsizlik ortaya çıkmaktadır. Bu işsizliğe mevsimlik işsizlik denilir. Örneğin tarım ve inşaat gibi sektörlerde kış mevsiminde, üretimin daralmasına ve turizm sektöründe mevsimlere göre turizm hizmetlerine talebin düşmesine, bağlı olarak emek talebi azalmaktadır. “Böylece Konjonktürel İşsizlik, mevsimler nedeniyle, emek talebinin azalması neticesinde bu sektörlerde çalışanların, bir kısmının işsiz kalması ile mevsimlik işsizlik görülmektedir” (Akyıldız, 2013: 316).

2.7. Teknolojik İşsizlik

Gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkelerde, sermaye birikimi arttıkça, bu birikimin getirdiği yeni üretim teknikleri de beraberinde gelir. Yeni üretim teknikleri eski üretim tekniklerinden daha çok sermayeye ihtiyaç duyar. Yani, yeni kabul edilen teknolojik iş güçlerinde, sermayenin kullanımının artmasına rağmen, kullanılan teknolojilerde daha az iş gücüne ihtiyaç duyulur. Bu durum işsizliği artırır.

Teknoloji alanında meydana gelen değişimler ve gelişmeler, insan gücüne dayalı tarım, sanayi ve hizmetler sektöründe, kimi çalışanların istihdam edilmesini, gereksiz hale getirebilmektedir. “Örneğin, otomotiv sektöründe imalat teknolojisinin gelişmesi ile birlikte, emeğe dayalı üretimin, yerini makinanın alması, üretimi daha verimli hale getirmekte, buna karşın, istihdam seviyesinin düşmesine, neden olmaktadır” (Ardıç, 2010: 182). Aynı şekilde, tarım sektöründeki teknolojik gelişmeler ile birlikte, tarım işçilerinin yaptığı işleri artık tarım makinaları yapmaktadır. Bu durum tarım köylüsünün, işsiz kalmasına neden olmakta ve insanları, kentlere göç etmeye zorlamaktadır. Teknolojik gelişmeler, her ne kadar kısa dönemde, bir işsizliğe neden olsa da, orta ve uzun dönemde,

yeni iş alanları ve emek talebi yaratır. Böylece işsizliğin azalmasına katkı sağlar. “Çünkü her teknolojik gelişme, kendisi ile birlikte yeni iş alanları (teknik servisler, yan sanayi, bakım onarım hizmetleri, sigorta vb.) meydana getirmekte ve yeni istihdam olanakları yaratmaktadır” (Ardıç, 2010: 182).

2.8. Yapısal İşsizlik

Bir ekonomideki işgücünün yapısal özellikleri ile firmaların emek talebinin yapısal özellikleri arasındaki uyumsuzluk nedeniyle ortaya çıkan işsizlik yapısal işsizlik olarak ifade edilmektedir.

Yapısal işsizliğe neden olan faktörler, genellikle emek piyasasında, emek arz eden işçilerin çeşitli özelliklerinin, emek talep eden firmalar tarafından aranan mesleki deneyim, yetenek, coğrafi yer gibi sübjektif nitelikteki özelliklere uygun olmamasından kaynaklanmaktadır. Ekonomide emeğe olan talebin yapısındaki değişimin hızı arttıkça işgücünün bu değişimlere uyum sağlama hızı düşer ve yapısal işsizlik artar. Bu bakımdan devlet tarafından uygulanan istihdam politikaları, işsizliği artırıcı, sonuçlara yol açabilmektedir. Buna ek olarak sendikaların, kısa dönemde firmaların istihdam ettikleri işgücünü değiştirmesine engel olurlar. Bu da sanayinin etkinliğini kaybetmesine ve uzun dönemde ciddi şekilde yapısal işsizliğe neden olabilmektedir. “Aynı şekilde, asgari ücret kanunları da niteliksiz işgücünü, piyasa dışına iterek yapısal işsizliğin artmasına yol açabilmektedir” (Yıldırım, 2010: 364-365).

Batı ülkelerinde yapısal işsizliği önlemek için önlemler alınır. Yeni eğitim programlarına büyük önem verilir. Buradaki amaç, yapısal uyumsuzluklar nedeniyle, işsiz kalan işgücüne, gerekli eğitim sağlanarak yapısal değişikliklere uyum sağlamalarına ve diğer sektörlerde kolay iş bulmalarına yardımcı olunmaya çalışılır (Ertek, 2009: 328).

Bazı doğal koşullara ve sosyal nedenlere bağlı olarak çeşitli ekonomik faaliyetler bazı mevsimlerde yavaşlamakta ve bazı mevsimlerde tamamen durabilmektedir. Yaşanan bu yavaşlama ve duraklamalar, istihdamı olumsuz yönde etkilerler. Özellikle iklim koşullarına bağlı olarak tarım sektörü, inşaat sektörü ve turizm sektörü yer yer olumsuz yönde etkilenebilir. Ayrıca yılbaşı ve bayram günleri gibi, yılın yoğun talebin olduğu belirli gün ve aylarında, çeşitli mal ve hizmetleri, üretecek alanlarda sürekli emeği istihdam etmek zordur. Ekonominin, sosyal yapısından kaynaklanan bu tür istihdam yapıları, yer yer yapısal işsizliğe yol açar.

2.9. Gizli İşsizlik

Bir ekonomide, insanların bir kısmının çalışır göründükleri halde, o iş alanından çekilip çalışmaması durumu sonucunda, oluşan işsizliğe denilir.

Gizli işsizlik, herhangi bir üretim dalında gereğinden fazla kişinin çalışması, yani bir kısım çalışanın üretime katkı sağlamadan ücret alması sonucunda çıkar. Gizli işsizlik en çok tarım sektöründe görülür. Bir ekonomide çalışır görüldüğü halde, üretime hiçbir katkısı olmayanların oluşturduğu işsizlik türüne, gizli işsizlik adı verilir.

Gizli işsizlik genellikle verimliliğin ve ücretlerin az olduğu ekonomilerde daha çok görülür. Bu ekonomilerde, bir iş gücünün yapabileceği iş için, iki ya da daha fazla iş gücü çalıştırılmaktadır. Böylece gizli işsizlik ortaya çıkmaktadır. “Gizli işsizlik olması durumunda ise, gizli işsiz bulunan iş gücünün marjinal verimliliği 0’dır. Bu nedenle gizli işsiz işten çıkarılsa dahi üretim düşmemektedir” (Ülgen, 2010: 262).

Gizli işsizliğin temel nedeni, üretim araçlarının yetersizliği olmakla birlikte az da olsa, insanların çevrelerine olan bağlılıkları neticesinde, bulunduğu yöreyi veya sektörü terk etmemeleri de neden olmaktadır (Düğer, 1996: 421). Ayrıca mevcut üretim araçlarına göre ekonomideki işgücü sayısının fazla olması ve hızlı artışı, yeteri kadar verimli istihdam sahalarının açılmaması, geleneksel yapısı itibariyle gizli işsizliği, barındırmaya elverişli bazı iş sahalarının bulunması, gizli işsizliğin diğer nedenlerindedir. Ekonominin gelişmesine paralel olarak, sermaye birikiminin hızlanması ve nüfus artış hızının yavaşlaması ile gizli işsizlik, zamanla ortadan kalkacaktır.

Daha çok az gelişmiş ülkelerde rastlanan gizli işsizliğe, özellikle tarım sektöründe, geleneksel aile işletmelerinde, geleneksel sosyal ilişkilerin etkili olduğu el sanatları bünyesinde ve devlet dairelerinde karşılaşılmaktadır. Buna karşılık rasyonel çalışan ve kâr amacıyla piyasa için mal üreten firmaların bünyesinde ise, gizli işsizlik barınmamaktadır (Gahin, 1994: 259).

Sonuç olarak, işsizlik türlerinin akabinde bu olgunun aile örgütlerinde ki göç olgusuna etkisini belirtmek için ana ve temel sebeplerden olarak nitelendirilmesi gerekmektedir. Aile örgütlerinin göç etmelerine sebep olan etkenlerin arasında kırsaldan kente göç şeklindeki klişe olan kavramın temelinde kan davaları, kent ve kentlileşme merakından sonra gelen diğer sebeplerin başında temel sebep olarak işsizlik gelmektedir.

İşsizlik türlerinin her biri göç olgusuna hizmet eden olgulardır. Mevsimsel işsizlik olgusunun göç olgusu ile arasındaki ilişkinin bir örneği fındık ve çayın hasat zamanlarıdır.

Kentlerde bulunan bireylerin memleketlerine iş ve istihdam amaçlı olarak mevsimsel göç ettikleri görülmektedir. Tersî şekilde bu mevsimin dışında bölgede bulunan işçiler kentlere mevsimsel işsizlik yüzünden göç etmektedirler, Aile örgütlerinin göç etme sebeplerinin en temel nedenleri işsizlik ve gelecek kaygısıdır. Bu nedenler, aileleri büyük şehirler ve kentlere göç etme zorunluluğu ile baş başa bırakmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARTVİN'DEN, BURSA'YA GÖÇ EDEN AİLE ÖRGÜTLERİNE YÖNELİK YAPILAN ARAŞTIRMA SONUÇLARI

3.1. Araştırma Alanı

Araştırma alanımız Doğu Karadeniz Bölgesinin doğusunda bulunan, Artvin ili ve Güney Marmara Bölgesinin Bursa ilidir.

3.2. Araştırma Problemi

Tablo 2. Artvin İli ve Türkiye Geneli Sayım Dönemlerine Göre Nüfus ve Nüfus Artış Oranları

Yıllar	Yıllara göre Artvin İl Nüfusu	Yıllık Nüfus Artış Hızı (%)	Türkiye Nüfusu	Yıllık Nüfus Artış Hızı (%)
1927	119.947	--	13.648.270	--
1935	132.895	13,4	16.158.018	22,9
1940	142.669	14,7	17.820.950	20,5
1945	148.935	8,7	18.790.174	10,8
1950	163.717	19,8	20.947.188	22,9
1955	176.845	16,0	24.064.763	29,7
1960	196.301	22,0	27.754.820	30,6
1965	210.065	14,0	31.391.421	26,2
1970	225.869	15,0	35.605.176	26,8
1975	228.026	1,9	40.347.719	26,6
1980	228.997	0,8	44.736.957	21,7
1985	226.338	-2,3	50.664.458	26,4
1990	212.833	-11,9	56.473.035	22,9
2000	191.934	-9,8	67.803.927	20,0
2007	168.092	-17,7	70.586.256	5,8
2008	166.584	-0,90	71.517.100	1,32
2009	165.580	-0,60	72.561.312	1,46
2010	164.759	-0,50	73.722.988	1,6
2011	166.394	0,99	74.724.269	1,36
2012	167.082	0,41	75.627.384	1,21
2013	169.334	1,35	76.667.864	1,38
2014	169.674	0,20	77.695.904	1,34
2015	168.370	-0,77	78.741.053	1,35
2016	168.068	-0,18	79.814.871	1,36
2017	166.143	-1,15	80.810.525	1,35

Kaynak: TÜİK nüfus tahminleri, 1927-2017 Genel nüfus sayımları ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS)

Araştırma konusu olan, Artvin ilindeki nüfus dalgalanmalarının, Türkiye ile kıyasına baktığımızda, cumhuriyetin kuruluş döneminden, günümüze kadar tamamen yükseliş göstermediği görülür (Tablo 2). TÜİK verilerine göre, elde ettiğimiz yukarıdaki tabloda, Türkiye nüfusu, hızla artarken Artvin ili nüfusu, aynı oranda artmamaktadır. 1927-

1980 yılları arasındaki yükselim eğilimleri, daha sonraki yıllarda düşüşe geçmiştir.

1980'li yıllardan sonra kırsal kesimlerden kentlere olan yoğun göç eğilimi büyükşehirlerin cazibesini arttırmıştır. Bu durum göçlerin artmasına yol açmıştır. Bu göçlerin bir kısmını ülke dışına olan göçler oluşturmuştur.

1970'li yıllardan sonra Almanya başta olmak üzere çeşitli Avrupa ülkelerinin işçi taleplerini karşılamak üzere Türkiye'den olduğu gibi Artvin ilinden de göçler olmuştur. Yapılan araştırmada Artvin ilinden sürekli göçlerin olması il içerisindeki nüfus miktarını azaltmıştır.

Çalışmamıza konu olan yurt içi göçlerin, büyük kısmının, Bursa iline olması saha araştırmasının bu ile yönelmesine yol açmıştır. Böylece Araştırma, Artvin ilinden, Bursa iline olan göçleri ve göçerlerin memleket algılarını konu edinmiştir.

Araştırmanın ele aldığı problem: Artvin halkının ve Artvin'den Bursa'ya göç etmiş Artvinlilerin göç etme eğilimleridir. Çalışmada göç etme eğilimini oluşturan etkenler ve bu göçün doğurduğu sosyoekonomik olaylar ve bunları birbiriyle olan ilişkileri irdelenmiştir. Araştırma problemine ilişkin alt sorular şunlardır:

- (1) Artvin halkının göç etme eğilimi devam etmekte midir?
- (2) Bursa'ya göç etmiş Artvinliler göç ettikleri için memnun mu?
- (3) Artvin'den göç etme eğiliminin temel nedenleri nelerdir?
- (4) Bursa'ya göç eden Artvinlilerin yaşamlarında ne gibi sosyoekonomik değişimler olmuştur?
- (5) Bursa'ya göç eden Artvinlilerin geride bıraktıkları tanıdıkları ile ilişkileri nasıl olmuştur?
- (6) Artvin'den göç etmenin sonuçları neler olmuştur?
- (7) Bursa'ya Artvin'den göç etmenin sonuçları neler olmuştur?

Bu çalışmada bu sorulara cevaplar aranacaktır.

3.3. Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, geçmişten günümüze kadar geçen sürede, Artvin'de yaşayan insanların göç edip etmeme kararlarını nasıl aldıklarını incelemek; hangi olumlu ve olumsuz nedenlerin, Artvinlilerin göç kararlarında etkili olduğunu araştırarak çözüm önerileri üretmektir. Türkiye'nin 81 ilinde yaşayan insanların gerek il sınırları içerisinde gerekse il sınırları dışına ve ülkeler arasındaki göçleri, yıl içerisinde sürekli olmaktadır.

Özellikle Artvin ili için bu göç durumlarını, Bursa özelinde incelemek amacıyla istatistiksel araştırma yapılmış olup göç eden kişilerin neden göç ettikleri, akrabalarının, ailelerinin, çevresel diğer etmenlerin bu göçler üzerinde ne kadar etkili olduğu göçerlerin uyum problemleri, yasadıkları sıkıntılar araştırılmıştır.

Göçleri tetikleyen sorunlar ortaya konularak Artvin'den göçlerin nasıl durdurulacağı konusunda çözüm önerileri getirilerek tersine göçe katkı sağlanıp sağlanamayacağı araştırılmaya çalışılmıştır. Artvinlilerin yoğun göç talebinde buldukları Bursa örneği kapsamında göçerlerin sorunları yaşam tarzları ve memleket algıları ortaya konulmaya çalışılmıştır.

3.4. Veri ve Yöntem

Bu çalışmaya kaynak olan veriler temelde iki şekilde elde edilmiştir. İlk veriler kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum örgütleri ve alanda yapılmış çalışmalardan oluşturulmuştur. Diğer veriler yapılan anket çalışmalarıyla, saha araştırmalarından elde edilmiştir.

Saha araştırması ile elde edilen veriler anket analiz programlarıyla bilgisayar destekli yöntemlerle değerlendirilmiştir. Çalışmada iki anket uygulaması yapılmıştır. Birinci anket uygulamasında örneklem olarak; Bursa'ya göç etmiş Artvinliler den 40 kişi, Artvin'de yaşayan Artvinliler den 40 kişi olmak üzere toplam 80 kişilik bir grup üzerinde çalışılmıştır. İkinci uygulamada ise örneklem; Artvin'de yaşayan Artvinlilerden oluşan 83 kişilik bir gruptur. Her iki ankette de araştırmanın problemine yönelik olarak farklı sorular uygulanmıştır.

İlk anket uygulamasında, veriler tablolara yansıtılarak değerlendirmeler yapılmış ayrıca çapraz tablolar oluşturularak değişkenler arası ilişki analiz edilmiştir. İkinci anket uygulamasında da aynı şekilde çapraz tablo analizleri yapılmış, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri 0,809 olarak bulunduğundan Bartlett (Küresellik) testi tatbik edilmiş ve Bartlett Test Gösterge Değeri (Sig. 0.05) den küçük olduğu için Faktör Analizi ile boyut indirgenmiştir. Uygulanan anketin güvenilirlik analizi Cronbach-Alpha metodu kullanılarak yapıldığında Cronbach's Alpha değeri 0.630 şeklinde bulunmuştur.

Araştırma yapılırken göç konusunda yapılmış geçmiş çalışmalar ve makaleler incelenmiştir. Prof. Dr. Hayati Doğanay: "Artvin ilinde nüfusun başlıca özellikleri," Arş

Görevlisi Selin Bahçalı ve Doç. Dr. Selver Özözen'e ait, "Artvinlilerin Göç tercihlerinde Bursa'nın Yerinin Sosyo Ekonomik Ve Mekânsal Analizi" (coğrafya dergisi, 2016) incelenerek alıntılar yapılmıştır. Uygulanan çalışmanın sonucunda elde ettiğimiz bulgularla aralarındaki farklar, çalışmanın ilerleyen bölümlerinde açıklanmıştır.

Araştırma sırasında, elde edilen bulgulara yer verilerek önceki çalışmalar incelenmiş, benzer yanlar alınmış, farkındalıklar ortaya konulmaya çalışılmıştır. Öncelikle makalelere konu olan kitlelerin doğdukları yerlere ve yaşadıkları yerlere ilişkin bilgiler verilmiştir (Bahçalı, Özözen 2016). Daha sonra hane halkı özellikleri, hangi mesleğe sahip oldukları, aylık gelirleri, eğitim durumları, gibi kavramlara ait bilgiler incelenerek açıklanmıştır. Bu tanımlayıcı özelliklerin sonrasında, Artvin'den göçün nedenleri ve Artvinlilerin göç tercihlerinde, Bursa'nın yeri ayrıntılı bir şekilde incelenerek sonuca gidilmiştir.

Bu bölümün sonunda, Artvinlilerin, Bursa'ya göç ettikten sonra kendi kültürlerini yaşamak ve yaşatmak için verdikleri çabalar ele alınarak incelenmiştir. Katılımcıların, Artvin ve Bursa ile ilgili tutum sorularına verdikleri cevaplar değerlendirilmiştir. Bu kısımlar incelenip yapılan çalışma ile kıyaslanarak farklı yönleriyle değerlendirilmiştir.

Araştırma sahası, Bursa ili merkez ilçeleri özellikle Artvinlilerin yoğun olarak yaşadıkları: Osmangazi, Yıldırım ve Gürsu, Kestel, Nilüfer ilçeleridir. Bursa ya göç eden göçerlerin göç ettikleri yerleşim yerleri incelendiğinde genellikle yerleştikleri alanlar, Artvin'den geldikleri ilçelere göre değişmekle beraber, önceki akrabalarının yerleştikleri bölgeler tercih edilmiş olup, bir kümelenme oluşturduğu tespit edilmiştir. (Bahçalı, Özözen 2016; 29-31)

Artvinlilerin Bursa'da yerleşme için ilk tercih ettikleri yer birbirlerine komşu olan Yıldırım ve Gürsu ilçeleridir. Artvin ili içerisinde son 10 yıl içerisinde ilçelere göre TÜİK göç verilerine bakıldığında en fazla göç verilen ilçelerin Yusufeli, Borçka, Şavşat, Ardanuç ilçelerinden göçlerin olduğu görülmektedir (Tablo 3).

Tablo 3. TUİK 2007-2017 Yıllara Göre Artvin ili, Merkez İlçe ve Diğer İlçe Merkezleri, Nüfus Sayıları

YILLAR	ARTVİN	MERKEZ	MURGUL	KEMAL PAŞA	ARDANUÇ	ŞAVŞAT	YUSUFELİ	BORÇKA	ARHAVİ	HOPA
2017	166.143	34.926	6.189	8.786	10.599	16.471	20.218	21.697	20.452	26.805
2016	168.068	34.626	6.987	-	10.744	17.144	20.592	22.036	20.533	35.406
2015	168.370	34.208	7.121	-	10.890	17.524	20.917	22.293	20.565	34.852
2014	169.674	34.050	6.142	-	11.160	19.024	21.596	23.162	20.306	34.234
2013	169.334	33.415	6.668	-	11.366	17.507	22.093	24.662	19.899	33.724
2012	167.082	33.692	6.395	-	11.406	17.660	22.234	22.964	19.602	33.129
2011	166.394	33.333	5.928	-	11.802	17.932	21.725	23.693	19.362	32.619
2010	164.759	32.627	5.979	-	11.613	17.866	21.513	23.826	19.319	32.016
2009	165.580	32.985	5.995	-	11.813	18.058	21.758	24.343	19.132	31.496
2008	166.584	32.272	6.323	-	11.844	18.240	22.220	24.768	19.189	31.728
2007	168.092	32.827	6.114	-	11.948	18.780	22.945	24.133	19.136	32.209

Kaynak: www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=1590 (Son erişim: 20.05.2018)

Artvin'den Bursa'ya göç edenlerin büyük çoğunluğu Yusufeli ilçesi doğumlulardan oluşmaktadır. Şavşat ilçesi doğumlular genellikle, birbirleriyle komşu olan Osmangazi ve Yıldırım ilçelerini tercih etmişlerdir. Ardanuç ilçesi doğumlular, Yıldırım ve Osmangazi ilçelerini, Artvin Merkez doğumlular, Yıldırım ve Osmangazi Kestel ilçelerini, Murgul ilçesi doğumlular ise çoğunlukla Osmangazi ilçesini tercih etmişlerdir (Bahçalı, Özözen: 2016; 29-31).

Anket katılımcılarının Bursa'da ikamet ettikleri mahalleler incelendiğinde oturlan mahallelerde yoğunlaşmanın olduğu görülmektedir. Araştırma sahamızın ilk kısmını oluşturan özellikle Artvinlilerin yoğun olduğu ilçelerde Artvin'in tüm ilçelerinden göçerlere rastlanılmıştır. İlçelerden göç edenler doğum yeri benzer olan göçerlerin, birbirine yakın mahallelerde ikamet ederek bir kümelenme oluşturdukları görülmektedir. Ancak Yıldırım ilçesinin Uludağ yamaçları üzerine kurulmuş mahallelerinde, her ilçeden göçere rastlanılmıştır. Bunun nedenini de 1980'li yıllardan son 10 yıla kadar bu bölgelerde arsa fiyatlarının ucuz olmasına bağlayabiliriz.

Araştırmamıza dayanak olarak aldığımız çalışmalara baktığımızda, göçerlerin büyük çoğunluğu 26-50 yaş arası, çalışma çağındaki nüfustan oluştukları görülmüştür. Genellikle çalışma çağındaki nüfusun, Gürsu ilçesinde yer aldığı da belirtilmiştir,

İkinci sırayı ise 51 yaş ve üstü almıştır Emekli nüfus genellikle, Yıldırım ve Osmangazi ilçelerinde toplanmıştır. Aktif nüfusun yoğun olduğu Gürsu ilçesinde, emekli nüfus sayısı düşüktür (Bahçalı, Özözen Kahraman: ist. Coğ.dr.1996; 33).

Veri elde ettiğimiz katılımcıların, doğum yerlerine baktığımız zaman, Gürsu ilçesine yapılan göçlerin büyük bir kısmı günümüze daha yakın tarihlerde gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla genç ve çalışan nüfus daha fazla emekli nüfus daha azdır. Elde ettiğimiz çalışmalar bu alanda yazılan makalelerle de örtüşmektedir (Bahçalı, Özözen Kahraman, İst. Coğ. Dr. 1996: 33).

Bursa'ya 1927 yılından itibaren göçler başlamış olmakla birlikte, gerçekleştirilen göçlerin 1970 ve sonrasında yoğunlaşmaya başladığı ve yoğunluğun her geçen gün artarak devam ettiği anlaşılmaktadır.

1980-1990 yılları arasında, Türkiye'de iç göç hareketlerinde bir artışın olmasına paralel, Artvin'den Bursa'ya gerçekleşen göçlerin de ivme kazandığı görülmektedir. Nitekim 1980-1990 yılları arasındaki 10 yıllık süreçte Artvin'den Bursa'ya gerçekleştirilen toplam göçlerin %30'u bu dönemde gerçekleşmiştir. Aynı şekilde 1990 yılı ve sonrasında da göçler yoğun olarak devam etmiştir.

TÜİK 2017 verilerine göre, Artvin nüfusuna kayıtlı olup Bursa merkez ilçelerinde 66.664 kişi ikamet etmektedir, %47,87'si Yıldırım, %16,06'sı Gürsu ve %8,28'i Osmangazi ilçelerinde ikamet etmektedir. Göçerlerin yerleşme tercihlerinde daha önceden göç etmiş aile bireylerinin olması iş imkânları ve arazi fiyatlarına dayanmaktadır.

Göç eyleminin gerçekleşmesinde çeşitli nedenler etkili olmakla birlikte çoğunlukla özel sebepler etkili olup ekonomik kaygı taşımadan gerçekleştirilen göçler olarak karşımıza çıkmaktadır.

1951 ve sonrasında Türkiye genelinde iç göç hareketleri görülmüştür. Bu göç hareketlerine bağlı olarak Artvin'den de göçler yaşanmaya başlanmıştır. TÜİK verilerine göre gerçekleşen 22 göç eyleminin %63, 64'ü, Yıldırım ilçesine doğrudur.

Bursa merkez ilçe konumundaki, Yıldırım ve Osmangazi ilçeleri, bu tarihlerde Artvin'den önemli göç alan yerleşim alanlarıdır. Yıldırım ilçesini tercihlerinde yapılan görüşmelerde, 1980'li yıllarda, Yıldırım ilçesindeki arazi fiyatlarının, Osmangazi ilçesinden daha uygun olması etkili olmuştur. Kirada oturmaktansa belirli parayla gelen göçerlerin arazi satın alıp, kendi konutlarını yapma eğilimleri yüksek olan Artvinli göçmenler için önemli bir tercih sebebi olmuştur. Yıldırım ilçesi merkezde olmasına rağmen genellikle yamaç kısımlarının ucuz olması ayrıca hisseli tapuya sahip olmaları fiyatları aşağıya çekmiştir. Genellikle ovalık alanda kurulu olan, Osmangazi ilçesinin daha düz bir coğrafi yapıya sahip olması, tapuların tek kişiye ait olması ve arazilerin elverişliliği

arsa fiyatlarını yükseltmiştir. Bütün bu nedenler 1951-1970 yılları arasında gerçekleşen göçlerin büyük kısmını, Yıldırım ilçesine yöneltmiştir.

1970 sonrasında gerçekleşen göçlerde ise arazi fiyatlarındaki farklılıkların yanı sıra, daha önce göç etmiş akraba ve hemşeri bağları da oldukça önemli bir etken olmuştur. Bütün bu nedenler, Artvinli göçmenlerin Gürsu ve Osmangazi ilçelerine yerleşmekle birlikte, sürekli yerleşim yeri olarak genelde, Yıldırım ilçesini tercih etmelerine yol açmıştır.

1990 yılından sonra Artvin ilinden Bursa'ya olan göçler devam etmiştir. O yıllarda yeni yapılanmaya başlayan ve gelişmekte olan arsa fiyatlarının biraz daha ucuz olduğu Gürsu ilçesine doğru yönelim başlamıştır. Gürsu ilçesinin Yıldırım ilçesiyle komşu olması akraba hemşeri ilişkileri, bu ilçeye olan yerleşmelerdeki taleplerin diğer nedenlerini oluşturmuştur. Gürsu'nun, Yıldırım ilçesine, mesafe olarak Osmangazi'den daha yakın olması, ayrıca bu ilçeye olan talebi arttırmıştır.

Bu ilçeye yerleşenler arasından seçilen 40 kişilik bir örneklem grubu oluşturulmuştur. Yapılan görüşme sonucunda "Bursa'yı tercih etmenizin sebebi nedir?" sorusuna verilen yanıtlar; arsaların ucuz olması, akrabaların daha önceden Bursa'ya göç etmiş olmaları, hemşericilik gibi kavramlar olduğu gözlemlenmiştir. 1990'lı yıllardan sonra Yıldırım ilçesinde boş arazi varlığının azalmasıyla, şehrin gelişimi Gürsu ilçesi yönünde olduğu görülmüştür. Bu gelişim, Artvinli göçmenlerin yerleşim yeri tercihlerini de etkilemiştir. Yıldırım Belediyesi'nin İmar servisinde yaptığımız görüşmelerde, 1990'lı yıllarda, Gürsu ilçesinin, arazi fiyatlarının sadece, Yıldırım ilçesinden değil, Osmangazi ilçesinden de daha uygun olduğu tespit edilmiştir. Yapılan saha araştırmaları da, bu alanda yapılmış çalışmalarla örtüşmektedir (Bahçalı, Özözen Kahraman, İst. Coğ. Dr. 1996: 33). Belirtilen nedenler dolayısıyla, ikamet amacıyla, Gürsu ilçesinin, Osmangazi ilçesine göre daha yoğun olarak tercih edilmesine yol açmıştır.

Saha araştırmaları, sırasında görüşme yapılan aileler arasında, Osmangazi ilçesinde yaşayan katılımcıların diğer ilçelere oranla az olduğu tespit edilmiştir. Nedenleri sorulduğunda katılımcıların, Osmangazi ilçesinde özellikle kuzey, kuzey doğu ve doğu kısımlarında tarihi yerleşim birimlerinin çok yer kaplaması, dolayısıyla önceden paylaşılmış olması, ekonomik faaliyetlerin yoğunluğunun fiyatları yukarı çekmesi, Artvinli göçmenler tarafından çok fazla tercih edilmeme nedeni olarak görülmektedir. Göçmenlerin iş bulma amacıyla göç ederken dikkat ettikleri en önemli husus, göç ettikleri yerlerde daha

ucuz konut bulabilmektedir. Osmangazi ilçesindeki arazi fiyatlarının yüksek olması yine bu ilçeye olan ilgiyi azaltmıştır.

Yapılan çalışmanın bu bölümü üç aşamadan oluşmaktadır. Birinci aşamada Bursa'da yaşayan 40'ar kişilik örneklem grubundan oluşturulan Artvinliler ile bir çalışma yapılmıştır. İkinci aşamada ise Artvin'de yaşayan Artvinlilerden seçilen 40'ar kişilik örneklem gruplarından bir araştırma grubu oluşturulmuştur. Üçüncü aşamada ise Artvin'de yaşayan Artvinliler arasından seçilen 83 kişilik örneklem grubu oluşturulmuştur.

Bu örneklem grupları ile çalışılırken uygulanan anketler sonucunda veriler elde edilmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda elde edilen veriler bilgisayar destekli anket analiz programında veri girişleri yapılarak sonuç tabloları oluşturulmuştur. Ardından bu tablolardan faydalanılarak araştırmaya yönelik bulgular elde edilmiştir.

Artvin'de yaşayan bireylerin göç olgularına bakış açıları ile Artvin'den, Bursa'ya göç etmiş bireylerin göç olgusu ve memleket algıları ele alınmıştır. Bu amaçla Artvin il merkezinde ve Bursa Büyükşehir merkez ilçelerinde yer alan Artvinliler ile görüşülerek anket yapılmıştır.

Çalışmanın Artvin kısmında benzer şekilde farklı cinsiyet, yaş ve meslek grubundaki bireylerden görüş alınarak toplamda kırk kişilik bir örneklem grubu oluşturulmuştur.

Araştırmaya katılan bireylerden araştırma yapılması için izin alınmıştır. Anket formları hazırlanmıştır. Gönüllük esasıyla anketlerin doldurulması için katılım sağlanmış, bu şekilde doğru ve tutarlılığı yüksek veriler elde edilmesi amaçlanmıştır.

3.5. Örneklem Gruplarına Göre Araştırmaya Katılanlar ve Nitelikleri

Araştırmaya katılan bireylere sunulan ankette önce demografik değişkenlere ilişkin on adet soru sorulmuştur. Örneklem grubundan oluşturan katılımcıların, yaş, cinsiyet, kaç yıl önce göç ettiği, eğitim durumu, çalışma durumu, çalışıyorlarsa çalıştıkları sektörler, gelir durumları, yaşadıkları yerlere nerelerden göç ettikleri gibi, demografik değişkenlere göre dağılımları, sayı ve yüzdeleri, oluşturulan tablolarda gösterilmiştir.

3.5.1. Cinsiyete Göre Dağılım

Bursa'da yaşayan Artvinliler ile Artvin'de yaşayan Artvinlilerin araştırmamıza katılanları, cinsiyet bazında incelendiğinde, aşağıdaki tablo elde edilmektedir.

Buna göre Artvin’de yaşayıp araştırmaya katılan bayan katılımcıların sayısı 18 kişi olup %45’lik kısmı temsil ederken, araştırmaya katılan erkeklerin sayısı 22 kişi olup %55 ile temsil edilmektedir.

Bursa’da ankete katılan bayan katılımcıların sayısı 8 olup %20 ile erkek olanların sayısı 32 olup %80 ile temsil edilmektedir (Tablo 4).

Tablo 4. Cinsiyete Göre Dağılım Tablosu

		Artvin		Bursa	
		Kişi Sayısı	Yüzde %	Kişi Sayısı	Yüzde %
Cinsiyet	Kadın	18	45,0	8	20,0
	Erkek	22	55,0	32	80,0
Toplam		40	100,0	40	100,0

3.5.2. Eğitim Durumlarına Göre Dağılım

Artvin’de yaşayan anket katılımcılarından 4’ü ilkokul %10,0 ile, 4’ü ortaokul %10,0 ile, 15’i lise %37,5 ile, 17’si üniversite %42,5 olmak üzere toplamda 40 kişidir.

Bursa’da yaşayan anket katılımcılarından 8 kişi ilkokul %20,0 ile, 8 kişi ortaokul %20,0 ile, 12 kişi lise %30,0 ile, 12 kişi üniversite %30,0 olmak üzere toplam 40 kişidir (Tablo 5).

Tablo 5. Eğitim Durumuna Göre Dağılım Tablosu

		Artvin		Bursa	
		Kişi Sayısı	Yüzde %	Kişi Sayısı	Yüzde %
Eğitim Durumu	İlkokul	4	10,0	8	20,0
	Ortaokul	4	10,0	8	20,0
	Lise	15	37,5	12	30,0
	Üniversite	17	42,5	12	30,0
Toplam		40	100,0	40	100,0

3.5.3. Yaş Durumlarına Göre Dağılım

Artvin’de yaşayan anket katılımcılarından 25 yaş ve altında 9 kişi %22,5’i, 26-35 yaş aralığında 7 kişi %17,5’i, 36-45 yaş aralığında 14 kişi %35,0’ını, 46-55 yaş aralığında 7 kişi %17,5’i, 56 ve üstü yaşa sahip 3 kişi %7,5 yüzdeliğine sahip olmak üzere toplam 40 kişinin yaşı bilinmektedir.

Bursa’da yaşayan Artvinli anket katılımcılarından 25 yaş ve altında 1 kişi %2,5’i, 26-35 yaş aralığındaki kişi sayısı 8 ile %20,0’ı, 36-45 yaş aralığındaki kişi sayısı 9 ile %22,5’i, 46-55 yaş Aralığındaki 7 kişi %17,5’i, 56 yaş ve üstü yaş aralığındaki kişi sayısı 15 ile %37,5’lik yüzdeler değeri göstermektedir (Tablo 6).

Tablo 6. Yaş Durumuna Göre Dağılım Tablosu

		Artvin		Bursa	
		Kişi Sayısı	Yüzde %	Kişi Sayısı	Yüzde %
Yaş	25 ve Altı	9	22,5	1	2,5
	26-35	7	17,5	8	20,0
	36-45	14	35,0	9	22,5
	46-55	7	17,5	7	17,5
	56 ve Üstü	3	7,5	15	37,5
Toplam		40	100,0	40	100,0

3.5.4. Çalışma Durumlarına Göre Dağılım

Artvin’de yaşayan anket katılımcılarından 26 kişi %65,0 ile bir işte çalıştığını söylemiştir. 14 kişi %35,0 ile bir işte çalışmadığını söylemiştir.

Bursa’da yaşayan Artvinli anket katılımcılarından 32 kişi %80,0 ile bir işte çalıştığını söylemiştir. 8 kişi ile %20,0’si bir işte çalışmadığını söylemiştir (Tablo 7).

Tablo 7. Çalışma Durumuna Göre Dağılım Tablosu

		Artvin		Bursa	
		Kişi Sayısı	Yüzde %	Kişi Sayısı	Yüzde %
Çalışıyor musunuz?	Evet	26	65,0	32	80,0
	Hayır	14	35,0	8	20,0
Toplam		40	100,0	40	100,0

3.5.5. Çalışma Sektörlerine Göre Dağılım

Artvin’de yaşayan anket katılımcılarından çalışanların sektörü tarım olan kimse ankete katılmamış olup, sanayi olan kişi sayısı 2 ile %5,0’dır. Çalışanların, sektörü hizmet olanların kişi sayısı 12 ile %30,0’dır. Çalışanların sektörü kamu olan kişi sayısı 12 ile %30,0 olmuştur.

Bursa’da yaşayan anket katılımcılarından çalışanların sektörü tarım olan kişi sayısı 1 ile %2,5, sanayi olan kişi sayısı 7 ile %17,5, çalışanların sektörü hizmet olan kişi sayısı 18 ile %45,0, çalışanların sektörü kamu olan kişi sayısı 7 ile %17,5 olmuştur (Tablo 8).

Tablo 8. Çalışma Sektörlerine Göre Dağılım Tablosu

		Artvin		Bursa	
		Kişi Sayısı	Yüzde %	Kişi Sayısı	Yüzde %
Sektör	Tarım	0	0,0	1	2,5
	Sanayi	2	5,0	7	17,5
	Hizmet	12	30,0	18	45,0
	Kamu	12	30,0	7	17,5
Toplam		40	100,0	40	100,0

3.5.6. Medeni Durumlarına Göre Dağılım

Artvin’de yaşayan anket katılımcılarının medeni durumları incelendiğinde 23 kişinin bekâr olup %57,5, 15 kişinin evli olup %37,5, 2 kişinin dul olup %5,0 olarak 40 kişinin medeni durumu ortaya konulmuştur.

Bursa’da yaşayan anket katılımcılarından medeni durumları incelendiğinde 6 kişinin bekâr olup %15,0 34 kişinin evli olup %85,0 ve kimsenin dul olmadığı toplamda 40 kişinin medeni durumu ortaya konulmuştur (Tablo 9).

Tablo 9. Medeni Durumlarına Göre Dağılım Tablosu

		Artvin		Bursa	
		Kişi Sayısı	Yüzde %	Kişi Sayısı	Yüzde %
Medeni Durum	Bekâr	23	57,5	6	15,0
	Evli	15	37,5	34	85,0
	Dul	2	5,0	0	0,0
Toplam		40	100,0	40	100,0

3.5.7. Yaşanılan Yerlere Göre Dağılım

Artvin’de yaşayan anket katılımcılarından köylerde yaşayan kişi sayısı 8 ile %20,0, ilçelerde yaşayan kişi sayısı 11 ile %27,5, il merkezinde yaşayan kişi sayısı 21 ile %52,5 olup toplamda 40 kişidir. Bursa’da yaşayan anket katılımcılarından köylerde yaşayan kişi sayısı 1 ile %2,5, ilçelerde yaşayan kişi sayısı 21 ile %52,5, il merkezinde yaşayan kişi sayısı 18 ile %45,0 şeklindedir (Tablo 10).

Tablo 10. Yaşanılan Yere Göre Dağılım Tablosu

		Artvin		Bursa	
		Kişi Sayısı	Yüzde %	Kişi Sayısı	Yüzde %
Yaşadığımız Yer	Köy	8	20,0	1	2,5
	İlçe	11	27,5	21	52,5
	İl	21	52,5	18	45,0
Toplam		40	100,0	40	100,0

3.6. Anket Sorularına Verilen Yanıtlar ve Nitelikleri

Araştırmaya katılan bireylere sunulan ankette, önce demografik değişkenlere ilişkin sorular sorulmuştur. Ardından anket sorularının yazılı olduğu formlar uygulanmıştır. Örneklem grubunun ankete verdikleri yanıtların dağılımları sayı ve yüzdeleriyle birlikte tablolarda sayısal olarak verilmiştir.

3.6.1. Kendinizi Nasıl Tanımlarsınız?

Artvin’de yaşayan anket katılımcılarından 10 kişi %25,0 ile mutlu, 5 kişisi %12,5 ile mutsuz, 5 kişisi %12,5 ile uyumlu, 11 kişisi %27,5 ile mantıklı, 9 kişisi %22,5 ile güçlü olarak toplamda 40 kişidir.

Bursa’da yaşayan anket katılımcılarının 18 kişisi %45,0 ile mutlu, 12 kişisi %30,0 ile mutsuz, 2 kişisi %5,0 ile uyumlu, 3 kişisi %7,5 ile mantıklı, 5 kişisi %12,5 ile güçlü olarak toplamda 40 kişidir (Tablo 11).

Tablo 11. Kendinizi Nasıl Tanımlarsınız? Sorusunun Yanıtları

		Artvin		Bursa	
		Kişi Sayısı	Yüzde %	Kişi Sayısı	Yüzde %
Soru 1	Mutlu	10	25,0	18	45,0
	Mutsuz	5	12,5	12	30,0
	Uyumlu	5	12,5	2	5,0
	Mantıklı	11	27,5	3	7,5
	Güçlü	9	22,5	5	12,5
	Toplam		40	100,0	40

Yapılan çalışmada Artvin’de yaşayan bireyler üzerindeki araştırmada bireylerin %12,5 kendilerini mutsuz olarak görmüşlerdir. Yapılan yüz yüze görüşmelerden elde edilen sonuçların toplamında %25’lik kısmının doğrudan mutlu, olduklarını söylemesi diğerlerinin ise genelde memnuniyet ifade eden (Uyumlu, mantıklı ve güçlü) kelimelerini kullandıkları gözlemlenmiştir.

Göçerlerin ve yerleşik olarak memleketlerinde yaşayan bireylerin aile kavramları karşılaştırıldığında ve verdikleri cevaplara bakıldığında; Artvin’de yaşayanların, aile bağları içerisinde mutluluk oranları %87,5’e (Tablo 11) çıkmıştır. Genellikle aileleri: “Mutlu birliktelik, güçlü bir yapı, huzurlu sorumluluk ve paylaşımların yaşandığı yerler” olarak görmüşlerdir. Bu da küçük şehirlerde geleneksel yaşantıların devam ettiğinin aile bağlarının kuvvetli olduğunun göstergesidir.

Bursa’da yaşayan Artvinliler arasından seçilen örneklem grubunun verdiği cevaplara bakıldığında göçerler, göç ettikleri yerlerde ailesel bağlarını kuvvetlendirmişlerdir. Birbirlerine, tutunmaları mücadele güçlerini arttırmıştır, Bunun nedeni de yeni bir yerleşim yeri ve değişim korkusudur. Çok uzun süre yaşayanlarda bu bağların biraz daha zayıfladığı ve bireyselliğe dönüştüğü gözlemlenmiştir.

Artvin’de yaşayan bireyler Aileyi “Cezaevi, Devlet, birbirine bağlanmış halat, ocak, gökkuşağı, korunulan sığınılan bir şemsiyeye,” benzetmişlerdir. Bu metaforlara baktığımızda ailesel bağların kuvvetli ve güçlü olduğunu söyleyebiliriz.

Artvin’den, Bursa’ya göç eden ailelerin gittikleri yerlerdeki kişilik analizlerine baktığımızda göç edenlerin, kalanlara oranla daha mutlu olduğu gözlemlenmiştir. Nitel araştırma yöntemiyle yaptığımız araştırmanın cevaplarının istatistiklerinde gittikleri yerlerde uyum problemleri yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Bu nedenle örneklem gurubuna katılanlar, kendilerini daha güçsüz tanımlamışlardır. Büyükşehirde ilk etapta ayak uyduramamışlar, uyum problemleri çekmişlerdir.

Artvin’de yaşayan örneklem gurubunda mutluluk oranının daha yüksek çıktığı gözlemlenmiştir. Bunun nedeni bireysel ilişkilerin, akraba bağlarının kuvvetli olması herhangi bir sorunla karşılaştıklarında çözümde onlara yardım edebilecek kişileri yakınlarında hissetmelerinin, güven duygularını ve özgüvenlerini nispeten arttırmış olmasına bağlanabilir.

Oysaki Bursa’ya göç eden göçerlerden seçtiğimiz örneklem gurubunda ise gelir seviyelerinin artması, büyük şehirlerin verdiği sosyal imkânlar, rahat alışveriş yapabilmek gibi çeşitli sosyal faaliyetler ve eğlence merkezlerinin fazla olması, mutluluk oranlarını arttırmış olsa da, beraberinde mutsuzluk oranını da, Artvin’de yaşayanlara oranla arttırmıştır. Bu durumda ters orantı varmış gibi gözükse de bu bir çelişki değildir.

Görüşme yaptığımız bireylerin tamamının verdikleri cevaplara bakılırsa her ne kadar %45 (Tablo 11) mutluluk oranı çıksa da onu besleyen yan faktörler düşük çıkmıştır. Oysa Artvin’de yaşayan bireylerde, büyük şehirlerin cazibesi ve çekim merkezi olması Artvin’de yaşayan bireylerde ilgi uyandırıp, yaşayanları mutsuzluğa biraz daha itse de kendilerini daha güçlü mantıklı ve uyumlu bularak, memnuniyetlerini arttırmışlardır. Oysa büyük şehirlerde bireyselliğin ön plana çıkması, güvensizlik duygusunu nispeten arttırmıştır. Bu durum katılımcıların sosyal açıdan yalnız hissetmelerine yol açarak doğup büyüdükleri şehre olan memleket özlemi algılarını kuvvetlendirmiştir.

3.6.2. Aile Kavramı Sizde Neyi Çağrıştırmaktadır?

Artvin’de yaşayan örneklem gurubunun verdikleri cevaplara bakıldığında, aile kavramının çağrıştırdığı kavramlardan, mutlu birliktelik diyen kişi sayısı 14 ile %35,

mutsuz birliktelik diyen kişi sayısı 1 kişi ile %2,5, güçlü bir yapı, korunulan, sığınılan yer, zorunlu bir yapı taşı diyen 16 kişi %40, huzurlu, sorumluluk ve paylaşımların yaşandığı yer diyen 3 kişi %7,5, kâbus, sıkıntı, dert, tasa ve sorunların olduğu yer diyen 6 kişi %15 olmuştur.

Bursa'da yaşayan örneklem gurubuna, aile kavramının çağrıştırdığı, mutlu birliktelik diyen kişi sayısı 16 kişi ile %40, mutsuz birliktelik diyen yok, güçlü bir yapı, Korunulan sığınılan yer, zorunlu bir yapı taşı diyen 19 kişi %47,5, huzurlu, sorumluluk ve paylaşımların yaşandığı yer diyen 3 kişi %7,5, kâbus, sıkıntı, dert, tasa ve sorunların olduğu yer diyen 2 kişi %5 olmuştur (Tablo 12).

Tablo 12. Aile Kavramı, Sizde Neyi Çağrıştırmaktadır? Sorusunun Yanıtları

		Artvin		Bursa	
		Kişi Sayısı	Yüzde %	Kişi Sayısı	Yüzde %
Soru 2	Mutlu Birliktelik	14	35,0	16	40,0
	Mutsuz Birliktelik	1	2,5	0	0,0
	Güçlü Bir Yapı, Korunulan, Sığınılan Yer, Zorunlu Bir Yapı Taşı	16	40,0	19	47,5
	Huzurlu, Sorumluluk ve Paylaşımların Yaşandığı Yer	3	7,5	3	7,5
	Kâbus, Sıkıntı, Dert, Tasa ve Sorunların Olduğu Yer	6	15,0	2	5,0
	Toplam	40	100,0	40	100,0

Artvin'de yaşayan örneklem gurubunun aile kavramıyla ilgili düşüncelerinde: “Birlik beraberlik, Güvenli bir yapı, mutsuz birliktelik, cezaevi, bal, Sıcak bir yuva, ocak, yalnızlıkta birbirine bağlanmış halat, güçlü ve zorunlu yapı, devlet, güzel sıcak bir yuva, gökkuşağı, korunulan sığınılan yer, şemsiye, örf adet ve geleneklerin yaşandığı birliktelik” gibi olumlu ve olumsuz ifadeler öne çıkmıştır. Örneklem gurubundaki bireylerin verdikleri cevaplar gruplandırılarak bir istatistik oluşturulmuştur.

Aile kavramı, Bursa'daki örneklem gurubuna sorulduğunda: “Güvenli bir yapı, birlik ve beraberlik, güç birliği, bağlılık, mücadele ortamı, sıcak bir yuva, sıkıntı ve sorunların olduğu yer, paylaşımların güçlü olduğu ortak yaşam alanları” gibi kavramlar ön plana çıkmıştır.

Bursa'da yaşayanlarla, Artvin'de yaşayanlar arasında ilişkilere bakıldığında Artvin'de yaşayanların çevre faktörleri nedeniyle, özgüvenlerinin daha yüksek olduğu

Bursa’da yaşayanların yerleşim yerleri nedeniyle mahallelerde küçük birliktelikler oluşturdukları gözlemlenmiştir.

Bursa’da yaşayan, Artvinli aileler yaşadıkları mahallelerde, gelenek ve göreneklerini yaşatmaya çalışmışlardır. Birbirlerine tutunma ve güç elde etme arzuları nedeniyle bazı ailelerde aile bağları kuvvetlenirken bazılarında iyice kopma olmuştur. Bursa’nın büyükşehir olması şehirlerin verdiği ekonomik kazançlar ve giderler, bazı ailelerde olumlu etkiler yaratırken, bazılarında uyum ve sosyal problemleri beraberinde getirmiştir.

Boşanma, kavgalar, işsizlik, daha çok çalışıp daha az maaş alma, gelir seviyelerinin azlığı gibi nedenlerden dolayı yapılan görüşmelerde, birçok ailenin memleket özlemi çektiği gözlenmiştir.

Bursa’da yaşamak, mutluluk oranını arttırmış olmasına rağmen farklı kültürlere adapte olma, daha çok çalışma, iş yaşamı bireylerdeki yorgunluğu arttırmıştır. Bu durum, aile içerisindeki bağların kuvvetlenmesine bireyselliğin ön plana çıkmasına yol açarken, boşanma, geç evlenme vb. sorunları beraberinde getirmiştir.

3.6.3. Bursa’da Yaşayan Biri Olarak, Artvin Sizde Ne Çağrıştırmaktadır?

Bursa’da yaşayan Artvinlilere sorulan, “Artvin sizde ne çağrıştırmaktadır?” sorusuna hangi yanıtlar verilmiştir? “Artvin’in cennetten bir köşe” olduğunu düşünen 10 kişi %25 oranında, “Bakımsız, sıkıcı ve mahrumiyet bölgesi bir il” olduğunu düşünen 5 kişi %12,5 oranında, “Doğa harikası, iklimi güzel, mükemmel bir il” olduğunu düşünenlerin sayısı 18 kişi ile %45 oranında, “İşsizlik sorunu olan, sanayisi olmayan bir il” olduğunu düşünen 7 kişi %17,5 oranında olmak üzere toplamda 40 kişi ankete katılmıştır (Tablo 13).

Tablo 13. Artvin Sizde Ne Çağrıştırmaktadır? Sorusunun Yanıtları

		Kişi Sayısı	Yüzde %
Soru 3	Cennetten Bir Köşe	10	25,0
	Bakımsız, Sıkıcı, Mahrumiyet Bölgesi Bir İl	5	12,5
	Doğa Harikası, İklimi Güzel, Mükemmel Bir İl	18	45,0
	İşsizlik Sorunu Olan, Sanayisi Olmayan Bir İl	7	17,5
	Toplam	40	100,0

Bursa’da yaşayanlar arasından seçilen örneklem gurubunun verdiği cevaplara baktığımızda, “Artvin’in cennetten bir köşe, doğa harikası, cennet bir yer, yeşil bir şehir” gibi genellikle, iklimin öne çıkardığı, memnuniyet ifadeleri yer alırken, “Sahipsiz bir yer mahrumiyet bölgesi, sanayisi olmayan bir yer, geçim sıkıntısı olan bir yer, bakımsız bir yer” gibi genellikle işsizlik ve sanayinin olmayışının beraberinde getirdiği memnuniyetsizlik ifadeleri de yer almıştır (Tablo 13). Özellikle genç bireylerin verdiği cevaplara bakıldığında memnuniyetsizlik ifadeleri daha fazla yer alır.

Bu ifadeleri, Artvin’de yaşayan örneklem gurubunun verdiği cevaplarla kıyaslırsak: genellikle belirli bir gelire sahip olanların, Artvin’de yaşamaktan memnun oldukları görülmüştür. Tabloda da görüldüğü gibi sakin yeşil bir şehir, olması Artvin’e olan talebi arttırmış olmasına rağmen, nüfusu arttıramamıştır. Bunun nedeni: Engebeli, dağlık bir coğrafi yapı, tarım alanlarının kısıtlılığı, tarımın genellikle geleneksel yöntemlerle yapılması, gibi coğrafi şartların kısıtlılığının yanında, sosyoekonomik imkânların kısıtlılığı vardır.

3.6.4. Bursa’dan, Artvin’e Dönmeyi Düşünüyor musunuz?

Bursa’da yaşayan Artvinlilere sorulan, “Bursa’dan Artvin’e dönmeyi düşünüyor musunuz?” Sorusuna evet yanıtını veren 7 kişi %17,5, hayır yanıtını veren 17 kişi %42,5, kararsızım diyen kişi sayısı 16 kişi ile %40 şeklinde olmuştur (Tablo 14).

Tablo 14. Bursa’dan Artvin’e Dönmeyi Düşünüyor musunuz? Sorusunun Yanıtları

		Kişi Sayısı	Yüzde %
Soru 4	Evet	7	17,5
	Hayır	17	42,5
	Kararsızım	16	40,0
	Toplam	40	100,0

Yapılan araştırmada, her ne kadar göçerler, memleket özlemi hissettiklerini belirtse de, kesin dönüş yapmak isteyenlerin sayısının az olduğu gözlenmektedir. Verilen cevaplara baktığımız zaman, “Kesin dönüş istemem fakat eş, akraba ve dostlarımı ziyaret etmek isterim. Şu an yaşadığımız şehirde daha çok imkân olduğu için. Artvin, havası suyu insanıyla şirin bir il, etrafı dağlarla çevrili doğasıyla yemyeşil bir il fakat kesin dönüş istemem.”

Bursa için, “Gelişmiş güzel fakat çok kalabalık. Ama yine de kesin dönüş istemem.” gibi olumsuz ifadelerin yanı sıra, “Emeklilikten sonra belki olabilir ancak ilin yolu dışında her şeyi güzel; dönmek isterim.” Şeklinde görüş bildirenler de vardır.

Genelde büyükşehirlerin karmaşık yapısı, insanları yoruyor olsa da, bu şehirden kopmalarının zor olduğu gözlemlenmiştir. Bunda, çocukların Bursa’da yaşamalarının ve orada iş yaşamına katılmış olmalarının etkisi vardır. Bunun yanında, sağlık eğitim vb. imkânların etkili olduğu gözlemlenmiştir. Ekonomik durumu iyi olanların genelde dönmek istemedikleri, iyi olmayanların ise: “Bir kere geldik, tutunmaya çalışıyoruz.” gibi ifadeler kullandıkları gözlenmiştir. Maddi zorluk çekenlerin bazıları dönmek istemelerine rağmen, toplum baskısından dolayı dönemedikleri gözlenmiştir.

3.6.5. Artvin’den, Bursa’ya, Göç Etmekten Memnun musunuz?

Bursa’da yaşayan Artvinlilere sorulan Artvin’den Bursa’ya göç etmekten memnun musunuz sorusuna, “Memnunum,” diyen kişi sayısı 17 ile %42,5, “Kararsızım” diyen 17 kişi ile %42,5, “Memnun değilim” diyen 6 kişi ile %15 şeklinde olmuştur (Tablo 15).

Tablo 15. Artvin’den Bursa’ya, Göç Etmekten Memnun musunuz? Sorusunun Yanıtları

		Kişi Sayısı	Yüzde %
Soru 5	Memnunum	17	42,5
	Kararsızım	17	42,5
	Memnun Değilim	6	15,0
	Toplam	40	100,0

Memnunum diyen anket katılımcılarına kararsızım diyen anket katılımcıları eklendiğinde büyük bir kısmın göç ettikleri için memnun olduğu görülmüştür. Kararsızım diyenler genellikle buna sebep olarak “Bursa’nın hava kirliliğinden, çok göç alıp kalabalık olmasından, Bursa’nın yeşilliğiyle, Artvin’in büyük şekli olduğundan, yaşamasını bilene çevresi iyi olana cennet gibi bir yer.” Diyenlerdir. “Güzel ama kalabalık, iş imkânları olması iyi, havası kötü, her şeyle karşılaşılabılır.” diyenler ile “Bursa’da doğdum, büyüdüm.

Herhangi bir sorun yaşamadım. Babam memurdu. Hiçbir zorluk çekmedik. Köy yaşantısını sevmiyorum. İş imkânları rahat, memnunum. Kalabalıktan memnun değilim. Bursa güzel, her olanak var: insanlar o yüzden burada, Çok kalabalık. Adı Büyükşehir,

içeriği köy, Gelmeden hoş, gelince zor bir yer. Parası olana güzel bir yer. Sorun her zaman var, önemli olan çözmek. İş konusunda memnunum; huzur konusunda memnun değilim.” diyenlerin var olduğu gözlenmiştir.

3.6.6. Bursa’da Çalıştığınız İş Yerinden ve Kazancınızdan Memnun musunuz?

Bursa’ya, Artvin’den göç etmiş biri olarak Bursa’da çalıştığınız iş yerinden ve kazancınızdan memnun musunuz? Sorusuna verilen,” Memnunum.” diyenlerin sayısı 19 kişi ile %47,5 “Kısmen memnunum.” diyenlerin sayısı 7 kişi ile %17,5, “Memnun değilim.” diyenlerin sayısı 14 kişi ile %35 şeklinde olmuştur (Tablo 16).

Tablo 16. Bursa’da Çalıştığınız İş Yerinden ve Kazancınızdan Memnun musunuz? Sorusunun Yanıtları

		Kişi Sayısı	Yüzde %
Soru 6	Memnunum	19	47,5
	Kararsızım	7	17,5
	Memnun Değilim	14	35,0
	Toplam	40	100,0

Göç edenlerin büyük bir çoğunluğu çalıştıklarının sonunda elde ettikleri kazançtan, çokta memnun değildirler. İş imkânlarının çok olmasına rağmen, düşük ücrette çalışanların sayısı fazladır.

Ayrıca Büyük şehirlerdeki harcama kalemleri de, gelir gider dengesini bozmaktadır. Belirli bir gelire sahip olmaları onları hiç yoktan mutlu etmiştir. Fakat çalışma şartlarının zorluğu, işsiz sayısının giderek artması, düşük ücrette çalışmaları, mutsuzluklarını arttırmıştır. Çalışanların büyük bir çoğunluğunun hizmet ve sanayi sektöründe çalıştığı gözlenmiştir. Örneklem içerisindeki bireyler çalıştıkları ve bir kazanç elde ettikleri için memnundurlar.

3.6.7. Artvin’den Bursa’ya Göç Ederken Karşılaştığınız Zorluklar Nelerdir?

Bursa’da yaşayan Artvinlilere sorulan “Artvin’den, Bursa’ya göç ederken karşılaştığınız zorluklar nelerdir.” Sorusuna verilen yanıtlara göre işsizlik diyen 2 kişi %5,0, sosyal sorunlar ve yabancılık çekme diyen 13 kişi %32,5, maddi sıkıntılar diyen 5 kişi %12,5, trafik sorunu olan kalabalık bir şehir yaşamı diyen 6 kişi %15, sorun yok diyen 14 kişi %35 şeklinde olmuştur (Tablo 17).

Tablo 17. Artvin'den Bursa'ya Göç Ederken Karşılaştığımız Zorluklar Nelerdir? Sorusunun Yanıtları Tablosu

		Kişi Sayısı	Yüzde %
Soru 7	İşsizlik	2	5,0
	Sosyal Sorunlar ve Yabancılaşma Çekme	13	32,5
	Maddi Sıkıntılar	5	12,5
	Trafik Sorunu Olan Kalabalık Bir Şehir Yaşamı	6	15,0
	Sorun Yok	14	35,0
	Toplam		40

Baktığımızda göçerlerin işsizlik sorunu azalmıştır. Fakat diğer sorunlar sosyal problemler (konut, ulaşım, trafik, uyum problemleri vb. gibi) artmıştır.

3.6.8. Artvin'den Bursa'ya Göç Sebepleriniz Nelerdir?

Bursa'da yaşayan, Artvinlilere sorulan, Artvin'den Bursa'ya göç sebepleriniz nelerdir? Sorusunun yanıtı olarak: İş imkânı ve tayinli atama diyen 23 kişi %57,5, eğitim diyen 4 kişi %10, evlilik ve boşanma gibi nedenler diyen 2 kişi %5,0, aile büyüklerinin daha önceden buraya göç etmeleri diyen 9 kişi %22,5, sosyal yaşam, büyükşehrin cazibesidir diyen 2 kişi %5,0 şeklinde olmuştur (Tablo 18).

Tablo 18. Artvin'den Bursa'ya Göç Sebepleriniz Nelerdir? Sorusunun Yanıtları Tablosu

		Kişi Sayısı	Yüzde %
Soru 8	İş İmkânları ve Tayinli Atama	23	57,5
	Eğitim	4	10,0
	Evlilik Boşanma Gibi Nedenler	2	5,0
	Aile Büyüklerinin Daha Önceden Bursa'ya Göç Etmeleri	9	22,5
	Sosyal Yaşam, Büyükşehrin Cazibesi	2	5,0
	Toplam		40

Göç etmelerinde en büyük nedenin, işsizlik, olduğu ortaya çıkmıştır. Bunun yanında eğitim, sağlık, Aile büyüklerinin daha önceden oraya göç etmiş olmaları, sosyal yaşam, evlilik, büyük şehirlerin çekici merkez olması, gibi nedenler de vardır.

3.6.9. Artvin'den Göç Etmemenizin, Sebepleri Nelerdir?

Artvin'de yaşayan ve ankete katılan örneklem gurubuna, Artvin'den göç etmeme sebepleri sorulduğunda, iş dolayısıyla diyen 10 kişi %25. Sakin, huzurlu ve güvenli, küçük bir şehir, diyenlerin sayısı 6 kişi ile %15, Akraba ilişkileri, aile bağları, nedeniyle diyen 9

kişi %22,5, Yeni bir düzen kurma korkusu diyen 4 kişi %10, Memleket sevgisi diyen 11 kişi %27,5 şeklinde olmuştur (Tablo 19).

Tablo 19. Artvin’den Göç etmemenizin, Sebepleri Nelerdir? Sorusunun Yanıtları Tablosu

		Kişi Sayısı	Yüzde %
Soru 3	İş Dolayısıyla	10	25,0
	Sakin, Huzurlu ve Güvenli Küçük Bir Şehir	6	15,0
	Akraba İlişkileri, Aile Bağları Nedeniyle	9	22,5
	Yeni Bir Düzen Kurma Korkusu	4	10,0
	Memleket Sevgisi	11	27,5
	Toplam	40	100,0

Göç etmeme, sebeplerinin başında, bir işe sahip olmalarıyla birlikte aile bağlarının kuvvetli olması, sakın bir şehirde yaşama isteği, köyleriyle olan ilişkileri, memleket sevgileri, başka illere olan göç algılarını, olumsuz etkilemiştir.

3.6.10. Artvin’den, Bursa’ya Göç Etmek İster miydiniz?

Artvin’de yaşayan ve ankete katılan örneklem gurubuna: Artvin’den Bursa’ya göç etmek isteyip istemedikleri sorulduğunda: Evet, diyen 6 kişi %15, Hayır, diyen 31 kişi %77,5, Kararsızım diyen 2 kişi %5, Asla diyen 1 kişi %2,5 şeklinde olmuştur (Tablo 20).

Tablo 20. Artvin’den, Bursa’ya Göç Etmek İster Miydiniz? Sorusunun Yanıtları

		Kişi Sayısı	Yüzde %
Soru 4	Evet	6	15,0
	Hayır	31	77,5
	Kararsızım	2	5,0
	Asla	1	2,5
	Toplam	40	100,0

3.6.11. Artvin’de Çalıştığınız İşyerinden, Memnun musunuz?

Artvin’de yaşayan ve ankete katılan örneklem gurubundan, memnunum diyen 14 kişi %35, Kısmen memnunum, diyen 13 kişi %32,5, Memnun değilim diyen 13 kişi %32,5 şeklinde olmuştur. Genelde çalışanların, çalıştıkları işyerlerinden, memnun oldukları gözlemlenmiştir (Tablo 21).

Tablo 21. Artvin’de Çalıştığınız İşyerinden, Memnun musunuz? Sorusunun Yanıtları

		Kişi sayısı	Yüzde %
Soru 5	Memnun	14	35,0
	Kısmen Memnun	13	32,5
	Memnun Değilim	13	32,5
	Toplam	40	100,0

3.6.12. Artvin’deki Gelirinizden, Memnun musunuz?

Artvin’de yaşayan ve ankete katılanların Artvin’deki gelirinizden memnun musunuz? Sorusuna verdiği memnunum, diyenlerin sayısı 9 kişi ile %22,5, Memnun değilim. Diyenlerin sayısı 31 kişi ile %77,5 şeklinde olmuştur (Tablo 22).

Tablo 22. Artvin’deki gelirinizden memnun musunuz? Sorusunun yanıtları

		Kişi Sayısı	Yüzde %
Soru 6	Memnun	9	22,5
	Memnun değilim	31	77,5
	Toplam	40	100,0

3.6.13. Artvin’de Yaşarken, Karşılaştığınız Sorunlar Nelerdir?

Artvin’de yaşayan ve ankete katılan örneklem gurubuna, Artvin’de yaşarken karşılaştığı sorunlar sorulduğunda: “Ulaşım güçlüğü ve coğrafi konum” diyen 8 kişi %20, “Pahalılık” diyen 10 kişi %25, “İşsizlik ve sanayi yatırımların azlığı” diyen 11 kişi %27,5, “Sosyal imkânların kısıtlı olması” diyen 7 kişi %17,5, “Konut yetersizliği ve konutların pahalılığı” diyen 1 kişi %2,5, “Sağlık” diyen 1 kişi %2,5 ve “Sorun yok”, diyen 2 kişi %5 şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 23).

Yapılan görüşmelerde dedikodu, yerleşim yeri ve yapılaşma, bürokratların halkı dinlememesi, konum olarak diğer illere uzak oluşu, küçük bir şehir olması gibi çalışanların büyük çoğunluğunun memur veya işçi kamu görevlisi olarak çalışıyor olmaları gelmektedir.

Son yıllarda Artvin’de enerji sektöründe artan yatırımlar ve hidroelektrik santrallerin yapımında çalışan personel sayısına olan etki, benzer şekilde Artvin ilindeki madencilik faaliyetlerinin başlamasıyla iş gücünün hareketliliğinde bir artış olduğu gözlenmiştir.

Tablo 23. Artvin’de Yaşarken Karşılaştığınız Sorunlar Nelerdir? Sorusunun Yanıtları Tablosu

		Kişi sayısı	Yüzde %
Soru 7	Ulaşım Güçlüğü, Coğrafi Konum	8	20,0
	Pahalılık	10	25,0
	İşsizlik, Sanayi Yatırımların Azlığı	11	27,5
	Sosyal İmkânların Kısıtlı Olması	7	17,5
	Konut Yetersizliği, Konutların Pahalılığı	1	2,5
	Sağlık	1	2,5
	Sorun Yok	2	5,0
	Toplam	40	100,0

3.6.14. Artvin İlinin, Memnun Olduğunuz Yönleri Nelerdir?

Artvin’de yaşayan örneklem gurubuna, Artvin ilinin memnun olduğunuz yönleri nelerdir? Sorusuna verilen cevaplara bakıldığında, “Güvenli, huzurlu olması” diyen 6 kişi %15, “İklim ve doğal güzellikleri” diyen 16 kişi %40, “Küçük, sakin bir şehir olması” diyen 10 kişi %25, “İnsani ilişkileri ve aile bağlarının kuvvetli olması” diyen 8 kişi %20, Şeklinde olmuştur (Tablo 24).

Tablo 24. Artvin İlinin Memnun Olduğunuz Yönleri Nelerdir? Sorusunun Yanıtları Tablosu

		Kişi Sayısı	Yüzde %
Soru 8	Güvenli, Huzurlu Olması	6	15,0
	İklim ve Doğal Güzellikleri	16	40,0
	Küçük, Sakin Bir Şehir Olması	10	25,0
	İnsani İlişkileri ve Aile Bağlarının Kuvvetli Olması	8	20,0
	Toplam	40	100,0

3.7. Çapraz Tablolar

3.7.1. Artvin İli Göç ve Memleket Algısı, Çapraz Tabloları Analizi

Araştırmaya göre Artvin’de yaşayan örneklem gurubunun eğitim düzeyi yükseldikçe mutluluk oranlarının arttığı görülmüştür (Tablo 25). Genellikle erkeklerin kadınlardan daha fazla mutlu oldukları gözlemlenmiştir. Çalışanların mutluluk oranları artmıştır. İşsizlik sorunları, incelendiğinde eğitim düzeyi yükseldikçe, iş bulma oranının da yükseldiği görülmüştür. Genellikle göç edenlerin büyük çoğunluğu geri dönmeyi düşünmemektedirler. Kazançlarından memnuniyetlerine bakıldığında lisans mezunlarının k memnuniyetleri azalmıştır. Artvin’den, Bursa’ya göç ederken genellikle göç edenlerin eğitim seviyeleri yükseldikçe memnuniyetleri de artmıştır.

İşyerlerinden aldıkları ücretlerden, genellikle ilkokul ve ortaokul mezunları memnun, lise mezunları memnun değildir. İlkokul mezunlarının köylerde veya sanayide ara eleman olarak çalışmaları, beklentilerinin yüksek olmaması genel olarak memnuniyetlerini arttırmıştır (Tablo 26).

Çapraz tablolar incelendiğinde göç edenlerin göç etme sebeplerinin başında işsizlik ve iş bulma isteği gelmektedir.

Artvin'den, Bursa'ya göç eden ailelerin bir kısmı da daha önce ailelerinin oraya göç etmesine bağlı olarak göç etme eğiliminde bulunmuşlardır.

Artvin'de yaşayan bireylerden seçilen örneklem gruplarının verdikleri cevaplara bakıldığında eğitim düzeyleri yükseldikçe beklentiler artmış, buna bağlı olarak mutsuzluk oranları artmıştır. Katılımcıların eğitim düzeyleri yükseldikçe ailelerin de beklentileri artmıştır.

Tablodaki verilere bakıldığında 25 yaş ve altındaki katılımcıların, "Artvin'den Bursa'ya göç etmek ister miydiniz?" Sorusuna verdikleri, "hayır" yanıtının yüzdesi %77,8'dir (Tablo 20). Genç nüfusa bakılarak 25 yaş altı gençlerin göç etme eğilimlerinin zayıf olduğu ortaya çıkmıştır.

Eğitim durumu, ilkokul mezunu olan anket katılımcılarının, Artvin'den göç etmemelerinin sebeplerine bakıldığında, iş dolayısıyla diyenlerin göç etmeme oranı %75'dir. Benzer şekilde 25 yaş ve altı anket katılımcılarının "Artvin'den, Bursa'ya göç etmek ister miydiniz?" Sorusuna verdikleri evet yanıtı %11,1'dir (Tablo 20).

Cinsiyeti kadın olan anket katılımcılarının %83,3'ü "Artvin'deki gelirinizden memnun musunuz?" Sorusuna, "Memnun değilim" (Tablo 22), yanıtını vermişlerdir.

Cinsiyeti erkek olan anket katılımcılarının %72,7'si "Artvin'deki gelirinizden memnun musunuz?" Sorusuna, "Memnun değilim" (Tablo 22). Yanıtını vermişlerdir.

Cinsiyeti kadın olan anket katılımcılarının %22,2'si, göç etmek istemektedirler. Artvin'den, Bursa'ya göç etmek isteyen erkek katılımcıların sayısı %9,1'e tekabül etmektedir (Tablo 20).

Anket katılımcılarından bir işte çalıştığını beyan edenlerin %26,9'u Artvin'deki gelirinden memnun olduğunu ifade etmektedirler (Tablo 22).

İl merkezinde yaşayan anket katılımcılarının, “Artvin ilinin memnun olduğunuz yönleri nelerdir?” Sorusuna verilen cevap: “İnsani ilişkileri ve aile bağlarının kuvvetli olması” Yanıtı %19,9'dur (Tablo 24).

Medeni durumu evli olan anket katılımcılarının %46,7'si, küçük ve sakin bir şehir olan Artvin'de yaşamak istemektedirler.

46-55 Yaş gurubu içerisinde yer alan anket katılımcılarının %57,1 “Artvin'den sağlık problemlerinden dolayı göç edebilirim.” demektedirler.

Köyde yaşayan anket katılımcılarının %75'i, ilçelerde yaşayan katılımcıların %90,9'u, ilde yaşayanların %71,4'ü, gelirlerinden memnun değildirler.

25 yaş ve altındaki yaş grubunda yer alan anket katılımcıların %44,4'ü “Artvin'den eğitim ihtiyacı dolayısıyla göç edebilirim.” cevabını vermişlerdir.

Cinsiyeti kadın olan anket katılımcılarının %61,1 Artvin'de aile kavramının, “Güçlü bir yapı, korunulan, sığınılan yer, zorunlu bir yapı taşı olarak görmektedirler.” Erkeklerin %22,7'si aynı fikirdedirler. Bu da Artvin'de yaşayan kadın nüfusunun kendi aileleriyle olan ailesel bağlarının kuvvetini ortaya koymaktadır.

Anket soruları ile anket sorularına verilen cevapların birbirleriyle olan etkileşimlerini ortaya koymak adına sonuçlar elde edilmiştir. Buna göre elde edilen verilerden çapraz tablolar yapılarak tablolara veriler yerleştirilmiş olup elde edilen sonuçlar birbirleriyle karşılaştırılmıştır. Artvin'den Bursa'ya göç etmek isteyen bireyler için oluşturulan çapraz tablolar aşağıdaki Tablo 25 de belirtilmiştir.

Tablo 25. Artvin’de Yaşayan Artvinlilere Uygulanan Göç Eğilimi Çapraz Tablo verileri

		Eğitim Durumu				Yaş				
		İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	25 ve altı	26-35	36-45	46-55	56 ve üstü
		%	%	%	%	%	%	%	%	%
Soru 1 Kendinizi Nasıl Tanımlarsınız?	Mutlu	25,00	25,00	40,00	11,80	44,40	42,90	21,40	0,00	0,00
	Mutsuz	25,00	25,00	13,30	5,90	11,10	14,30	21,40	0,00	0,00
	Uyumlu	0,00	0,00	6,70	23,50	11,10	0,00	7,10	28,60	33,30
	Mantıklı	25,00	25,00	26,70	29,40	22,20	28,60	35,70	28,60	0,00
	Güçlü	25,00	25,00	13,30	29,40	11,10	14,30	14,30	42,90	66,70
Soru 2 Aile Kavramı Sizde Ne Çağrıştırıyor?	Mutlu Birliktelik	25,00	0,00	33,30	47,10	33,30	71,40	21,40	14,30	66,70
	Mutsuz Birliktelik	0,00	0,00	0,00	5,90	0,00	0,00	7,10	0,00	0,00
	Güçlü Bir Yapı, Korunulan, Sığınılan Yer, Zorunlu Bir Yapı Taşı	50,00	75,00	46,70	23,50	44,40	14,30	42,90	57,10	33,30
	Huzurlu, Sorumluluk ve Paylaşımların Yaşandığı Yer	25,00	0,00	0,00	11,80	0,00	14,30	14,30	0,00	0,00
	Kâbus, Sıkıntı, Dert, Tasa ve Sorunların Olduğu Yer	0,00	25,00	20,00	11,80	22,20	0,00	14,30	28,60	0,00

Tablo 25 Artvin’de Yaşayan Artvinlilere Uygulanan Göç Eğilimi Çapraz Tablo verileri (Devamı)

		Cinsiyet		Çalışıyor musunuz?		Sektörünüz			
		Kadın	Erkek	Evet	Hayır	Tarım	Sanayi	Hizmet	Kamu
		%	%	%	%	%	%	%	%
Soru 1 Kendinizi Nasıl Tanımlarsınız?	Mutlu	22,20	27,30	23,10	28,60	0,00	50,0	33,33	8,30
	Mutsuz	16,70	9,10	11,50	14,30	0,00	0,00	16,7	8,30
	Uyumlu	5,60	18,20	11,50	14,30	0,00	0,00	8,30	15,70
	Mantıklı	38,90	18,20	34,60	14,30	0,00	0,00	25,00	50,00
	Güçlü	16,70	27,30	19,20	28,60	0,00	50,0	16,7	16,7
Soru 2 Aile kavramı Sizde Ne Çağrıştırıyor?	Mutlu Birliktelik	33,30	36,40	38,50	28,60	0,00	50,0	33,3	41,7
	Mutsuz Birliktelik	0,00	4,50	3,80	0,00	0,00	0,00	8,30	0,00
	Güçlü Bir Yapı, Korunulan, Sığınılan Yer, Zorunlu Bir Yapı Taşı	61,10	22,70	34,60	50,00	0,00	0,00	50,00	25,00
	Huzurlu, Sorumluluk ve Paylaşımların Yaşandığı yer	5,60	9,10	7,70	7,10	0,00	0,00	8,30	8,30
	Kâbus, Sıkıntı, Dert, Tasa ve Sorunların Olduğu Yer	0,00	27,30	15,40	14,30	0,00	50,0	0,00	25,0

Tablo 25. Artvin’de Yaşayan Artvinlilere Uygulanan Göç Eğilimi Çapraz Tablo verileri (Devamı)

		Medeni Durum			Yaşadığınız Yer		
		Bekâr	Evli	Dul	Köy	İlçe	İl
		%	%	%	%	%	%
Soru 1 Kendinizi Nasıl Tanımlarsınız?	Mutlu	26,10	26,70	0,00	37,50	27,30	19,00
	Mutsuz	17,40	0,00	50,00	12,50	9,10	14,30
	Uyumlu	8,70	20,00	0,00	12,50	18,20	9,50
	Mantıklı	30,40	20,00	50,00	12,50	27,30	33,30
	Güçlü	17,40	33,30	0,00	25,00	18,20	23,80
Soru 2 Aile Kavramı Sizde Ne Çağrıştırıyor?	Mutlu Birliktelik	26,10	53,30	0,00	25,00	18,20	47,60
	Mutsuz Birliktelik	4,30	0,00	0,00	0,00	9,10	0,00
	Güçlü Bir Yapı, Korunulan, Sığınılan Yer, Zorunlu Bir Yapı Taşı	43,50	33,30	50,00	50,00	36,40	38,10
	Huzurlu, Sorumluluk ve Paylaşımların Yaşandığı Yer	4,30	6,70	50,00	12,50	0,00	9,50
	Kâbus, Sıkıntı, Dert, Tasa ve Sorunların Olduğu Yer	21,70	6,70	0,00	12,50	36,40	4,80

Tablo 25. Artvin’de Yaşayan Artvinlilere Uygulanan Göç Eğilimi Çapraz Tablo verileri (Devamı)

		Eğitim Durumu				Yaş				
		İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	25 ve altı	26-35	36-45	46-55	56 ve üstü
		%	%	%	%	%	%	%	%	%
Soru 3 Artvin’den Göç Etmemenizin Sebepleri Nelerdir?	İş Dolayısıyla Sakin, Huzurlu ve Güvenli Küçük Bir Şehir	75,00	0,00	26,70	23,50	33,30	14,30	35,70	14,30	33,30
	Akraba İlişkileri, Aile Bağları Nedeniyle	0,00	25,00	33,30	17,60	33,30	28,60	7,10	28,60	33,30
	Yeni Bir Düzen Kurma Korkusu	0,00	0,00	6,70	29,40	11,10	0,00	14,30	42,90	0,00
	Memleket Sevgisi	25,00	50,00	33,30	11,80	22,20	42,90	28,60	14,30	0,00
	Evet	50,00	0,00	6,70	17,60	11,10	28,60	14,30	14,30	0,00
Soru 4 Artvin’den Bursa’ya Göç Etmek İster Miydiniz?	Hayır	50,00	100,00	80,00	76,50	77,80	71,40	78,60	85,70	66,70
	Kararsızım	0,00	0,00	6,70	5,90	0,00	0,00	7,10	0,00	33,30
	Asla	0,00	0,00	6,70	0,00	11,10	0,00	0,00	0,00	0,00
Soru 5 Artvin’de Çalıştığınız İşyerinden Memnun Musunuz?	Memnun	0,00	75,00	20,00	47,10	11,10	57,10	42,90	28,60	33,30
	Kısmen Memnun	50,00	25,00	33,30	29,40	22,20	14,30	35,70	42,90	66,70
	Memnun değilim	50,00	0,00	46,70	23,50	66,70	28,60	21,40	28,60	0,00
Soru 6 Artvin’deki Gelirinizden Memnun Musunuz?	Memnun	25,00	50,00	13,30	23,50	11,10	28,60	28,60	28,60	0,00
	Memnun değilim	75,00	50,00	86,70	76,50	88,90	71,40	71,40	71,40	100,00

Tablo 25. Artvin’de Yaşayan Artvinlilere Uygulanan Göç Eğilimi Çapraz Tablo verileri (Devamı)

		Cinsiyet		Çalışıyor musunuz?		Sektörünüz			
		Kadın	Erkek	Evet	Hayır	Tarım	Sanayi	Hizmet	Kamu
		%	%	%	%	%	%	%	%
Soru 3 Artvin’den Göç Etmemenizin Sebepleri Nelerdir?	İş Dolayısıyla	38,90	18,20	19,20	38,90	0,00	0,00	33,3	8,30
	Sakin, Huzurlu ve Güvenli, Küçük Bir Şehir	5,60	13,60	11,50	5,60	0,00	0,00	8,30	16,7
	Akraba İlişkileri, Aile Bağları Nedeniyle	27,80	18,20	19,20	27,80	0,00	0,00	16,7	25,0
	Yeni Bir Düzen Kurma Korkusu	11,10	18,20	19,20	11,10	0,00	0,00	8,30	33,33
	Memleket Sevgisi	16,70	31,80	30,80	16,70	0,00	100,0	33,33	16,70
Soru 4 Artvin’den, Bursa’ya Göç Etmek İster Miydiniz?	Evet	22,20	9,10	11,50	22,20	0,00	0,00	16,7	8,30
	Hayır	77,80	77,30	84,60	77,80	0,00	100,0	75,00	91,70
	Kararsızım	0,00	9,10	3,80	0,00	0,00	0,00	8,30	0,00
	Asla	0,00	4,50	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Soru 5 Artvin’de Çalıştığınız İşyerinden Memnun Musunuz?	Memnun	22,20	45,50	42,30	22,20	0,00	50,0	25,0	58,30
	Kısmen Memnun	38,90	27,30	26,90	38,90	0,00	0,00	41,7	16,70
	Memnun değilim	38,90	27,30	30,80	38,90	0,00	50,0	33,33	25,00
Soru 6 Artvin’deki Gelirinizden Memnun Musunuz?	Memnun	16,70	27,30	26,90	16,70	0,00	50,0	25,00	25,00
	Memnun değilim	83,30	72,70	73,10	83,30	0,00	50,0	75,00	75,00

Artvin’de Yaşayan Artvinlilere Uygulanan Göç Eğilimi Çapraz Tablo verileri (Tablo 25 devamı)

		Medeni Durum			Yaşadığımız Yer		
		Bekâr	Evli	Dul	Köy	İlçe	İl
		%	%	%	%	%	%
Soru 3 Artvin’den Göç Etmemenizin Sebepleri Nelerdir?	İş Dolayısıyla	30,40	13,30	100,00	37,50	18,20	28,60
	Sakin, Huzurlu ve Güvenli Küçük Bir Şehir	4,30	20,00	0,00	12,50	9,10	9,50
	Akraba İlişkileri, Aile Bağları Nedeniyle	21,70	26,70	0,00	25,00	18,20	23,80
	Yeni Bir Düzen Kurma Korkusu	13,00	20,00	0,00	12,50	18,20	14,30
	Memleket Sevgisi	30,40	20,00	0,00	12,50	36,40	23,80
Soru 4 Artvin’den, Bursa’ya Göç Etmek İster Miydiniz?	Evet	13,00	20,00	0,00	37,50	0,00	14,30
	Hayır	78,30	73,30	100,00	62,50	81,80	81,00
	Kararsızım	4,30	6,70	0,00	0,00	9,10	4,80
	Asla	4,30	0,00	0,00	0,00	9,10	0,00
Soru 5 Artvin’de Çalıştığınız İşyerinden Memnun Musunuz?	Memnun	43,50	26,70	0,00	37,50	36,40	33,30
	Kısmen Memnun	34,80	26,70	50,00	25,00	36,40	33,30
	Memnun değilim	21,70	46,70	50,00	37,50	27,30	33,30
Soru 6 Artvin’deki Gelirinizden Memnun Musunuz?	Memnun	21,70	20,00	50,00	25,00	9,10	28,60
	Memnun değilim	78,30	80,00	50,00	75,00	90,90	71,40

Tablo 25. Artvin’de Yaşayan Artvinlilere Uygulanan Göç Eğilimi Çapraz Tablo verileri (Devamı)

		Eğitim Durumu				Yaş				
		İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	25 ve altı	26-35	36-45	46-55	56 ve üstü
		%	%	%	%	%	%	%	%	%
Soru 7 Artvin’de Yaşarken Karşılaştığınız Sorunlar Nelerdir?	Ulaşım Güçlüğü Coğrafi Konum	0,00	0,00	0,00	11,80	0,00	0,00	7,10	0,00	33,30
	Pahalılık	0,00	0,00	0,00	5,90	0,00	14,30	0,00	0,00	0,00
	İşsizlik Sanayi Yatırımların Azlığı	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Sosyal İmkanların Kısıtlı Olması	25,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	7,10	0,00	0,00
	Konut Yetersizliği Konutların Pahalılığı	25,00	50,00	13,30	11,80	0,00	57,10	21,40	0,00	0,00
	Eğitim Sorunları	50,00	25,00	33,30	17,60	44,40	14,30	28,60	14,30	33,30
	Sağlık	0,00	25,00	26,70	29,40	22,20	0,00	28,60	57,10	0,00
	Sorun Yok	0,00	0,00	26,70	23,50	33,30	14,30	7,10	28,60	33,30
Soru 8 Artvin İlinin Memnun Olduğunuz Yönleri Nelerdir?	Güvenli-Huzurlu Olması	25,00	0,00	13,30	17,60	22,20	28,60	14,30	0,00	0,00
	İklim ve Doğal Güzellikleri	25,00	100,00	40,00	29,40	44,40	14,30	35,70	71,40	33,30
	Küçük, Sakin Bir Şehir Olması	25,00	0,00	20,00	35,30	11,10	42,90	14,30	28,60	66,70
	İnsani İlişkileri ve Aile Bağlarının Kuvvetli Olması	25,00	0,00	26,70	17,60	22,20	14,30	35,70	0,00	0,00

Tablo 25. Artvin’de Yaşayan Artvinlilere Uygulanan Göç Eğilimi Çapraz Tablo verileri (Devamı)

		Cinsiyet		Çalışıyor musunuz?		Sektörünüz			
		Kadın	Erkek	Evet	Hayır	Tarım	Sanayi	Hizmet	Kamu
		%	%	%	%	%	%	%	%
Soru 7 Artvin’de Yaşarken Karşılaştığınız Sorunlar Nelerdir?	Ulaşım Güçlüğü Coğrafi Konum	0,00	9,10	3,80	0,00	0,00	0,00	0,00	8,30
	Pahalılık	5,60	0,00	3,80	5,60	0,00	0,00	0,00	8,30
	İşsizlik Sanayi Yatırımların Azlığı	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Sosyal İmkanların Kısıtlı Olması	5,60	0,00	0,00	5,60	0,00	0,00	0,00	0,00
	Konut Yetersizliği Konutların Pahalılığı	16,70	18,20	26,90	16,70	0,00	0,00	58,30	0,00
	Eğitim sorunları	27,80	27,30	19,20	27,80	0,00	50,00	16,70	16,70
	Sağlık	22,20	27,30	30,80	22,20	0,00	50,00	8,30	50,00
	Sorun Yok	22,20	18,20	15,40	22,20	0,00	0,00	16,70	16,70
Soru 8 Artvin İlinin Memnun Olduğunuz Yönleri Nelerdir?	Güvenli-Huzurlu Olması	33,30	0,00	15,40	33,30	0,00	0,00	8,30	25,00
	İklim ve Doğal Güzellikleri	33,30	45,50	42,30	33,30	0,00	100,0	50,00	25,00
	Küçük, Sakin Bir Şehir Olması	16,70	31,80	23,10	16,70	0,00	0,00	33,33	16,70
	İnsani İlişkileri ve Aile Bağlarının Kuvvetli Olması	16,70	22,70	19,20	16,70	0,00	0,00	8,30	33,33

Tablo 25. Artvin’de Yaşayan Artvinlilere Uygulanan Göç Eğilimi Çapraz Tablo verileri (Devamı)

		Medeni Durum			Yaşadığınız Yer		
		Bekâr	Evli	Dul	Köy	İlçe	İl
		%	%	%	%	%	%
Soru 7 Artvin’de Yaşarken Karşılaştığınız Sorunlar Nelerdir?	Ulaşım Güçlüğü Coğrafi Konum	4,30	6,70	0,00	12,50	0,00	4,80
	Pahalılık	0,00	6,70	0,00	0,00	0,00	4,80
	İşsizlik Sanayi Yatırımların Azlığı	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Sosyal İmkânların Kısıtlı Olması	0,00	6,70	0,00	12,50	0,00	0,00
	Konut Yetersizliği Konutların Pahalılığı	13,00	20,00	50,00	0,00	9,10	28,60
	Eğitim Sorunları	34,80	13,30	50,00	37,50	45,50	14,30
	Sağlık	30,40	20,00	0,00	12,50	36,40	23,80
	Sorun Yok	17,40	26,70	0,00	25,00	9,10	23,80
Soru 8 Artvin İlinin Memnun Olduğunuz Yönleri Nelerdir?	Güvenli- Huzurlu Olması	17,40	6,70	50,00	12,50	0,00	23,80
	İklim ve Doğal Güzellikleri	47,80	26,70	50,00	50,00	45,50	33,30
	Küçük, Sakin Bir Şehir Olması	13,00	46,70	0,00	12,50	36,40	23,80
	İnsani İlişkileri ve Aile Bağlarının Kuvvetli Olması	21,70	20,00	0,00	25,00	18,20	19,00

3.7.2. Bursa’da Yaşayan Artvinlilere Uygulanan Çapraz Tablo Verileri

Anket soruları ile anket sorularına verilen cevapların birbirleriyle olan etkileşimlerini ortaya koymak adına sonuçlar elde edilmiştir. Buna göre elde edilen verilerden çapraz tablolar yapılarak tablolara veriler yerleştirilmiş olup elde edilen sonuçlar birbirleriyle karşılaştırılmıştır. Bursa’da yaşayan Artvinlilere uygulanan anket sonucunda oluşturulan çapraz tablolar tablo 26’da belirtilmiştir.

Tablo 26. Bursa’da Yaşayan, Artvinlilere Uygulanan, Çapraz Tablo Verileri

		Eğitim Durumu				Yaş				
		İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	25 ve altı	26-35	36-45	46-55	56 ve üstü
		%	%	%	%	%	%	%	%	%
Soru 1 Kendinizi Nasıl Tanımlarsınız	Mutlu	50,00	12,50	41,70	66,70	0,00	37,50	55,60	28,60	53,30
	Mutsuz	25,00	25,00	33,30	33,30	100,00	50,00	22,20	42,90	13,30
	Uyumlu	25,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	11,10	0,00	6,70
	Mantıklı	0,00	25,00	8,30	0,00	0,00	0,00	11,10	14,30	6,70
	Güçlü	0,00	37,50	16,70	0,00	0,00	12,50	0,00	14,30	20,00
Soru 2 Aile Kavramı sizde ne çağrıştırıyor?	Gelenek ve Göreneklerin Yaşandığı Yer	25,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	14,30	6,70
	Sıkıntı ve Sorunların Olduğu Mutsuz Birliktelik Alanı	37,50	0,00	0,00	0,00	0,00	25,00	0,00	0,00	6,70
	Sıcak, Güçlü Bir Yapı, Korunulan, Sığınılan Yer	25,00	50,00	50,00	58,30	0,00	62,50	77,80	14,30	40,00
	Huzurlu, Sorumluluk ve Paylaşımların Yaşandığı Yer	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Paylaşımların Güçlü Olduğu Ortak Yaşam Alanı, Zorunlu Birliktelik	12,50	50,00	50,00	41,70	100,00	12,50	22,20	71,40	46,70

Tablo 26. Bursa’da Yaşayan, Artvinlilere Uygulanan, Çapraz Tablo Verileri (Devamı)

		Cinsiyet		Çalışıyor Musunuz?		Sektörünüz			
		Kadın	Erkek	Evet	Hayır	Tarım	Sanayi	Hizmet	Kamu
		%	%	%	%	%	%	%	%
Soru 1 Kendinizi Nasıl Tanımlarsınız?	Mutlu	37,50	46,90	43,80	50,00	0,00	57,10	33,33	57,10
	Mutsuz	25,00	31,30	31,30	25,00	0,00	28,60	33,33	28,60
	Uyumlu	0,00	6,30	6,30	0,00	100,0	0,00	5,60	0,00
	Mantıklı	0,00	9,40	6,30	12,50	0,00	0,00	11,10	14,30
	Güçlü	37,50	6,30	12,50	12,50	0,00	14,30	16,7	0,00
Soru 2 Aile Kavramı Sizde Ne Çağrıştırıyor?	Gelenek ve Göreneklerin Yaşandığı Yer	0,00	6,30	6,30	0,00	100,0	0,00	5,6	0,00
	Sıkıntı ve Sorunların Olduğu Mutsuz Birliktelik Alanı	12,50	6,30	9,40	0,00	0,00	14,30	11,10	0,00
	Sıcak, Güçlü Bir Yapı, Korunulan, Sığınılan Yer	75,00	40,60	46,90	50,00	0,00	14,30	55,60	71,4
	Huzurlu, Sorumluluk ve Paylaşımların Yaşandığı yer	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Paylaşımların Güçlü Olduğu Ortak Yaşam Alanı, Zorunlu Birliktelik	12,50	46,90	37,50	50,00	0,00	71,40	27,80	28,6

Tablo 26. Bursa'da Yaşayan, Artvinlilere Uygulanan, Çapraz Tablo Verileri (Devamı)

		Medeni Durum			Yaşadığınız Yer		
		Bekâr	Evli	Dul	Köy	İlçe	İl
		%	%	%	%	%	%
Soru 1 Kendinizi Nasıl Tanımlarsınız?	Mutlu	50,00	44,10	0,00	0,00	57,10	33,30
	Mutsuz	50,00	26,50	0,00	100,00	38,10	16,70
	Uyumlu	0,00	5,90	0,00	0,00	4,80	5,60
	Mantıklı	0,00	8,80	0,00	0,00	0,00	16,70
	Güçlü	0,00	14,70	0,00	0,00	0,00	27,80
Soru 2 Aile kavramı Sizde Ne Çağırıyor?	Gelenek ve Göreneklerin Yaşandığı Yer	0,00	5,90	0,00	0,00	4,80	5,60
	Sıkıntı ve Sorunların Olduğu Mutsuz Birliktelik Alanı	16,70	5,90	0,00	0,00	14,30	0,00
	Sıcak, Güçlü Bir Yapı, Korunulan, Sığınılan Yer	50,00	47,10	0,00	0,00	33,30	66,70
	Huzurlu, Sorumluluk ve Paylaşımların Yaşandığı Yer	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Paylaşımların Güçlü Olduğu Ortak Yaşam Alanı, Zorunlu Birliktelik	33,30	41,20	0,00	100,00	47,60	27,80

Tablo 26. Bursa'da Yaşayan, Artvinlilere Uygulanan, Çapraz Tablo Verileri (Devamı)

		Eğitim Durumu				Yaş				
		İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	25 ve altı	26- 35	36- 45	46- 55	56 ve üstü
		%	%	%	%	%	%	%	%	%
Soru 3 Bursa'da Yaşayan Olarak Artvin size Ne Çağırıyor?	Cennetten Bir Köşe	12,50	25,00	25,00	33,30	0,00	37,50	33,30	28,60	13,30
	Bakımsız, Sıkıcı, Mahrumiyet Bölgesi Bir İl	25,00	12,50	16,70	0,00	0,00	12,50	11,10	0,00	20,00
	Doğa Harikası, İklimi Güzel, Mükemmel Bir İl	37,50	50,00	41,70	50,00	100,00	37,50	44,40	57,10	40,00
	İşsizlik Sorunu Olan, Sanayisi Olmayan Bir İl	25,00	12,50	16,70	16,70	0,00	12,50	11,10	14,30	26,70
Soru 4 Bursa'dan Artvin'e Dönmeyi Düşünüyor Musunuz?	Evet	0,00	12,50	25,00	25,00	100,00	25,00	33,30	14,30	0,00
	Hayır	62,50	62,50	25,00	33,30	0,00	37,50	44,40	28,60	53,30
	Kararsızım	37,50	25,00	50,00	41,70	0,00	37,50	22,20	57,10	46,70
Soru 5 Artvin'den Bursa'ya Göç Etmekten Memnun Musunuz?	Memnunum	50,00	50,00	41,70	33,30	0,00	25,00	33,30	71,40	46,70
	Kararsızım	50,00	50,00	41,70	33,30	0,00	50,00	66,70	14,30	40,00
	Memnun Değilim	0,00	0,00	16,70	33,30	100,00	25,00	0,00	14,30	13,30

Tablo 26.Bursa’da Yaşayan, Artvinlilere Uygulanan, Çapraz Tablo Verileri (Devamı)

		Cinsiyet		Çalışıyor Musunuz?		Sektörünüz			
		Kadın	Erkek	Evet	Hayır	Tarım	Sanayi	Hizmet	Kamu
		%	%	%	%	%	%	%	%
Soru 3 Bursa’da Yaşayan Olarak Artvin Ne Çağrıştırıyor?	Cennetten Bir Köşe	37,50	21,90	31,30	37,50	0,00	14,30	38,90	28,60
	Bakımsız, Sıkıcı, Mahrumiyet Bölgesi Bir İl	0,00	15,60	9,40	0,00	0,00	14,30	11,10	0,00
	Doğa Harikası, İklimi Güzel, Mükemmel Bir İl	37,50	46,90	40,60	37,50	100,0	42,90	11,10	57,10
	İşsizlik Sorunu Olan, Sanayisi Olmayan Bir İl	25,00	15,60	18,80	25,00	0,00	28,60	33,33	14,30
Soru 4 Bursa’dan Artvin’e Dönmeyi Düşünüyor Musunuz?	Evet	25,00	15,60	18,80	25,00	0,00	0,00	16,77	0,00
	Hayır	37,50	43,80	46,90	37,50	100,0	57,10	33,33	71,40
	Kararsızım	37,50	40,60	34,40	37,50	0,00	42,90	33,33	28,60
Soru 5 Artvin’den Bursa’ya Göç Etmekten Memnun Musunuz?	Memnunum	25,00	46,90	46,90	25,00	100,0	42,90	50,00	57,10
	Kararsızım	50,00	40,60	43,80	50,00	0,00	42,90	50,00	14,30
	Memnun Değilim	25,00	12,50	9,40	25,00	0,00	14,30	0,00	28,60

Tablo 26.Bursa’da Yaşayan, Artvinlilere Uygulanan, Çapraz Tablo Verileri (Devamı)

		Medeni Durum			Yaşadığınız Yer		
		Bekâr	Evli	Dul	Köy	İlçe	İl
		%	%	%	%	%	%
Soru 3 Bursa’da Yaşayan Olarak, Artvin ne Çağrıştırıyor?	Cennetten Bir Köşe	33,30	23,50	0,00	100,00	28,60	16,70
	Bakımsız, Sıkıcı, Mahrumiyet Bölgesi Bir İl	16,70	11,80	0,00	0,00	9,50	16,70
	Doğa Harikası, İklimi Güzel, Mükemmel Bir İl	33,30	47,10	0,00	0,00	38,10	55,60
	İşsizlik Sorunu Olan, Sanayisi Olmayan Bir İl	16,70	17,60	0,00	0,00	23,80	11,10
Soru 4 Bursa’dan, Artvin’e Dönmeyi Düşünüyor musunuz?	Evet	16,70	17,60	0,00	0,00	19,00	16,70
	Hayır	16,70	47,10	0,00	100,00	42,90	38,90
	Kararsızım	66,70	35,30	0,00	0,00	38,10	44,40
Soru 5 Artvin’den, Bursa’ya Göç Etmekten Memnun Musunuz?	Memnunum	33,30	44,10	0,00	0,00	47,60	38,90
	Kararsızım	16,70	47,10	0,00	100,00	38,10	44,40
	Memnun Değilim	50,00	8,80	0,00	0,00	14,30	16,70

Tablo 26.Bursa’da Yaşayan, Artvinlilere Uygulanan, Çapraz Tablo Verileri (Devamı)

		Eğitim Durumu				Yaş				
		İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	25 ve altı	26-35	36-45	46-55	56 ve üstü
		%	%	%	%	%	%	%	%	%
Soru 6 İşyerinden ve Kazancınızdan Memnun Musunuz?	Memnunum	75,00	50,00	33,30	41,70	0,00	62,50	22,20	42,90	60,00
	Kısmen Memnunum	25,00	12,50	25,00	8,30	0,00	12,50	22,20	28,60	13,30
	Memnun Değilim	0,00	37,50	41,70	50,00	100,00	25,00	55,60	28,60	26,70
Soru 7 Artvin’den Bursa’ya Göç Ederken Karşılaştığınız Sorunlar Nelerdir?	İşsizlik	0,00	0,00	8,30	8,30	0,00	12,50	0,00	0,00	6,70
	Sosyal Sorunlar ve Yabancılık Çekme	50,00	12,50	16,70	50,00	0,00	50,00	33,30	28,60	26,70
	Maddi Sıkıntılar	12,50	25,00	8,30	8,30	0,00	0,00	22,20	14,30	13,30
	Trafik Sorunu Olan Kalabalık Bir Şehir Yaşamı	0,00	25,00	33,30	0,00	0,00	0,00	33,30	28,60	6,70
	Sorun Yok	37,50	37,50	33,30	33,30	100,00	37,50	11,10	28,60	46,70
Soru 8 Artvin’den Bursa’ya Göç Etme Sebepleriniz Nelerdir?	İş İmkânları Ve Tayinli Atama	62,50	50,00	66,70	50,00	100,00	75,00	44,40	71,40	46,70
	Sağlık	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Eğitim	12,50	12,50	8,30	8,30	0,00	12,50	11,10	14,30	6,70
	Evlilik Boşanma Gibi Nedenler	12,50	0,00	8,30	0,00	0,00	0,00	11,10	0,00	6,70
	Aile Büyüklerinin Daha Önceden Bursa’ya Göç Etmeleri	12,50	25,00	16,70	33,30	0,00	12,50	33,30	14,30	26,70
	Sosyal Yaşam, Büyükşehrin Cazibesi	0,00	12,50	0,00	8,30	0,00	0,00	0,00	0,00	13,30

Tablo 26.Bursa’da Yaşayan, Artvinlilere Uygulanan, Çapraz Tablo Verileri (Devamı)

		Cinsiyet		Çalışıyor Musunuz?		Sektörünüz			
		Kadın	Erkek	Evet	Hayır	Tarım	Sanayi	Hizmet	Kamu
		%	%	%	%	%	%	%	%
Soru 6 İşyerinden ve Kazancınızdan Memnun Musunuz?	Memnunum	50,00	46,90	46,90	50,00	100,0	42,90	44,40	57,10
	Kısmen memnunum	0,00	21,90	18,80	12,50	0,00	14,30	27,80	0,00
	Memnun Değilim	50,00	31,30	34,40	37,50	0,00	42,90	27,80	52,90
Soru 7 Artvin’den, Bursa’ya Göç Ederken Karşılaştığımız Sorunlar Nelerdir?	İşsizlik	12,50	3,10	6,30	0,00	0,00	14,30	0,00	14,30
	Sosyal Sorunlar ve Yabancılık Çekme	37,50	31,30	34,40	25,00	0,00	28,60	38,90	28,60
	Maddi Sıkıntılar	25,00	9,40	9,40	25,00	0,00	0,00	11,10	14,30
	Trafik Sorunu Olan Kalabalık Bir Şehir Yaşamı	0,00	18,80	18,80	0,00	0,00	42,90	16,70	0,00
	Sorun Yok	25,00	37,50	31,30	50,00	100,0	14,30	33,30	42,90
Soru 8 Artvin’den, Bursa’ya Göç Etme Sebepleriniz Nelerdir?	İş İmkânları ve Tayinli Atama	50,00	59,40	56,30	62,50	100,0	57,10	61,10	42,90
	Sağlık	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Eğitim	25,00	6,30	12,50	0,00	0,00	14,30	16,70	0,00
	Evlilik Boşanma Gibi Nedenler	0,00	6,30	3,10	12,50	0,00	0,00	5,60	0,00
	Aile Büyüklerinin Daha Önceden Bursa’ya Göç Etmeleri	25,00	21,90	21,90	25,00	0,00	14,30	16,70	42,90
	Sosyal Yaşam, Büyük Şehrin Cazibesi	0,00	6,30	6,30	0,00	0,00	14,30	0,00	14,30

Tablo 26.Bursa’da Yaşayan, Artvinlilere Uygulanan, Çapraz Tablo Verileri (Devamı)

		Medeni Durum			Yaşadığınız Yer		
		Bekâr	Evli	Dul	Köy	İlçe	İl
		%	%	%	%	%	%
Soru 6 İşyerinden Ve Kazancınızdan Memnun Musunuz?	Memnunum	33,30	50,00	0,00	100,00	52,40	38,90
	Kısmen Memnunum	16,70	17,60	0,00	0,00	9,50	27,80
	Memnun Değilim	50,00	32,40	0,00	0,00	38,10	33,30
Soru 7 Artvin’den, Bursa’ya Göç Ederken Karşılaştığımız Sorunlar nelerdir?	İşsizlik	16,70	2,90	0,00	0,00	0,00	11,10
	Sosyal Sorunlar ve Yabancılık Çekme	50,00	29,40	0,00	0,00	47,60	16,70
	Maddi Sıkıntılar	16,70	11,80	0,00	0,00	4,80	22,20
	Trafik Sorunu Olan Kalabalık Bir Şehir Yaşamı	0,00	17,60	0,00	100,00	14,30	11,10
	Sorun Yok	16,70	38,20	0,00	0,00	33,30	38,90
Soru 8 Artvin’den, Bursa’ya Göç Etme Sebepleriniz Nelerdir?	İş İmkânları ve Tayinli Atama	66,70	55,90	0,00	100,00	57,10	55,60
	Sağlık	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Eğitim	0,00	11,80	0,00	0,00	4,80	16,70
	Evlilik Boşanma Gibi Nedenler	0,00	5,90	0,00	0,00	4,80	5,60
	Aile Büyüklerinin Daha Önceden Bursa’ya Göç Etmeleri	33,30	20,60	0,00	0,00	28,60	16,70
	Sosyal Yaşam, Büyükşehirin Cazibesi	0,00	5,90	0,00	0,00	4,80	5,60

Bursa’da yaşayan cinsiyeti kadın olan katılımcıların %37,5’i mutlu olduklarını belirtmişlerdir; erkek katılımcılarda ise bu oran %46,9 şeklinde, mutludur (Tablo 26).

Bursa’da yaşayan, yaşı 56 ve üstü olan anket katılımcılarının %26,7’si, Artvin’i işsizlik sorunu olan sanayisi olmayan bir il olarak görmektedirler (Tablo 26).

Artvin’den Bursa’ya göç eden erkeklerin %3,1 işsizlik sorunuyla karşılaşmışlardır. Kadınların ise %12,5’i karşılaşmışlardır. Bunda kadınların çalışma isteğinin fazla olmamasının nedenleri de vardır.

26-35 yaş arası anket katılımcılarının %12,5’i kazancından memnun iken 35 -45 yaş arası anket katılımcılarının %22,2, 46-55 yaş üzeri anket katılımcılarının %28,6, 56 ve üstü anket katılımcılarının %13,3 kazancından memnundurlar (Tablo 26).

Bursa’da yaşayan bayan anket katılımcıların %25’i, Artvin’e geri dönmek isterken erkek katılımcıların %15,6’sı dönmek istemektedirler (Tablo 26). Bu sonuçta, bayanların daha kolay yaşadıkları yere uyum sağladıklarını ve büyük şehirlerin sorunlu fakat abartılı, yaşamlarından hoşlandıklarını gösterirken, erkek katılımcıların, herhangi bir iş kolunda çalışma imkânı buldukları ve büyük çoğunluğu geri dönmek istememektedirler.

Artvin’den, Bursa’ya göç eden, erkek anket katılımcılarının %31,3’ü, bayan katılımcıların %37,5’i sosyal sorunlar ve yabancılik çekmişlerdir.

Bursa’da yaşayan erkek katılımcıların %46,9’una (Tablo 26), Artvin, “Doğa harikası iklimi güzel mükemmel bir il” olarak çağrışım uyandırırken, bayan katılımcıların %37,5’i aynı fikri paylaşmaktadırlar. Bu sonuçta bayanların erkeklere oranla daha az memleketlerine bağlandıklarını yine yaşadıkları yere erkeklerden daha önce uyum sağladıklarını göstermektedir.

Bursa’da yaşayan Artvinli evli çiftlerin %44,1 mutludur (Tablo 26). Bursa’da yaşayan bekârların %16,7’si Aile kavramını: “Sıkıntı ve sorunların olduğu mutsuz birlikteliğe, benzetiyor.” Gençlerde çıkan bu algı, Genellikle büyük şehirlerdeki bireysel yaşamın daha çok güvensizlik yarattığını, bunun sonucunda boşanmış aile yapılarıyla daha çok karşılaşmış olunduğunu ortaya koymuştur (Tablo 26).

Yoğun kent yaşamında geleneksel baskıların ortadan kalkmış olmasının ortaya çıkardığı rahatlıktan, etkilendikleri gözlenmiştir.

Artvin'den, Bursa'ya göç eden, 56 yaş ve üstü bireylerin %13,3'ü, sosyal yaşamın ve büyük şehirlerin cazibesinin göç etmeye sebep olduğunu belirtmiştir (Tablo 26).

İş olanakları, Bursa'nın, Büyükşehir olmasının verdiği hareketlilik, eğitim olanakları, sağlık, kültürel baskıların azlığı gibi nedenler katılımcılarda, Bursa'ya göç algısını arttırmıştır. Bursa'da yaşayan Artvinlilerin de sürekli geri dönüş isteğini azaltmıştır.

3.8. Artvin Saha Araştırmasının Sonuçları

Araştırmaya katılan bireylerden, araştırma yapmak için izin alınmıştır. Anket formları hazırlanarak katılımcılardan doldurmaları istenmiştir. Anket sayesinde araştırma konusu için veri kaynağı oluşturulurken gönüllük esas alınmış bu şekilde katılımcıların gerçeği yansıtan, tutarlı yanıtlar vermeleri sağlanmıştır.

3.8.1. Araştırmaya Katılanlar ve Nitelikleri

Araştırmaya katılan bireylere sunulan ankette öncelikle tanımlayıcı istatistiki bilgiler elde etmek üzere demografik değişkenlere ilişkin sorular sorulmuştur.

Örneklem grubunu oluşturan katılımcıların, cinsiyet, yaş, kaç yıldır Artvin'de yaşadıkları, eğitim durumları, medeni durumları, bir işte çalışıp çalışmadıkları ve çalışıyorlarsa sektörleri, aylık gelirleri, oturdukları evin kira mı, yoksa kendi evleri mi olduğu, yaşadıkları yerin il, ilçe veya köy olma durumları gibi demografik değişkenlere göre dağılımları sayı ve yüzdeleriyle birlikte aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Bu anketin katılımcı sayısı 83 kişidir. Katılımcıların tamamı Artvinlidir. Yapılan anket araştırmaları sonuçlarında elde edilen verileri güçlendirmek amacıyla yeni bir ölçek hazırlanarak anket soruları oluşturulmuştur. Anket sorularının, kendi içinde anlamlı ve anlaşılır, yanıtlar şeklinde olmasına dikkat edilmiştir.

3.8.2. Cinsiyete Göre Dağılım

Artvin'de yaşayan Artvinlilerin araştırmamıza katılımları, cinsiyet bazında incelendiğinde, Tablo 27 elde edilmektedir. Buna göre, araştırmaya katılan bayan katılımcıların sayısı 38 kişi ile %45,8'i temsil ederken, erkek katılımcıların sayısı 45 kişi olup %54,2'lik kısmı temsil etmektedir (Tablo 27).

Tablo 27. Cinsiyete Göre Anket Katılımcılarının Dağılımı Tablosu

Cinsiyet			
		Kişi Sayısı	Yüzde %
Cinsiyet	Kadın	38	45,8
	Erkek	45	54,2
	Toplam	83	100,0

3.8.3. Yaşa Göre Dağılım

Artvin’de yaşayan Artvinlilerden, araştırmaya katılan örneklem gruplarına yaş bazında inceleme yapıldığında tablo 28’de yer alan veriler elde edilmiştir.

Buna göre, araştırmaya katılanların 25 yaş ve altı 16 kişi ile %19,3, 26-35 yaş arasında olanlar 15 kişi ile %18,1, 36-45 yaş arasında olanlar 18 kişi ile %21,7, 46-55 yaş arasında olanlar 20 kişi ile %24,1, 56 yaş ve üzeri yaşında olanlar 14 kişi ile %16,9’u temsil etmektedir (Tablo 28).

Tablo 28. Yaşa Göre Anket Katılımcılarının Dağılımı Tablosu

Yaşınız			
		Kişi Sayısı	Yüzde %
Yaş	25 ve Altı	16	19,3
	26-35	15	18,1
	36-45	18	21,7
	46-55	20	24,1
	56 ve Üstü	14	16,9
	Toplam	83	100,0

3.8.4. Artvin’de Yaşanılan Süreye Göre Dağılım

Artvin’de yaşayan Artvinlilerin araştırmamıza katılımlarının, Artvin’de yaşadıkları süre göz önüne alındığında, Tablo 29’daki veriler elde edilmektedir. Buna göre, araştırmaya katılan örneklem gurubu içerisinde 0-5 yıldır, Artvin’de yaşayanların sayısı 11 kişi ile %13,3’tür. 6-10 yıldır Artvin’de yaşayanların sayısı 8 kişi ile %9,6’dır. 11-15 yıl arasında Artvin’de yaşayanların sayısı 8 kişi ile %9,6’dır. 15 yıl ve üzeri, Artvin’de yaşayanların sayısı 56 kişi ile %67,5 şeklindedir (Tablo 29).

Tablo 29. Artvin’de Yaşanılan Süreye Göre Anket Katılımcılarının Dağılımı Tablosu

Artvin’de Yaşanılan Süre			
		Kişi Sayısı	Yüzde %
Süre	0-5 arası	11	13,3
	6-10	8	9,6
	11-15	8	9,6
	15 yıldan fazla	56	67,5
	Toplam	83	100,0

3.8.5. Eğitim Durumlarına Göre Dağılım

Artvin’de yaşayan Artvinlilerin, araştırmaya katılımlarının eğitim durumları göz önüne alındığında, aşağıdaki Tablo 30 verileri, elde edilmektedir.

Buna göre, araştırmaya katılanlardan okur-yazar olmayan 2 kişi %2,4, ilkokul mezunu 19 kişi %22,9, ortaokul mezunu 21 kişi %25,3, lise mezunu 16 kişi ile %19,3, üniversite mezunu 25 kişi %30,1 şeklindedir (Tablo 30).

Tablo 30. Eğitim Durumuna Göre Anket Katılımcılarının Dağılım Tablosu

Eğitim			
		Kişi Sayısı	Yüzde %
Eğitim	Okuryazar Değil	2	2,4
	İlkokul Mezunu	19	22,9
	Ortaokul Mezunu	21	25,3
	Lise Mezunu	16	19,3
	Üniversite	25	30,1
	Toplam	83	100,0

3.8.6. Medeni Durumlarına Göre Dağılım

Artvin’de yaşayan Artvinlilerden, araştırmamıza katılanların medeni durumları göz önüne alındığında, aşağıdaki tablo elde edilmektedir. Buna göre, araştırmaya katılanlardan bekâr olan 29 kişi %34,9 ile evli olan 47 kişi %56,6 ile dul olan 7 kişi %8,4 şeklindedir (Tablo 31).

Tablo 31. Medeni Duruma Göre Anket Katılımcılarının Dağılımı Tablosu

	Medeni Durumu	
	Kişi Sayısı	Yüzde %
Bekâr	29	34,9
Evli	47	56,6
Dul	7	8,4
Toplam	83	100,0

3.8.9. Çalışmalarına Göre Dağılımı

Artvin’de yaşayan Artvinlilerin, araştırmaya katılanlarının bir işyerinde sigortalı olarak çalışma durumları göz önüne alındığında, aşağıdaki tablo elde edilmektedir. Buna göre, araştırmaya katılanlardan çalışanlar 55 kişi ile %66,3, çalışmayanlar 28 kişi ile %33,7 şeklindedir (Tablo 32).

Tablo 32. Çalışma Durumlarına Göre Anket Katılımcılarının Dağılımı

Bir İşte Çalışıyor musunuz?		
	Kişi Sayısı	Yüzde %
Evet	55	66,3
Hayır	28	33,7
Toplam	83	100,0

3.8.10. Çalışma Sektörlerinin Dağılım

Artvin’de yaşayan Artvinlilerin araştırmaya katılanlarının çalıştığı sektörlerle göre dağılımları tablo 33’de, gösterilmektedir.

Buna göre, sanayi sektöründe çalışan kişi sayısı 3 kişi ile %3,6, hizmet sektöründe çalışan kişi sayısı 20 kişi ile %24,1, kamu sektöründe çalışan 32 kişi ile %38,6, toplamda 55 kişinin sektörü şeklindedir. Çalışmadığını beyan eden kişi sayısı 28 kişi ile %33,7 şeklindedir (Tablo 33).

Tablo 33. Çalışma Sektörlerine Göre Anket Katılımcılarının Dağılımı Tablosu

Çalıştığınız Sektör Nedir?			
		Kişi Sayısı	Yüzde %
Sektör	Sanayi	3	3,6
	Hizmet	20	24,1
	Kamu	32	38,6
	Toplam	55	66,3
	Çalışmayan	28	33,7
Toplam		83	100,0

3.8.11. Gelire Bağlı Dağılım

Artvin’de yaşayan Artvinlilerin araştırmaya katılanlarının, gelirlerine göre durumları Tablo 34’de belirtilmiştir.

Buna göre, 1500TL’den az maaş alan 20 kişi %24,1, 1501-5000 TL arası maaş alan 58 kişi %69,9, 5001TL ve üstü maaş alan 5 kişi %6 şeklindedir (Tablo 34).

Tablo 34. Gelir Durumlarına Göre Anket Katılımcılarının Dağılımı Tablosu

Gelir Durumunuz Nedir?			
		Kişi Sayısı	Yüzde %
Gelir	1500TL'den Az	20	24,1
	1501TL - 5000TL Arası	58	69,9
	5001TL ve Üstü	5	6,0
	Toplam	83	100,0

3.8.12. Oturulan Evin Aidiyetlerine Bağlı Dağılım

Artvin’de yaşayan Artvinlilerin araştırmaya katılanlarının oturdukları evin aidiyetlerine göre durumları Tablo 35’te gösterilmektedir. Buna göre, ikamet ettiği evin kendisine ait olan 54 kişi %65,1, oturduğu evin, kendisine ait olmayan 29 kişi %34,9 şeklindedir (Tablo 35).

Tablo 35. Oturduğunuz Evin Durumlarına Göre, Anket Katılımcılarının Dağılımı Tablosu

Oturduğunuz Ev Size mi Ait?		
	Kişi Sayısı	Yüzde %
Evet	54	65,1
Hayır	29	34,9
Toplam	83	100,0

3.8.13. Yaşadıkları Yere Bağlı olarak Dağılım

Artvin’de yaşayan Artvinlilerden, araştırmaya katılanların, oturdukları evin aidiyetlerine göre durumları, aşağıda Tablo 36’da gösterilmiştir.

Buna göre, köyde yaşayan 10 kişi %12, ilçede yaşayan 22 kişi %26,5, ilde yaşayan 51 kişi %61,4 şeklindedir (Tablo 36).

Tablo 36. Artvin’de Yaşayan Anket Katılımcılarının Yaşadıkları İdari Birime Göre Dağılım Tablosu

Yaşadığınız Yerin İdari Birimi Nedir?			
		Kişi Sayısı	Yüzde %
Yer	Köy	10	12,0
	İlçe	22	26,5
	İl	51	61,4
	Toplam	83	100,0

3.9. Anket Sorularına Verilen Yanıtlar ve Nitelikleri

Araştırmaya katılan bireylere sunulan ankette öncelikle demografik veriler elde edilmeye çalışılmıştır. Ardından anket soruları uygulanmıştır. Örneklem grubunun on altı soruluk ankete verdikleri yanıtların dağılımları sayı ve yüzdeleriyle birlikte aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

3.9.1. Tanıdıklarımın Göç Etmış Olması, Benim de Göç Etmeme Etkiler

Artvin’de yaşayan anket katılımcılarına sorulan “Tanıdıklarımın göç etmiş olması benim de göç etmemi etkiler” sorusuna verilen yanıtlar Tablo 37’de gösterilmiştir. Buna göre, kesinlikle katılıyorum diyen 11 kişi %13,3, katılıyorum diyen 14 kişi %16,9, kararsızım diyen 14 kişi %16,9, katılmıyorum diyen 24 kişi %28,9, kesinlikle katılmıyorum diyen 20 kişi %24,1 şeklindedir (Tablo 37).

Tablo 37. Tanıdıklarımın Göç Etmış Olması, Benim de Göç Etmeme Etkiler. Sorusuna Verilen Cevaplar Tablosu

	Kişi Sayısı	Yüzde %
Kesinlikle Katılıyorum	11	13,3
Katılıyorum	14	16,9
Kararsızım	14	16,9
Katılmıyorum	24	28,9
Kesinlikle Katılmıyorum	20	24,1
Toplam	83	100,0

3.9.2. Aile Bireyleri Arasındaki Geçimsizlikten, Dolayı Göç Etmeyi Düşünürüm

Artvin’de yaşayan anket katılımcılarına sorulan “Aile bireyleri arasındaki geçimsizlikten dolayı göç etmeyi düşünürüm” sorusuna verilen yanıtlar Tablo 38’de gösterilmiştir. Buna göre, kesinlikle katılıyorum diyen 9 kişi %10,8, katılıyorum diyen 14 kişi %16,9, kararsızım diyen 12 kişi %14,5, katılmıyorum diyen 29 kişi %24,9, kesinlikle katılmıyorum diyen 19 kişi %22,9 şeklindedir (Tablo 38).

Tablo 38. Aile Bireyleri Arasındaki Geçimsizlikten Dolayı, Göç Etmeyi Düşünürüm Sorusunun Yanıtları Tablosu

	Kişi Sayısı	Yüzde %
Kesinlikle Katılıyorum	9	10,8
Katılıyorum	14	16,9
Kararsızım	12	14,5
Katılmıyorum	29	34,9
Kesinlikle katılmıyorum	19	22,9
Toplam	83	100,0

3.9.3. İşsizlikten Dolayı, Göç Etmeyi Düşünürüm

Artvin’de yaşayan anket katılımcılarına sorulan “İşsizlikten dolayı göç etmeyi düşünürüm” sorusuna verilen yanıtlar Tablo 39’da gösterilmiştir. Buna göre, kesinlikle katılıyorum diyen 19 kişi %22,9, katılıyorum diyen 20 kişi %24,1, kararsızım 14 kişi %16,9, katılmıyorum diyen 20 kişi %24,1, kesinlikle katılmıyorum diyen 10 kişi %12 şeklindedir (Tablo 39).

Tablo 39. İşsizlikten Dolayı Göç Etmeyi Düşünürüm, Sorularına Verilen Cevap Tablosu

	Kişi Sayısı	Yüzde %
Kesinlikle Katılıyorum	19	22,9
Katılıyorum	20	24,1
Kararsızım	14	16,9
Katılmıyorum	20	24,1
Kesinlikle katılmıyorum	10	12,0
Toplam	83	100,0

3.9.4. İklim Koşullarından Dolayı Göç Etmeyi Düşünürüm

Artvin’de yaşayan anket katılımcılarına sorulan “İklim koşullarından dolayı göç etmeyi düşünürüm” Sorusuna verilen yanıtlar tablo 40’da gösterilmiştir. Buna göre, kesinlikle katılıyorum diyen 6 kişi %7,2, katılıyorum diyen 13 kişi %15,7, kararsızım diyen 11 kişi %13,3, katılmıyorum diyen 29 kişi %34,9, kesinlikle katılmıyorum diyen 24 kişi %28,9 şeklindedir (Tablo 40). Kırsal alanlarda yaşayanların bir kısmı iklim dolayısıyla göç etmeyi düşünmektedir. Ayrıca Bursa ilinin coğrafi yapısı ve ikliminin Artvin iline benzemesi yine Artvin’den Bursa’ya göç algısını etkilemiştir.

Tablo 40. İklim Koşullarından Dolayı Göç Etmeyi Düşünürüm, Sorusuna Verilen Cevaplardan Oluşan Tablo

	Kişi Sayısı	Yüzde %
Kesinlikle Katılıyorum	6	7,2
Katılıyorum	13	15,7
Kararsızım	11	13,3
Katılmıyorum	29	34,9
Kesinlikle katılmıyorum	24	28,9
Toplam	83	100,0

3.9.5. Çocuklarımlın Gelecek Kaygısı Sebebiyle Göç Etmeyi Düşünürüm

Artvin’de yaşayan anket katılımcılarına sorulan “Çocuklarıml için gelecek kaygısı sebebiyle göç etmeyi düşünürüm.” Sorusuna verilen yanıtlar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. Buna göre, kesinlikle katılıyorum diyen 21 kişi %25,3, katılıyorum diyen 28 kişi %33,7, kararsızım diyen kişi sayısı 10 kişi ile %12,0, katılmıyorum diyen 12 kişi %14,5 ile kesinlikle katılmıyorum diyen 12 kişi %14,5 şeklindedir (Tablo 41).

Tablo 41. Çocuklarım İçin Gelecek Kaygısı Sebebiyle, Göç Etmeyi Düşünürüm Sorusuna verilen yanıt tablosu

	Kişi Sayısı	Yüzde %
Kesinlikle Katılıyorum	21	25,3
Katılıyorum	28	33,7
Kararsızım	10	12,0
Katılmıyorum	12	14,5
Kesinlikle katılmıyorum	12	14,5
Toplam	83	100,0

3.9.6. Terör Sebebinden Dolayı Göç Etmeyi Düşünürüm

Artvin’de yaşayan anket katılımcılarına sorulan “Terör sebebinden dolayı göç etmeyi düşünürüm” sorusuna verilen yanıtlar Tablo 42’de gösterilmiştir. Buna göre, kesinlikle katılmıyorum diyen 20 kişi %24,1, katılıyorum diyen 23 kişi %27,7, kararsızım diyen 6 kişi %7,2, katılmıyorum diyen 16 kişi %19,3, kesinlikle katılmıyorum diyen 18 kişi %21,7 şeklindedir (Tablo 42).

Tablo 42. Terör Sebebinden Dolayı Göç Etmeyi Düşünürüm, Sorusuna Verilen Cevap Tablosu

	Kişi Sayısı	Yüzde %
Kesinlikle Katılıyorum	20	24,1
Katılıyorum	23	27,7
Kararsızım	6	7,2
Katılmıyorum	16	19,3
Kesinlikle katılmıyorum	18	21,7
Toplam	83	100,0

3.9.7. Eğitim Koşullarından Dolayı Göç Etmeyi Düşünürüm

Artvin’de yaşayan anket katılımcılarına sorulan “Eğitim koşullarından dolayı göç etmeyi düşünürüm” sorusuna verilen yanıtlar Tablo 43’de gösterilmiştir. Buna göre, kesinlikle katılıyorum. Diyen 21 kişi %25,3, katılıyorum diyen 29 kişi %34,9, kararsızım diyen 9 kişi %10,8, katılmıyorum, diyen 15 kişi %18,1, kesinlikle katılmıyorum diyen 9 kişi %10,8 şeklindedir (Tablo 43).

Tablo 43. Eğitim Koşullarından Dolayı Göç Etmeyi Düşünürüm, Sorusunun Yanıt Tablosu

	Kişi Sayısı	Yüzde %
Kesinlikle Katılıyorum	21	25,3
Katılıyorum	29	34,9
Kararsızım	9	10,8
Katılmıyorum	15	18,1
Kesinlikle katılmıyorum	9	10,8
Toplam	83	100,0

3.9.8. Sağlık Hizmetlerinden Dolayı, Göç Etmeyi Düşünürüm

Artvin’de yaşayan anket katılımcılarına sorulan “Sağlık hizmetlerinden dolayı göç etmeyi düşünürüm” Sorusuna verilen yanıtlar Tablo 44’de gösterilmiştir. Buna göre, kesinlikle katılıyorum diyen 17 kişi %20,5, katılıyorum diyen 34 kişi %41,0, kararsızım diyen 9 kişi %10,8, katılmıyorum diyen 15 kişi %18,1, kesinlikle katılmıyorum diyen 8 kişi %9,6 şeklindedir (Tablo 44).

Tablo 44. Sağlık Hizmetlerinden Dolayı, Göç Etmeyi Düşünürüm Cevap Tablosu

	Kişi Sayısı	Yüzde %
Kesinlikle Katılıyorum	17	20,5
Katılıyorum	34	41,0
Kararsızım	9	10,8
Katılmıyorum	15	18,1
Kesinlikle katılmıyorum	8	9,6
Toplam	83	100,0

3.9.9. Darbelerden Dolayı Göç Etmeyi Düşünürüm

Artvin’de yaşayan anket katılımcılarına sorulan “Darbelerden dolayı göç etmeyi düşünürüm.” sorusuna verilen yanıtlar tablo 45’de gösterilmiştir. Buna göre, kesinlikle katılıyorum diyen 14 kişi %16,9, katılıyorum diyen 17 kişi %20,5, kararsızım diyen 11 kişi %13,3, katılmıyorum diyen 17 kişi %20,5, kesinlikle katılmıyorum diyen 24 kişi %28,9 şeklindedir (Tablo 45).

Tablo 45. Darbelerden Dolayı Göç Etmeyi Düşünürüm, Diyenlerin Cevap Tablosu

	Kişi Sayısı	Yüzde %
Kesinlikle Katılıyorum	14	16,8
Katılıyorum	17	20,5
Kararsızım	11	13,3
Katılmıyorum	17	20,5
Kesinlikle katılmıyorum	24	28,9
Toplam	83	100,0

3.9.10. Siyasi Ortam Baskılarından Dolayı Göç Etmeyi Düşünürüm

Artvin’de yaşayan anket katılımcılarına sorulan “Siyasi ortam baskılarından dolayı göç etmeyi düşünürüm” sorusuna verilen yanıtlar Tablo 46’da gösterilmiştir.

Buna göre, kesinlikle katılıyorum diyen 12 kişi %14,5, katılıyorum diyen 17 kişi %20,5, kararsızım diyen 16 kişi %19,3, katılmıyorum diyen 16 kişi %19,3, kesinlikle katılmıyorum diyen 22 kişi %26,5 şeklindedir (Tablo 46).

Tablo 46. Siyasi Ortam Baskılarından Dolayı, Göç Etmeyi Düşünürüm. Diyenlerin Tablosu

	Kişi Sayısı	Yüzde %
Kesinlikle Katılıyorum	12	14,4
Katılıyorum	17	20,5
Kararsızım	16	19,3
Katılmıyorum	16	19,3
Kesinlikle katılmıyorum	22	26,5
Toplam	83	100,0

3.9.11. Evlendikten Sonra Göç Etmeyi Düşünürüm

Artvin’de yaşayan anket katılımcılarına sorulan “Evlendikten sonra göç etmeyi düşünürüm” sorusuna verilen yanıtlar Tablo 47’de gösterilmiştir.

Buna göre, kesinlikle katılıyorum diyen 11 kişi %13,3, katılıyorum diyen 10 kişi %12,0, kararsızım diyen 20 kişi %24,1, katılmıyorum diyen 26 kişi %31,3, kesinlikle katılmıyorum diyen 16 kişi %19,3 şeklindedir (Tablo 47).

Tablo 47. Evlendikten Sonra Göç Etmeyi Düşünürüm. Diyenlerin Tablosu

	Kişi sayısı	Yüzde %
Kesinlikle Katılıyorum	11	13,3
Katılıyorum	10	12,0
Kararsızım	20	24,1
Katılmıyorum	26	31,3
Kesinlikle katılmıyorum	16	19,3
Toplam	83	100,0

3.9.12. Daha İyi Bir Gelir Elde Etmek İçin, Göç Etmeyi Düşünürüm

Artvin’de yaşayan anket katılımcılarına sorulan “Daha iyi bir gelir elde etmek için göç etmeyi düşünürüm” sorusuna verilen yanıtlar tablo 48’de gösterilmiştir. Buna göre, kesinlikle katılıyorum diyen 17 kişi %20,5, katılıyorum diyen 24 kişi %28,9, kararsızım

diyen 18 kişi %21,7, katılmıyorum diyen 15 kişi %18,1, kesinlikle katılmıyorum diyen 9 kişi %10,8 şeklindedir (Tablo 48).

Tablo 48. Daha İyi Bir Gelir Elde Etmek İçin, G Etmeyi Düşünürüm, Diyenlerin Verdiği Yanıt Tablosu

	Kişi Sayısı	Yüzde %
Kesinlikle Katılıyorum	17	20,5
Katılıyorum	24	28,9
Kararsızım	18	21,7
Katılmıyorum	15	18,1
Kesinlikle katılmıyorum	9	10,8
Toplam	83	100,0

3.9.13. Daha İyi Bir Yaşam Standardına Kavuşmak İçin G Etmeyi Düşünürüm

Artvin’de yaşayan anket katılımcılarına sorulan “Daha iyi bir yaşam standardına kavuşmak için g etmeyi düşünürüm” sorusuna verilen yanıtlar tablo 49’da gösterilmiştir.

Buna göre, kesinlikle katılıyorum diyen 21 kişi %25,3, katılıyorum diyen 23 kişi %27,7, kararsızım diyen 17 kişi %20,5, katılmıyorum diyen 14 kişi %16,9, kesinlikle katılmıyorum diyen 8 kişi %9,6 şeklindedir (Tablo 49).

Tablo 49. Daha İyi Bir Yaşam Standardına Kavuşmak, İçin G Etmeyi Düşünürüm Diyenlerin Yanıt Tablosu

	Kişi Sayısı	Yüzde %
Kesinlikle Katılıyorum	21	25,3
Katılıyorum	23	27,7
Kararsızım	17	20,5
Katılmıyorum	14	16,9
Kesinlikle katılmıyorum	8	9,6
Toplam	83	100,0

3.9.14. Artvin’de Yaşadığım İçin Memnunum.

Artvin’de yaşayan anket katılımcılarına sorulan “Artvin’de yaşadığım için memnunum” sorusuna verilen yanıtlar Tablo 51’de gösterilmiştir.

Buna göre, kesinlikle katılıyorum diyen 5 kişi %6,0, katılıyorum diyen 7 kişi %8,4, kararsızım diyen 12 kişi %14,5, katılmıyorum diyen 26 kişi %31,3, kesinlikle katılmıyorum diyen 33 kişi %39,8 şeklindedir (Tablo 50).

Tablo 50. Artvin’de Yaşadığım İçin Memnunum, Diyenlerin Verdiği Yanıt Tablosu

	Kişi sayısı	Yüzde %
Kesinlikle Katılıyorum	5	6,0
Katılıyorum	7	8,4
Kararsızım	12	14,5
Katılmıyorum	26	31,3
Kesinlikle katılmıyorum	33	39,8
Toplam	83	100,0

3.9.15. Gelecekte Beklentilerimin Olumlu Olması İçin Göç Etmeyi Düşünürüm.

Artvin’de yaşayan anket katılımcılarına sorulan “Gelecekte beklentilerimin olumlu olması için göç etmeyi düşünürüm” sorusuna verilen yanıtlar Tablo 51’de gösterilmiştir. Buna göre, kesinlikle katılıyorum diyen 11 kişi %13,3, katılıyorum diyen 30 kişi %36,1, kararsızım diyen 13 kişi %15,7, katılmıyorum diyen 18 kişi %21,7, kesinlikle katılmıyorum diyen 11 kişi %13,3 şeklindedir (Tablo 51).

Tablo 51. Gelecekte Beklentilerimin Olumlu Olması İçin, Göç Etmeyi Düşünürüm Cevabı Verenlerin Tablosu

	Kişi sayısı	Yüzde %
Kesinlikle Katılıyorum	11	13,3
Katılıyorum	30	36,1
Kararsızım	13	15,7
Katılmıyorum	18	21,7
Kesinlikle katılmıyorum	11	13,3
Toplam	83	100,0

3.9.16. Tüm Akrabalarımın Göç Etmesini İsterim

Artvin’de yaşayan anket katılımcılarına sorulan “Tüm akrabalarımın göç etmesini isterim” sorusuna verilen yanıtlar Tablo 52’de gösterilmiştir.

Buna göre, kesinlikle katılıyorum diyen 7 kişi %8,4, katılıyorum diyen 2 kişi %2,4, kararsızım diyen 13 kişi %15,7, katılmıyorum diyen 27 kişi %32,5 ile kesinlikle katılmıyorum diyen 34 kişi %41,0 şeklindedir (Tablo 52).

Tablo 52. Tüm Akrabalarımın Göç Etmesini İsterim, Yanıtı Verenlerin Tablosu

	Kişi Sayısı	Yüzde %
Kesinlikle Katılıyorum	7	8,4
Katılıyorum	2	2,4
Kararsızım	13	15,7
Katılmıyorum	27	32,5
Kesinlikle katılmıyorum	34	41,0
Toplam	83	100,0

3.10. Çapraz Tablolar

Araştırma sonucunun bu bölümünde çapraz tablo analizleri yapılarak Tablo 53'te gösterilmiştir. Tablo 53'te tanımlayıcı istatistiğe bağlı sorular ile 16 soruluk anket sorularından elde edilen veriler gösterilmiştir.

Tablo 53. Artvin Göç Anketinin Çapraz Tabloları

		Cinsiyet		Yaşınız					Artvin'de Yaşanılan Süre			
		Kadın	Erkek	25 ve altı	26-35	36-45	46-55	56 ve üstü	0-5	6-10	11-15	15 Yıldan Fazla
Tamdıklarımın Göç Etmiş Olması Benim de Göç Etmemi Etkiler.	Kesinlikle Katılıyorum	50,0	61,5	0,0	60,0	58,8	66,7	50,0	33,3	33,3	66,7	58,3
	Kısmen Katılıyorum	28,6	19,2	0,0	0,0	29,4	0,0	33,3	0,0	66,7	22,2	20,8
	Kararsızım	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Kısmen Katılmıyorum	14,3	3,8	0,0	20,0	0,0	16,7	8,3	33,3	0,0	0,0	8,3
	Kesinlikle Katılmıyorum	7,1	15,4	0,0	20,0	11,8	16,7	8,3	33,3	0,0	11,1	12,5
Aile Bireyleri Arasındaki Geçimsizlikten Dolayı Göç Etmeyi Düşünürüm.	Kesinlikle Katılıyorum	35,7	26,9	0,0	20,0	35,3	33,3	25,0	33,3	33,3	33,3	25,0
	Kısmen Katılıyorum	0,0	3,8	0,0	0,0	0,0	0,0	8,3	0,0	0,0	0,0	4,2
	Kararsızım	0,0	3,8	0,0	0,0	5,9	0,0	0,0	0,0	33,3	0,0	0,0
	Kısmen Katılmıyorum	7,1	7,7	0,0	20,0	5,9	0,0	8,3	0,0	0,0	22,2	4,2
	Kesinlikle Katılmıyorum	57,1	57,7	0,0	60,0	52,9	66,7	58,3	66,7	33,3	44,4	66,7
İşsizlikten Dolayı Göç Etmeyi Düşünürüm.	Kesinlikle Katılıyorum	71,4	53,8	0,0	60,0	58,8	50,0	66,7	100,0	66,7	77,8	45,8
	Kısmen Katılıyorum	14,3	23,1	0,0	20,0	23,5	16,7	16,7	0,0	33,3	0,0	29,2
	Kararsızım	0,0	3,8	0,0	0,0	5,9	0,0	0,0	0,0	0,0	11,1	0,0
	Kısmen Katılmıyorum	0,0	3,8	0,0	0,0	0,0	0,0	8,3	0,0	0,0	0,0	4,2
	Kesinlikle Katılmıyorum	14,3	15,4	0,0	20,0	11,8	33,3	8,3	0,0	0,0	11,1	20,8
İklim Koşullarından Dolayı Göç Etmeyi Düşünürüm.	Kesinlikle Katılıyorum	14,3	15,4	0,0	0,0	23,5	33,3	0,0	0,0	0,0	33,3	12,5
	Kısmen Katılıyorum	7,1	34,6	0,0	0,0	17,6	33,3	41,7	0,0	0,0	22,2	33,3
	Kararsızım	14,3	11,5	0,0	20,0	23,5	0,0	0,0	33,3	33,3	11,1	8,3
	Kısmen Katılmıyorum	14,3	7,7	0,0	0,0	5,9	0,0	25,0	0,0	0,0	11,1	12,5
	Kesinlikle Katılmıyorum	50,0	30,8	0,0	80,0	29,4	33,3	33,3	66,7	66,7	22,2	33,3
Çocuklarım İçin Gelecek Kaygısı Sebepiyle Göç Etmeyi Düşünürüm.	Kesinlikle katılıyorum	42,9	53,8	0,0	0,0	52,9	50,0	66,7	0,0	66,7	55,6	50,0
	Kısmen Katılıyorum	21,4	15,4	0,0	40,0	23,5	0,0	8,3	0,0	33,3	33,3	12,5
	Kararsızım	14,3	7,7	0,0	20,0	11,8	0,0	8,3	66,7	0,0	0,0	8,3
	Kısmen Katılmıyorum	0,0	15,4	0,0	0,0	5,9	33,3	8,3	0,0	0,0	0,0	16,7
	Kesinlikle katılmıyorum	21,4	7,7	0,0	40,0	5,9	16,7	8,3	33,3	0,0	11,1	12,5
Terör Sebebinden Dolayı Göç Etmeyi Düşünürüm.	Kesinlikle Katılıyorum	0,0	3,8	0,0	0,0	0,0	0,0	8,3	0,0	0,0	0,0	4,2
	Kısmen Katılıyorum	14,3	3,8	0,0	0,0	5,9	0,0	16,7	0,0	0,0	11,1	8,3
	Kararsızım	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Kısmen Katılmıyorum	7,1	11,5	0,0	0,0	11,8	16,7	8,3	0,0	33,3	11,1	8,3
	Kesinlikle Katılmıyorum	78,6	80,8	0,0	100,0	82,4	83,3	66,7	100,0	66,7	77,8	79,2
Eğitim Koşullarından Dolayı Göç Etmeyi Düşünürüm.	Kesinlikle Katılıyorum	57,1	34,6	0,0	60,0	35,3	50,0	41,7	66,7	0,0	44,4	41,7
	Kısmen Katılıyorum	21,4	26,9	0,0	20,0	35,3	0,0	25,0	0,0	100,0	22,2	20,8
	Kararsızım	7,1	15,4	0,0	0,0	11,8	0,0	25,0	0,0	0,0	11,1	16,7
	Kısmen Katılmıyorum	0,0	7,7	0,0	0,0	0,0	33,3	0,0	0,0	0,0	0,0	8,3
	Kesinlikle Katılmıyorum	14,3	15,4	0,0	20,0	17,6	16,7	8,3	33,3	0,0	22,2	12,5

Sağlık Hizmetlerinden Dolayı Göç Etmeyi Düşünürüm.	Kesinlikle Katılıyorum	71,4	38,5	0,0	80,0	41,2	66,7	41,7	100,0	0,0	55,6	45,8
	Kısmen katılıyorum	14,3	26,9	0,0	20,0	35,3	0,0	16,7	0,0	100,0	22,2	16,7
	Kararsızım	7,1	15,4	0,0	0,0	11,8	0,0	25,0	0,0	0,0	22,2	12,5
	Kısmen Katılmıyorum	0,0	11,5	0,0	0,0	11,8	0,0	8,3	0,0	0,0	0,0	12,5
	Kesinlikle Katılmıyorum	7,1	7,7	0,0	0,0	0,0	33,3	8,3	0,0	0,0	0,0	12,5
Darbelerden Dolayı Göç Etmeyi Düşünürüm.	Kesinlikle Katılıyorum	0,0	19,2	0,0	0,0	11,8	33,3	8,3	0,0	0,0	0,0	20,8
	Kısmen Katılıyorum	7,1	3,8	0,0	0,0	5,9	0,0	8,3	0,0	0,0	11,1	4,2
	Kararsızım	0,0	7,7	0,0	0,0	5,9	0,0	8,3	0,0	0,0	11,1	4,2
	Kısmen Katılmıyorum	14,3	7,7	0,0	40,0	5,9	0,0	8,3	66,7	0,0	0,0	8,3
	Kesinlikle Katılmıyorum	78,6	61,5	0,0	60,0	70,6	66,7	66,7	33,3	100,0	77,8	62,5
Siyasi Ortam Baskılarından Dolayı Göç Etmeyi Düşünürüm.	Kesinlikle Katılıyorum	0,0	15,4	0,0	0,0	5,9	16,7	16,7	0,0	0,0	0,0	16,7
	Kısmen Katılıyorum	14,3	7,7	0,0	0,0	23,5	0,0	0,0	0,0	0,0	22,2	8,3
	Kararsızım	0,0	7,7	0,0	0,0	0,0	0,0	16,7	0,0	0,0	0,0	8,3
	Kısmen Katılmıyorum	0,0	19,2	0,0	0,0	11,8	33,3	8,3	0,0	0,0	22,2	12,5
	Kesinlikle Katılmıyorum	85,7	50,0	0,0	100,0	58,8	50,0	58,3	100,0	100,0	55,6	54,2
Evlendikten Sonra Göç Etmeyi Düşünürüm.	Kesinlikle Katılıyorum	21,4	15,4	0,0	0,0	23,5	33,3	8,3	0,0	0,0	22,2	20,8
	Kısmen Katılıyorum	0,0	3,8	0,0	0,0	0,0	0,0	8,3	0,0	0,0	0,0	4,2
	Kararsızım	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Kısmen Katılmıyorum	0,0	7,7	0,0	0,0	5,9	16,7	0,0	0,0	0,0	11,1	4,2
	Kesinlikle Katılmıyorum	78,6	73,1	0,0	100,0	70,6	50,0	83,3	100,0	100,0	66,7	70,8
Daha İyi Bir Gelir Elde Etmek İçin Göç Etmeyi Düşünürüm.	Kesinlikle Katılıyorum	28,6	11,5	0,0	20,0	17,6	16,7	16,7	33,3	0,0	22,2	16,7
	Kısmen Katılıyorum	28,6	30,8	0,0	40,0	29,4	16,7	33,3	33,3	33,3	11,1	37,5
	Kararsızım	7,1	26,9	0,0	20,0	23,5	16,7	16,7	33,3	33,3	11,1	16,7
	Kısmen Katılmıyorum	14,3	11,5	0,0	20,0	17,6	0,0	8,3	0,0	0,0	33,3	8,3
	Kesinlikle Katılmıyorum	21,4	19,2	0,0	0,0	11,8	50,0	25,0	0,0	33,3	22,2	20,8
Daha İyi Bir Yaşam Standardına Kavuşmak İçin Göç Etmeyi Düşünürüm.	Kesinlikle Katılıyorum	57,1	19,2	0,0	40,0	35,3	33,3	25,0	66,7	0,0	22,2	37,5
	Kısmen Katılıyorum	7,1	38,5	0,0	20,0	29,4	16,7	33,3	0,0	33,3	22,2	33,3
	Kararsızım	14,3	15,4	0,0	20,0	17,6	16,7	8,3	0,0	33,3	22,2	8,3
	Kısmen katılmıyorum	7,1	11,5	0,0	20,0	5,9	16,7	8,3	33,3	0,0	11,1	8,3
	Kesinlikle Katılmıyorum	14,3	15,4	0,0	0,0	11,8	16,7	25,0	0,0	33,3	22,2	12,5
Artvin'de Yaşadığım İçin Memnunum.	Kesinlikle katılıyorum	57,1	30,8	0,0	40,0	29,4	50,0	50,0	66,7	0,0	22,2	45,8
	Kısmen Katılıyorum	14,3	19,2	0,0	20,0	17,6	0,0	25,0	0,0	66,7	11,1	16,7
	Kararsızım	14,3	23,1	0,0	20,0	35,3	0,0	8,3	0,0	33,3	44,4	12,5
	Kısmen Katılmıyorum	0,0	11,5	0,0	0,0	5,9	16,7	8,3	0,0	0,0	0,0	12,5
	Kesinlikle katılmıyorum	14,3	15,4	0,0	20,0	11,8	33,3	8,3	33,3	0,0	22,2	12,5

Gelecekte Beklentilerimin Olumlu Olması İçin Göç Etmeyi Düşünürüm.	Kesinlikle Katılıyorum	50,0	15,4	0,0	40,0	23,5	33,3	25,0	66,7	0,0	11,1	29,2
	Kısmen Katılıyorum	21,4	42,3	0,0	20,0	41,2	16,7	41,7	0,0	33,3	33,3	41,7
	Kararsızım	21,4	7,7	0,0	40,0	11,8	0,0	8,3	33,3	33,3	33,3	0,0
	Kısmen Katılmıyorum	0,0	15,4	0,0	0,0	11,8	0,0	16,7	0,0	33,3	0,0	12,5
	Kesinlikle Katılmıyorum	7,1	19,2	0,0	0,0	11,8	50,0	8,3	0,0	0,0	22,2	16,7
Tüm Akrabalarımın Göç Etmesini İsterim.	Kesinlikle Katılıyorum	28,6	23,1	0,0	20,0	23,5	0,0	41,7	66,7	0,0	0,0	33,3
	Kısmen Katılıyorum	21,4	15,4	0,0	20,0	17,6	33,3	8,3	0,0	66,7	22,2	12,5
	Kararsızım	14,3	15,4	0,0	40,0	17,6	0,0	8,3	0,0	33,3	22,2	8,3
	Kısmen Katılmıyorum	0,0	11,5	0,0	0,0	5,9	16,7	8,3	0,0	0,0	11,1	8,3
	Kesinlikle Katılmıyorum	35,7	34,6	0,0	20,0	35,3	50,0	33,3	33,3	0,0	44,4	37,5

Tablo 53. Artvin Göç Anketinin Çapraz Tabloları (Devamı)

		Eğitimi Durumu					Medeni Durumu			Bir işte çalışıyor musunuz?	
		Okur-Yazar Değil	İlkokul Mezunu	Ortaokul mezunu	Lise	Üniversite	Bekâr	Evli	Dullar	Evet	Hayır
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Tanıdıklarımın Göç Otmuş Olması Benim de Göç Etmemi Etkiler.	Kesinlikle Katılıyorum	0,0	44,4	40,0	61,1	75,0	100,0	48,5	100,0	64,0	46,7
	Kısmen Katılıyorum	0,0	11,1	40,0	22,2	25,0	0,0	27,3	0,0	16,0	33,3
	Kararsızım	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Kısmen Katılmıyorum	0,0	0,0	0,0	16,7	0,0	0,0	9,1	0,0	8,0	6,7
	Kesinlikle Katılmıyorum	0,0	44,4	20,0	0,0	0,0	0,0	15,2	0,0	12,0	13,3
Aile Bireyleri Arasındaki Geçimsizlikten Dolayı Göç Etmeyi Düşünürüm.	Kesinlikle Katılıyorum	0,0	55,6	60,0	22,2	0,0	40,0	27,3	50,0	32,0	26,7
	Kısmen Katılıyorum	0,0	11,1	0,0	0,0	0,0	0,0	3,0	0,0	0,0	6,7
	Kararsızım	0,0	0,0	0,0	0,0	12,5	0,0	3,0	0,0	4,0	0,0
	Kısmen Katılmıyorum	0,0	0,0	0,0	11,1	12,5	20,0	6,1	0,0	8,0	6,7
	Kesinlikle Katılmıyorum	0,0	33,3	40,0	66,7	75,0	40,0	60,6	50,0	56,0	60,0
İşsizlikten Dolayı Göç Etmeyi Düşünürüm.	Kesinlikle Katılıyorum	0,0	55,6	60,0	66,7	50,0	40,0	60,6	100,0	68,0	46,7
	Kısmen Katılıyorum	0,0	22,2	20,0	22,2	12,5	40,0	18,2	0,0	16,0	26,7
	Kararsızım	0,0	0,0	0,0	0,0	12,5	0,0	3,0	0,0	4,0	0,0
	Kısmen Katılmıyorum	0,0	11,1	0,0	0,0	0,0	0,0	3,0	0,0	0,0	6,7
	Kesinlikle Katılmıyorum	0,0	11,1	20,0	11,1	25,0	20,0	15,2	0,0	12,0	20,0
İklim Koşullarından Dolayı Göç Etmeyi Düşünürüm.	Kesinlikle Katılıyorum	0,0	11,1	20,0	16,7	12,5	20,0	12,1	50,0	20,0	6,7
	Kısmen Katılıyorum	0,0	44,4	20,0	11,1	37,5	0,0	30,3	0,0	20,0	33,3
	Kararsızım	0,0	0,0	40,0	11,1	12,5	0,0	15,2	0,0	12,0	13,3
	Kısmen Katılmıyorum	0,0	22,2	0,0	11,1	0,0	20,0	6,1	50,0	4,0	20,0
	Kesinlikle Katılmıyorum	0,0	22,2	20,0	50,0	37,5	60,0	36,4	0,0	44,0	26,7

Çocuklarım İçin Gelecek Kaygısı Sebebiyle Göç Etmeyi Düşünürüm.	Kesinlikle Katılıyorum	0,0	44,4	60,0	44,4	62,5	0,0	57,6	50,0	48,0	53,3
	Kısmen Katılıyorum	0,0	11,1	0,0	27,8	12,5	40,0	12,1	50,0	24,0	6,7
	Kararsızım	0,0	0,0	20,0	11,1	12,5	20,0	9,1	0,0	8,0	13,3
	Kısmen Katılmıyorum	0,0	33,3	0,0	5,6	0,0	20,0	9,1	0,0	8,0	13,3
	Kesinlikle Katılmıyorum	0,0	11,1	20,0	11,1	12,5	20,0	12,1	0,0	12,0	13,3
Terör Sebebinden Dolayı Göç Etmeyi Düşünürüm.	Kesinlikle Katılıyorum	0,0	11,1	0,0	0,0	0,0	0,0	3,0	0,0	0,0	6,7
	Kısmen Katılıyorum	0,0	0,0	20,0	5,6	12,5	0,0	6,1	50,0	4,0	13,3
	Kararsızım	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Kısmen Katılmıyorum	0,0	11,1	40,0	0,0	12,5	0,0	12,1	0,0	16,0	0,0
	Kesinlikle Katılmıyorum	0,0	77,8	40,0	94,4	75,0	100,0	78,8	50,0	80,0	80,0
Eğitim Koşullarından Dolayı Göç Etmeyi Düşünürüm.	Kesinlikle Katılıyorum	0,0	44,4	40,0	50,0	25,0	60,0	36,4	100,0	40,0	46,7
	Kısmen Katılıyorum	0,0	0,0	20,0	22,2	62,5	20,0	27,3	0,0	32,0	13,3
	Kararsızım	0,0	11,1	20,0	11,1	12,5	0,0	15,2	0,0	4,0	26,7
	Kısmen Katılmıyorum	0,0	22,2	0,0	0,0	0,0	0,0	6,1	0,0	4,0	6,7
	Kesinlikle Katılmıyorum	0,0	22,2	20,0	16,7	0,0	20,0	15,2	0,0	20,0	6,7
Sağlık Hizmetlerinden Dolayı Göç Etmeyi Düşünürüm.	Kesinlikle Katılıyorum	0,0	33,3	60,0	61,1	37,5	60,0	48,5	50,0	52,0	46,7
	Kısmen Katılıyorum	0,0	11,1	20,0	16,7	50,0	20,0	21,2	50,0	32,0	6,7
	Kararsızım	0,0	33,3	0,0	11,1	0,0	20,0	12,1	0,0	8,0	20,0
	Kısmen Katılmıyorum	0,0	11,1	20,0	0,0	12,5	0,0	9,1	0,0	4,0	13,3
	Kesinlikle Katılmıyorum	0,0	11,1	0,0	11,1	0,0	0,0	9,1	0,0	4,0	13,3
Darbelerden Dolayı Göç Etmeyi Düşünürüm.	Kesinlikle Katılıyorum	0,0	33,3	20,0	5,6	0,0	20,0	12,1	0,0	8,0	20,0
	Kısmen Katılıyorum	0,0	0,0	0,0	5,6	12,5	0,0	6,1	0,0	4,0	6,7
	Kararsızım	0,0	11,1	20,0	0,0	0,0	0,0	6,1	0,0	4,0	6,7
	Kısmen Katılmıyorum	0,0	22,2	0,0	5,6	12,5	0,0	12,1	0,0	12,0	6,7
	Kesinlikle Katılmıyorum	0,0	33,3	60,0	83,3	75,0	80,0	63,6	100,0	72,0	60,0
Siyasi Ortam Baskılarından Dolayı Göç Etmeyi Düşünürüm.	Kesinlikle Katılıyorum	0,0	22,2	0,0	5,6	12,5	20,0	9,1	0,0	4,0	20,0
	Kısmen Katılıyorum	0,0	0,0	20,0	11,1	12,5	0,0	9,1	50,0	16,0	0,0
	Kararsızım	0,0	11,1	0,0	5,6	0,0	20,0	3,0	0,0	0,0	13,3
	Kısmen Katılmıyorum	0,0	33,3	20,0	0,0	12,5	0,0	15,2	0,0	12,0	13,3
	Kesinlikle Katılmıyorum	0,0	33,3	60,0	77,8	62,5	60,0	63,6	50,0	68,0	53,3
Evlendikten Sonra Göç Etmeyi Düşünürüm.	Kesinlikle Katılıyorum	0,0	22,2	20,0	22,2	0,0	20,0	15,2	50,0	16,0	20,0
	Kısmen Katılıyorum	0,0	11,1	0,0	0,0	0,0	0,0	3,0	0,0	0,0	6,7
	Kararsızım	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Kısmen Katılmıyorum	0,0	11,1	0,0	5,6	0,0	0,0	6,1	0,0	4,0	6,7
	Kesinlikle Katılmıyorum	0,0	55,6	80,0	72,2	100,0	80,0	75,8	50,0	80,0	66,7

Daha İyi Bir Gelir Elde Etmek İçin Göç Etmeyi Düşünürüm.	Kesinlikle Katılıyorum	0,0	11,1	20,0	16,7	25,0	40,0	12,1	50,0	16,0	20,0
	Kısmen Katılıyorum	0,0	11,1	20,0	38,9	37,5	20,0	33,3	0,0	32,0	26,7
	Kararsızım	0,0	44,4	0,0	11,1	25,0	0,0	24,2	0,0	24,0	13,3
	Kısmen Katılmıyorum	0,0	11,1	40,0	11,1	0,0	40,0	6,1	50,0	12,0	13,3
	Kesinlikle Katılmıyorum	0,0	22,2	20,0	22,2	12,5	0,0	24,2	0,0	16,0	26,7
Daha İyi Bir Yaşam Standardına Kavuşmak İçin Göç Etmeyi Düşünürüm.	Kesinlikle Katılıyorum	0,0	33,3	40,0	33,3	25,0	60,0	27,3	50,0	28,0	40,0
	Kısmen Katılıyorum	0,0	22,2	0,0	27,8	50,0	20,0	30,3	0,0	28,0	26,7
	Kararsızım	0,0	11,1	20,0	16,7	12,5	20,0	12,1	50,0	24,0	0,0
	Kısmen Katılmıyorum	0,0	22,2	20,0	5,6	0,0	0,0	12,1	0,0	8,0	13,3
	Kesinlikle Katılmıyorum	0,0	11,1	20,0	16,7	12,5	0,0	18,2	0,0	12,0	20,0
Artvin'de Yaşadığım İçin Memnunum.	Kesinlikle Katılıyorum	0,0	33,3	20,0	50,0	37,5	60,0	36,4	50,0	32,0	53,3
	Kısmen Katılıyorum	0,0	11,1	20,0	22,2	12,5	20,0	18,2	0,0	20,0	13,3
	Kararsızım	0,0	0,0	60,0	11,1	37,5	20,0	18,2	50,0	28,0	6,7
	Kısmen Katılmıyorum	0,0	33,3	0,0	0,0	0,0	0,0	9,1	0,0	4,0	13,3
	Kesinlikle Katılmıyorum	0,0	22,2	0,0	16,7	12,5	0,0	18,2	0,0	16,0	13,3
Gelecekte Beklentilerimin Olumlu Olması İçin Göç Etmeyi Düşünürüm.	Kesinlikle Katılıyorum	0,0	22,2	20,0	38,9	12,5	40,0	27,3	0,0	20,0	40,0
	Kısmen Katılıyorum	0,0	11,1	40,0	38,9	50,0	20,0	33,3	100,0	40,0	26,7
	Kararsızım	0,0	0,0	40,0	11,1	12,5	20,0	12,1	0,0	20,0	0,0
	Kısmen Katılmıyorum	0,0	33,3	0,0	0,0	12,5	20,0	9,1	0,0	8,0	13,3
	Kesinlikle Katılmıyorum	0,0	33,3	0,0	11,1	12,5	0,0	18,2	0,0	12,0	20,0
Tüm Akrabalarımın Göç Etmesini İsterim.	Kesinlikle Katılıyorum	0,0	44,4	20,0	27,8	0,0	40,0	24,2	0,0	12,0	46,7
	Kısmen Katılıyorum	0,0	11,1	20,0	16,7	25,0	0,0	21,2	0,0	24,0	6,7
	Kararsızım	0,0	0,0	0,0	16,7	37,5	40,0	12,1	0,0	16,0	13,3
	Kısmen Katılmıyorum	0,0	11,1	20,0	0,0	12,5	0,0	9,1	0,0	4,0	13,3
	Kesinlikle Katılmıyorum	0,0	33,3	40,0	38,9	25,0	20,0	33,3	100,0	44,0	20,0

Tablo 53. Artvin Göç Anketinin Çapraz Tabloları (Devamı)

		Sektör				Gelir Durumu			Evin Durumu		Yaşanılan Yer		
		Tarım	Sanayi	Hizmet	Kamu	Düşük	Orta	Yüksek	Evet	Hayır	Köyden	İlçeden	İlden
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Tanıdıklarımın Göç Etmeye Benim de Göç Etmemi Etkiler.	Kesinlikle Katılıyorum	0,0	71,4	58,3	57,1	50,0	63,6	50,0	61,5	50,0	50,0	61,9	55,6
	Kısmen Katılıyorum	100,0	14,3	12,5	42,9	18,8	22,7	50,0	23,1	21,4	30,0	14,3	33,3
	Kararsızım	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Kısmen Katılmıyorum	0,0	14,3	8,3	0,0	18,8	0,0	0,0	3,8	14,3	0,0	9,5	11,1
	Kesinlikle Katılmıyorum	0,0	0,0	20,8	0,0	12,5	13,6	0,0	11,5	14,3	20,0	14,3	0,0

Aile Bireyleri Arasındaki Geçimsizlikten Dolayı Göç Etmeyi Düşünürüm.	Kesinlikle Katılıyorum	100,0	42,9	29,2	0,0	18,8	31,8	100,0	26,9	35,7	40,0	23,8	33,3
	Kısmen Katılıyorum	0,0	14,3	0,0	0,0	6,3	0,0	0,0	3,8	0,0	0,0	4,8	0,0
	Kararsızım	0,0	0,0	0,0	14,3	6,3	0,0	0,0	0,0	7,1	0,0	0,0	11,1
	Kısmen Katılmıyorum	0,0	0,0	12,5	0,0	6,3	9,1	0,0	3,8	14,3	0,0	9,5	11,1
	Kesinlikle Katılmıyorum	0,0	42,9	58,3	85,7	62,5	59,1	0,0	65,4	42,9	60,0	61,9	44,4
İşsizlikten Dolayı Göç Etmeyi Düşünürüm.	Kesinlikle Katılıyorum	0,0	71,4	58,3	71,4	62,5	54,5	100,0	50,0	78,6	50,0	61,9	66,7
	Kısmen Katılıyorum	50,0	14,3	16,7	28,6	18,8	22,7	0,0	23,1	14,3	40,0	9,5	22,2
	Kararsızım	0,0	0,0	4,2	0,0	0,0	4,5	0,0	3,8	0,0	0,0	4,8	0,0
	Kısmen Katılmıyorum	50,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,5	0,0	3,8	0,0	10,0	0,0	0,0
	Kesinlikle Katılmıyorum	0,0	14,3	20,8	0,0	18,8	13,6	0,0	19,2	7,1	0,0	23,8	11,1
İklim Koşullarından Dolayı Göç Etmeyi Düşünürüm.	Kesinlikle Katılıyorum	0,0	14,3	20,8	0,0	6,3	18,2	50,0	19,2	7,1	10,0	23,8	0,0
	Kısmen Katılıyorum	0,0	28,6	20,8	42,9	12,5	36,4	0,0	26,9	21,4	40,0	23,8	11,1
	Kararsızım	50,0	0,0	12,5	14,3	18,8	9,1	0,0	3,8	28,6	10,0	14,3	11,1
	Kısmen Katılmıyorum	50,0	14,3	4,2	14,3	12,5	9,1	0,0	11,5	7,1	20,0	0,0	22,2
	Kesinlikle Katılmıyorum	0,0	42,9	41,7	28,6	50,0	27,3	50,0	38,5	35,7	20,0	38,1	55,6
Çocuklarım İçin Gelecek Kaygısı Sebebiyle Göç Etmeyi Düşünürüm.	Kesinlikle katılıyorum	0,0	71,4	41,7	71,4	37,5	54,5	100,0	61,5	28,6	40,0	47,6	66,7
	Kısmen Katılıyorum	50,0	0,0	20,8	14,3	12,5	22,7	0,0	15,4	21,4	30,0	19,0	0,0
	Kararsızım	50,0	0,0	12,5	0,0	6,3	13,6	0,0	3,8	21,4	10,0	9,5	11,1
	Kısmen Katılmıyorum	0,0	14,3	8,3	14,3	18,8	4,5	0,0	11,5	7,1	20,0	4,8	11,1
	Kesinlikle Katılmıyorum	0,0	14,3	16,7	0,0	25,0	4,5	0,0	7,7	21,4	0,0	19,0	11,1
Terör Sebepinden Dolayı Göç Etmeyi Düşünürüm.	Kesinlikle Katılıyorum	0,0	0,0	4,2	0,0	0,0	4,5	0,0	3,8	0,0	10,0	0,0	0,0
	Kısmen Katılıyorum	0,0	0,0	4,2	28,6	0,0	9,1	50,0	7,7	7,1	10,0	4,8	11,1
	Kararsızım	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Kısmen Katılmıyorum	0,0	14,3	8,3	14,3	0,0	13,6	50,0	11,5	7,1	20,0	4,8	11,1
	Kesinlikle Katılmıyorum	100,0	85,7	83,3	57,1	100,0	72,7	0,0	76,9	85,7	60,0	90,5	77,8
Eğitim Koşullarından Dolayı Göç Etmeyi Düşünürüm.	Kesinlikle Katılıyorum	0,0	57,1	50,0	14,3	43,8	40,9	50,0	46,2	35,7	30,0	52,4	33,3
	Kısmen Katılıyorum	0,0	14,3	16,7	71,4	18,8	27,3	50,0	30,8	14,3	30,0	19,0	33,3
	Kararsızım	100,0	0,0	12,5	0,0	6,3	18,2	0,0	7,7	21,4	20,0	4,8	22,2
	Kısmen Katılmıyorum	0,0	0,0	4,2	14,3	6,3	4,5	0,0	7,7	0,0	20,0	0,0	0,0
	Kesinlikle Katılmıyorum	0,0	28,6	16,7	0,0	25,0	9,1	0,0	7,7	28,6	0,0	23,8	11,1
Sağlık Hizmetlerinden Dolayı Göç Etmeyi Düşünürüm.	Kesinlikle katılıyorum	0,0	42,9	58,3	42,9	43,8	54,5	50,0	50,0	50,0	20,0	66,7	44,4
	Kısmen Katılıyorum	0,0	14,3	25,0	28,6	25,0	18,2	50,0	26,9	14,3	30,0	14,3	33,3
	Kararsızım	0,0	28,6	12,5	0,0	12,5	13,6	0,0	7,7	21,4	10,0	14,3	11,1
	Kısmen Katılmıyorum	100,0	0,0	0,0	14,3	0,0	13,6	0,0	7,7	7,1	30,0	0,0	0,0
	Kesinlikle Katılmıyorum	0,0	14,3	4,2	14,3	18,8	0,0	0,0	7,7	7,1	10,0	4,8	11,1
Darbelere Dolayı Göç Etmeyi Düşünürüm.	Kesinlikle Katılıyorum	50,0	0,0	16,7	0,0	0,0	22,7	0,0	15,4	7,1	40,0	4,8	0,0
	Kısmen Katılıyorum	0,0	0,0	4,2	14,3	6,3	4,5	0,0	7,7	0,0	10,0	4,8	0,0
	Kararsızım	0,0	14,3	4,2	0,0	6,3	4,5	0,0	3,8	7,1	0,0	9,5	0,0
	Kısmen Katılmıyorum	50,0	0,0	8,3	14,3	12,5	9,1	0,0	7,7	14,3	20,0	9,5	0,0
	Kesinlikle Katılmıyorum	0,0	85,7	66,7	71,4	75,0	59,1	100,0	65,4	71,4	30,0	71,4	100,0

Siyasi Ortam Baskılarından Dolayı Göç Etmeyi Düşünürüm.	Kesinlikle Katılıyorum	0,0	0,0	16,7	0,0	0,0	18,2	0,0	15,4	0,0	20,0	9,5	0,0
	Kısmen Katılıyorum	0,0	0,0	12,5	14,3	12,5	4,5	50,0	11,5	7,1	10,0	14,3	0,0
	Kararsızım	0,0	14,3	0,0	14,3	12,5	0,0	0,0	3,8	7,1	0,0	0,0	22,2
	Kısmen Katılmıyorum	0,0	14,3	12,5	14,3	12,5	13,6	0,0	15,4	7,1	20,0	14,3	0,0
	Kesinlikle Katılmıyorum	100,0	71,4	58,3	57,1	62,5	63,6	50,0	53,8	78,6	50,0	61,9	77,8
Evlendikten Sonra Göç Etmeyi Düşünürüm.	Kesinlikle Katılıyorum	0,0	14,3	25,0	0,0	18,8	18,2	0,0	23,1	7,1	30,0	19,0	0,0
	Kısmen Katılıyorum	0,0	14,3	0,0	0,0	6,3	0,0	0,0	3,8	0,0	0,0	4,8	0,0
	Kararsızım	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Kısmen Katılmıyorum	0,0	0,0	4,2	14,3	6,3	4,5	0,0	3,8	7,1	10,0	4,8	0,0
	Kesinlikle Katılmıyorum	100,0	71,4	70,8	85,7	68,8	77,3	100,0	69,2	85,7	60,0	71,4	100,0
Daha İyi Bir Gelir Elde Etmek İçin Göç Etmeyi Düşünürüm.	Kesinlikle Katılıyorum	0,0	14,3	20,8	14,3	18,8	13,6	50,0	15,4	21,4	10,0	28,6	0,0
	Kısmen Katılıyorum	0,0	28,6	29,2	42,9	25,0	36,4	0,0	38,5	14,3	30,0	28,6	33,3
	Kararsızım	50,0	14,3	20,8	14,3	25,0	18,2	0,0	19,2	21,4	30,0	9,5	33,3
	Kısmen Katılmıyorum	50,0	14,3	12,5	0,0	12,5	13,6	0,0	3,8	28,6	20,0	9,5	11,1
	Kesinlikle Katılmıyorum	0,0	28,6	16,7	28,6	18,8	18,2	50,0	23,1	14,3	10,0	23,8	22,2
Daha İyi Bir Yaşam Standardına Kavuşmak İçin Göç Etmeyi Düşünürüm.	Kesinlikle Katılıyorum	50,0	28,6	33,3	28,6	43,8	22,7	50,0	26,9	42,9	30,0	38,1	22,2
	Kısmen Katılıyorum	0,0	28,6	29,2	28,6	25,0	31,8	0,0	34,6	14,3	30,0	28,6	22,2
	Kararsızım	0,0	28,6	12,5	14,3	12,5	18,2	0,0	15,4	14,3	20,0	4,8	33,3
	Kısmen Katılmıyorum	50,0	0,0	8,3	14,3	12,5	9,1	0,0	7,7	14,3	20,0	9,5	0,0
	Kesinlikle Katılmıyorum	0,0	14,3	16,7	14,3	6,3	18,2	50,0	15,4	14,3	0,0	19,0	22,2
Artvin'de Yaşadığım İçin Memnunum.	Kesinlikle Katılıyorum	0,0	57,1	37,5	42,9	43,8	36,4	50,0	42,3	35,7	20,0	42,9	55,6
	Kısmen Katılıyorum	0,0	28,6	16,7	14,3	25,0	9,1	50,0	19,2	14,3	10,0	19,0	22,2
	Kararsızım	50,0	14,3	16,7	28,6	12,5	27,3	0,0	15,4	28,6	30,0	14,3	22,2
	Kısmen Katılmıyorum	50,0	0,0	4,2	14,3	12,5	4,5	0,0	11,5	0,0	30,0	0,0	0,0
	Kesinlikle Katılmıyorum	0,0	0,0	25,0	0,0	6,3	22,7	0,0	11,5	21,4	10,0	23,8	0,0
Gelecekte Beklentilerimin Olumlu Olması İçin Göç Etmeyi Düşünürüm.	Kesinlikle Katılıyorum	50,0	28,6	25,0	28,6	31,3	27,3	0,0	26,9	28,6	20,0	28,6	33,3
	Kısmen Katılıyorum	0,0	42,9	33,3	42,9	37,5	31,8	50,0	42,3	21,4	40,0	33,3	33,3
	Kararsızım	0,0	14,3	16,7	0,0	6,3	13,6	50,0	7,7	21,4	0,0	19,0	11,1
	Kısmen Katılmıyorum	50,0	14,3	4,2	14,3	18,8	4,5	0,0	7,7	14,3	20,0	0,0	22,2
	Kesinlikle Katılmıyorum	0,0	0,0	20,8	14,3	6,3	22,7	0,0	15,4	14,3	20,0	19,0	0,0
Tüm Akrabalarımın Göç Etmesini İsterim.	Kesinlikle Katılıyorum	100,0	14,3	25,0	14,3	25,0	27,3	0,0	23,1	28,6	40,0	19,0	22,2
	Kısmen Katılıyorum	0,0	14,3	16,7	28,6	12,5	18,2	50,0	19,2	14,3	10,0	23,8	11,1
	Kararsızım	0,0	14,3	12,5	28,6	18,8	13,6	0,0	15,4	14,3	0,0	14,3	33,3
	Kısmen Katılmıyorum	0,0	0,0	8,3	14,3	6,3	9,1	0,0	7,7	7,1	10,0	4,8	11,1
	Kesinlikle Katılmıyorum	0,0	57,1	37,5	14,3	37,5	31,8	50,0	34,6	35,7	40,0	38,1	22,2

Anket katılımcılarının tanıdıklarından göç edenlerin olması kadınları %78.6 oranında, erkekleri ise %80.7 oranında olumlu yönde etkilemiştir. 26-35 yaş aralığındaki katılımcılar %60 oranında tanıdıklarının göç etmiş olmasından dolayı göç etmek istemektedirler. Bu durum 36-45 yaş aralığı için %88,2, 46-55 yaş aralığı için %66,7, 56 yaş ve üstü için %83.3 şeklindedir. “Tanıdıklarımın göç etmiş olmasından dolayı göç etmeyi düşünürüm.” Söyleyen Artvinlilerin Artvin’de yaşadıkları süre incelendiğinde; 0-5 yıl aralığında %33.3, 6-10 yıl aralığında %100, 11-15 yıl aralığında %89.9 ve 15 yıldan fazla için %79,1 şeklinde sonuçlanmıştır.

Anket katılımcılarının aile bireyleri arasındaki geçimsizlikten dolayı göç etmeyi düşünürüm diyen kadınların oranı %35,0 erkeklerde ise bu oran %30,7 şeklindedir. 26-35 yaş aralığı için %20,0, 36-45 yaş aralığı için %35,3, 46-55 yaş aralığı için %33,3, 56 yaş ve üstü için %33,3 şeklindedir. Artvin’de yaşanan süreye göre incelendiğinde 0-5 yıl, 6-10 yıl ve 11-15 yıl aralığı için %33,3 şeklinde, 15 yıldan fazla Artvin’de yaşanıldığında %29,2 oranında aile bireyleri arasındaki geçimsizlikten dolayı göç etmeyi düşündüğü şeklinde sonuçlanmıştır.

Anket katılımcılarının “İşsizlikten dolayı göç etmeyi düşünürüm” diyen kadınların oranı %85,7, erkeklerde ise bu oran %76,9 şeklindedir. 26-35 yaş aralığı için %80, 36-45 yaş aralığı için %82,3, 46-55 yaş aralığı için %66,7, 56 yaş ve üstü yaş aralığı için %83,4 şeklindedir. Artvin’de yaşanan süreye göre incelendiğinde 0-5 yıl aralığı için %100, 6-10 yıl aralığı için %100, 11-15 yıl aralığı için %77.8, 15 yıldan fazla olan yaş aralığı için %75 şeklinde işsizlikten dolayı göç etmenin düşünüldüğü şeklinde sonuçlanmıştır.

Anket katılımcılarının iklim koşullarından dolayı göç etmeyi düşünürüm diyen kadınların oranı %21,4, erkeklerde ise bu oran %50 şeklindedir. 36-45 yaş aralığı için %41,1, 46-55 yaş aralığı için %66,6, 56 yaş ve üzeri yaş aralığı için %41,7 şeklindedir. Artvin’de yaşanan süreye göre incelendiğinde 11-15 yıl aralığı için %55,5, 15 yıldan fazla olan yaş aralığı için %45,8 şeklinde iklim koşullarından dolayı göç etmenin düşünüldüğü şeklinde sonuçlanmıştır.

Çocuklarını için gelecek kaygısı sebebiyle göç etmeyi düşünen kadınların oranı %64,3, erkeklerde ise bu oran %69,2’dir. Terör sebebinden dolayı göç etmeyi düşünürüm diyen kadınların oranı %14,3, erkeklerde ise bu oran %7,6 şeklindedir. Eğitim koşullarından dolayı göç etmeyi düşünen kadınların oranı %78,5, erkeklerde ise bu oran %61,5 şeklindedir. Sağlık hizmetlerinden dolayı göç etmeyi düşünen kadınların oranı %85,7, erkeklerde ise bu oran %65,4 şeklindedir. Darbelere dolayı göç etmeyi düşünen kadınların oranı %7,1 olup erkeklerde ise bu oran %23 şeklinde olmuştur. Siyasi ortam

baskılarından dolayı göç etmeyi düşünen kadınların oranı %14,3 olup erkeklerde ise bu oran %23,1 şeklindedir. Evlendikten sonra göç etmeyi düşünürüm diyen kadınların oranı %21,4 şeklinde olup erkeklerde ise bu oran %19,2 şeklindedir.

Daha iyi bir gelir elde etmek için göç etmeyi düşünen kadınların oranı %57,2 olup erkeklerde ise bu oran %42,3 şeklindedir. Daha iyi bir yaşam standartına kavuşmak için göç etmeyi düşünürüm diyen kadınların oranı %64,2 olup erkeklerde ise bu oran %57,7 şeklindedir. Artvin’de yaşadığım için memnunum diyen kadınların oranı %71,4 olup erkeklerde ise mutluluk oranı %50 şeklindedir. Gelecekte beklenenlerin olumlu olması için göç etmeyi düşünen kadınların oranı %71,4 olup erkeklerde ise bu oran %57,7 şeklindedir. Tüm akrabalarımın göç etmesinden yana düşünce belirten kadınların oranı %50 şeklinde olup erkeklerde ise bu oran %38,5’tir.

Medeni durumu bekâr olan anket katılımcılarının %100’ü tanıdıklarımın göç etmiş olması benim de göç etmemi etkiler şeklinde görüş belirtmiştir, %40’ı aile bireyleri arasındaki geçimsizlikten dolayı göç etmeyi düşünmekte, işsizlikten dolayı göç etmeyi düşünen bekârlar %80 oranındadır. İklim koşullarından dolayı göç etmeyi düşünen bekâr anket katılımcıları %20 şeklindedir.

Çocuklarının olmamasına rağmen çocuklarım için gelecek kaygısı sebebiyle göç etmeyi düşünürüm diyen bekârların oranı %40 şeklinde kısmen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Bunun sebebi olarak çevrelerindeki tanıdıklarımın ve akrabalarımın çocukları ile ilgili kaygı duymaları sonucunda böyle bir düşünceye sahip olmaları gösterilebilir. Çünkü eğitim koşullarından dolayı göç etmeyi düşünürüm diyen bekârların oranı %80 şeklinde sonuçlanmıştır. Burada bekârların kendi eğitim ve öğretim hayatlarında yaşadıkları tecrübeler temel dayanak teşkil etmiş olabilir. Sağlık hizmetlerinden dolayı göç etmeyi düşünen bekârların oranı %80 şeklindedir. Darbelere dolayı göç etmeyi düşünen bekârlar %20 seviyesinde olmuştur. Evlendikten sonra göç etmeyi düşünen bekârların oranı %20 şeklindedir. Daha iyi bir gelir elde etmek için göç etmeyi düşünen bekârların oranı %60 şeklindedir. Daha iyi bir yaşam standartına sahip olmak için göç etmeyi düşünen bekârların oranı %80 şeklindedir. Bekârlar, Artvin’de yaşadıklarından dolayı %80 oranında memnun olduklarını ifade etmiştir. Gelecekte beklenenlerinin olumlu olması için göç etmeyi düşünebileceğini ifade eden bekârların oranı %60 şeklindedir. Tüm akrabalarımın göç etmesini isterim diye yanıt veren Artvinli bekâr anket katılımcılarının oranı %40 şeklinde sonuçlanmıştır.

Medeni durumu evli olan anket katılımcılarının %75,8’i tanıdıklarımın göç etmiş olması benim de göç etmemi etkiler şeklinde görüş belirtmiştir, %30,3’ü aile bireyleri

arasındaki geçimsizlikten dolayı göç etmeyi düşünmekte, işsizlikten dolayı göç etmeyi düşünen evliler %78,8 oranındadır. İklim koşullarından dolayı göç etmeyi düşünen evli anket katılımcıları %42,4 şeklindedir. Çocuklarının olmamasına rağmen çocuklarım için gelecek kaygısı sebebiyle göç etmeyi düşünürüm diyen evlilerin oranı %69,7'dir. Eğitim koşullarından dolayı göç etmeyi düşünürüm diyen evlilerin oranı %63,7 şeklinde sonuçlanmıştır. Sağlık hizmetlerinden dolayı göç etmeyi düşünen evlilerin oranı %69,7 şeklindedir. Darbelerden dolayı göç etmeyi düşünen evliler %18,2 seviyesinde olmuştur. Evlendikten sonra göç etmeyi düşünen evlilerin oranı %18,2 şeklindedir. Daha iyi bir gelir elde etmek için göç etmeyi düşünen evlilerin oranı %45,4 şeklindedir. Daha iyi bir yaşam standartına sahip olmak için göç etmeyi düşünen evlilerin oranı %57,6 şeklindedir. Evliler, Artvin'de yaşadıklarından dolayı %54,6 oranında memnun olduklarını ifade etmiştir. Gelecekte beklentilerinin olumlu olması için göç etmeyi düşünebileceğini ifade eden evlilerin oranı %60,6 şeklindedir. Tüm akrabalarımın göç etmesini isterim diye yanıt veren Artvinli evli anket katılımcılarının oranı %45,4 şeklinde sonuçlanmıştır.

3.11. Faktör Analizi

Toplamda 16 sorudan oluşan Artvinlilere uygulanan göç anketinin boyut indirgeme analizi (faktör analizi) yapıldığında (Tablo 54) bilgisayar destekli analiz sonucuna göre Artvin saha anketinin temelde üç ana başlık altında sınıflandırılabilmesi anlaşılmaktadır. Bu başlıklar sırasıyla ekonomi, aile ve siyasi şeklinde olmuştur. Bu başlıklar karşılaştırılırken anket sorularında kullanılan kelimelerden yola çıkılarak hangi anket sorusu birbirine daha yakın ve benzer anlam taşıdığı gözlemlenmiştir.

Tablo 54'e göre "Ekonomi" ana başlığı altında toplanabilecek anket sorularının başlıkları aşağıdaki gibidir:

- Soru 13 – Yaşam standardı
- Soru 5 – Çocuklar için gelecek kaygısı
- Soru 12 – Gelir
- Soru 8 – Sağlık hizmetleri
- Soru 7 – Eğitim koşulları
- Soru 15 – Gelecekte beklenen
- Soru 3 – İşsizlik
- Soru 11 – Evlilik

Artvinlilere uygulanan göç anketinde sadece Ekonomi başlığına (boyut) dâhil edilen anket soruları sorulursa ekonomik düşünceler ölçülebilecektir ve bu anket soruları sorulursa Artvin'den göç etmekle ilgili ekonomik sonuçlar %29,19 şeklinde açıklayıcılığa sahip olacaktır denilebilir. Tablo 54'e göre "Aile" ana başlığı altında toplanabilecek anket sorularının başlıkları aşağıdaki gibi olmaktadır:

Soru 4 – İklim

Soru 14 – Memnuniyet

Soru 2 – Ailesel geçimsizlik

Soru 16 – Akraba

Soru 1 – Tanıdıklar

Artvinlilere uygulanan göç anketinde sadece Aile başlığına (boyut) dâhil edilen anket soruları sorulursa aile ile ilgili düşünceler ölçülebilecektir ve bu anket soruları sorulursa Artvin'den göç etmekle ilgili ailesel sonuçlar %14.659 şeklinde açıklayıcılığa sahip olacaktır denir. İklim kavramının bu bağlamda alınmasında göçerlerde Artvin ikliminin duygusal bir bağ kurulmasından kaynaklanmaktadır. Yer tercihlerinde iklimi ekonomik açıdan değerlendirmemişler Bursa'yı tercihlerinde, Bursa'nın ikliminin Artvin'e benzemesinden etkilenmişlerdir. Ayrıca Artvin ziyaretlerini yine yaza planlamışlardır. Böylece memlekette birlikteliklerini sağlayarak düğün, nişan, sünnet gibi işlerini yazın planlamış ve bir araya gelmişlerdir. Buda aile bütünlüğünün sağlanmasında iklimin yerinin olduğunu gösterir. Bu nedenlerden dolayı aile kavramı içerisinde değerlendirilmiştir. Tablo 54'e göre "Siyasi" ana başlığı altında toplanabilecek anket sorularının başlıkları aşağıdaki gibi olmaktadır:

Soru 10 – Siyasi

Soru 6 – Terör

Soru 9 – Darbe

Artvinlilere uygulanan göç anketinde, sadece siyasi başlığına dâhil edilen anket soruları sorulursa, siyasi ile ilgili düşünceler ölçülebilecektir ve bu anket soruları sorulursa Artvin'den göç etmekle ilgili siyasi sonuçlar %14.413 şeklinde açıklayıcılığa sahip olacaktır denir.

Tablo 54'te ifade edilen boyutlar üç farklı şekilde olmuş olup ekonomi, aile ve siyasi başlıklarında toplanırken karşılık gelen anket sorularının tek başına açıklayıcılık oranları sayısal olarak ifade edilmiştir. Kümülatif olarak bakıldığında 16 soruluk Artvin saha anketinin açıklayıcılık oranı Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) 0.809 olarak çıkmıştır. Bu sonuç elde edilirken kullanılan özelliklerde Bartlett testi gösterge değeri ($p=0.00$) (Sig.) 0.05'ten küçük bulunduğu için Artvin on altı soruluk saha anketi faktör analizi yapmaya uygun görülmüştür. Bilgisayar destekli analiz yapılırken en düşük değer ortalaması kıstası için 0.50 değeri temel alınarak eşik olarak belirlenmiştir. Değeri 0.50'den küçük olan anket sorusu bulunmamaktadır. Dolayısıyla anket sorularından hiçbiri atılmamıştır ve faktör analizinde boyut indirgenirken göz ardı edilmemiştir. Bu bakımdan anket sorularının kapsayıcılığı bozulmamıştır ve açıkta kalan soru olmamıştır. En yüksek açıklayıcılık *Ekonomi* başlığı (boyut) altında 13. anket sorusu ve başlığı "Yaşam Standardı" olarak değeri 0.814 bulunmuştur. En düşük açıklayıcılık *Aile* başlığı (boyut) altında 1. anket sorusu ve başlığı "Tanıdıklar" olarak değeri 0.523 bulunmuştur. Tablo 53 oluşturulurken anket sorularında boyut indirgeme analizi çalışmalarında sıralama metodu olarak Varimax (5'li Likert Ölçeği olduğu için Varimax seçilmiştir.) ile Kaiser normalliği kullanılmıştır ve tablonun altında ifade edilmiştir.

Sonuç olarak; tek başına *Ekonomi* boyutu tüm anketin %29,192'sini açıklarken, tek başına *Aile* boyutu %14,649'unu açıklıyor ve tek başına *Siyasi* boyutu %14.413'ünü açıklamaktadır (Tablo 54). Bu anket çalışmasında geriye kalan ($1-0,809=0,191$) %19,1 oranında diğer sebepler ve gerekçeler anketi etkilemektedir. Artvinliler göç konusunda *Ekonomi*, *Aile* ve *Siyasi* gerekçeler dışında %19,1 oranındaki diğer sebeplerden dolayı göç etmeyi düşünmektedirler şeklinde yorumlanmaktadır.

Tablo 54. Artvin Göç Anketinin Faktör Analizi Tablosu

Boyut	İfadeler	Faktör	Açıklayıcılık Yüzdesi
Ekonomi	13 Yaşam Standardı	0,814	%29,192
	5 Çocuklar için Gelecek Kaygısı	0,772	
	12 Gelir	0,762	
	8 Sağlık Hizmetleri	0,707	
	7 Eğitim Koşulları	0,694	
	15 Gelecekte Beklenti	0,613	
	3 İşsizlik	0,597	
	11 Evlilik	0,559	
Aile	4 İklim	0,733	%14,659
	14 Memnuniyet	0,661	
	2 Ailesel Geçimsizlik	0,655	
	16 Akraba	0,637	
	1 Tanıdıklar	0,523	
Siyasi	10 Siyasi	0,816	%14,413
	6 Terör	0,763	
	9 Darbe	0,759	
Toplam:			%58,263
KMO=0,809 ve Bartlet's test p value $p < 0,05$ Extraction Method: Principal Component Analysis. Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.			

Uygulanan anketin güvenilirlik analizi Cronbach-Alpha metodu kullanılarak yapıldığında Cronbach's Alpha değeri 0,630 şeklinde bulunmuştur. Bilgisayar destekli ölçek analizi programı vasıtasıyla hangi anket maddesinin çıkartılması sonucunda güvenilirlik düzeyinin nasıl değişeceği Tablo 55'te gösterilmiştir. Ankete ait değer silindiğinde değer en çok olabildiği 0,652 olarak güvenilirlik değerinin yüksek olabildiği en üst değer görülmektedir.

Tablo 55. Artvin Göç Anketinin Güvenilirlik Analizi Tablosu

	Değer Silindiğindeki Ölçek Ortalaması (Scale Mean if Item Deleted)	Değer Silindiğindeki Ölçek Değişkenliği (Scale Variance if Item Deleted)	Düzeltilmiş Değer- Toplam Korelasyon (Corrected Item-Total Correlation)	Değer Silindiğindeki Cronbach's Alpha - (If Item Deleted)
Soru 1	45,5750	81,020	0,016	0,647
Soru 2	43,9250	78,840	0,041	0,652
Soru 3	45,6000	78,041	0,129	0,631
Soru 4	44,2250	75,615	0,201	0,621
Soru 5	45,3500	72,233	0,365	0,596
Soru 6	42,9500	76,305	0,349	0,606
Soru 7	45,2750	71,025	0,426	0,587
Soru 8	45,5250	76,717	0,229	0,617
Soru 9	43,3750	73,830	0,306	0,606
Soru 10	43,4500	75,433	0,244	0,615
Soru 11	43,3500	80,592	0,016	0,650
Soru 12	44,6500	70,387	0,474	0,581
Soru 13	45,0500	75,126	0,254	0,613
Soru 14	45,1250	73,240	0,323	0,603
Soru 15	45,0250	72,589	0,376	0,596
Soru 16	44,4250	71,994	0,315	0,603

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

4.1. Sonuçlar ve Öneriler

Yapılan çalışmada, Cumhuriyetin kuruluşundan, günümüze kadar geçen sürede Artvin'den, Bursa'ya gerçekleşen göç eylemlerinin nedenleri, Artvinlilerin göç tercihlerinde Bursa'nın yeri ve önemi, Bursa'ya göç eden Artvinlilerin karşılaştıkları sorunlar ve uyum süreçlerinin araştırılması amaçlanmıştır.

Türkiye'deki göçler konusunda literatür taraması sırasında çeşitli kentler hakkında yapılmış göç çalışmaları bulunmakla birlikte, Artvin'den Bursa'ya yönelik göçlerle ilgili bu alanda yapılan çalışmalar makale olarak yayınlanmış ancak yüksek lisans ve doktora düzeyinde bir çalışmaya rastlanmamaktadır. Artvin'in göç yapısına ait çalışmaların kısıtlı olduğu fark edilmiştir. Nüfus hareketlerine bakıldığında, Artvin ilinin sürekli göç veren konumda olduğu gözlenmiştir. Bu noktadan hareketle araştırma sahası çalışmanın amacına uygun olarak Artvinlilerin Bursa'da en çok ikamet ettiği, Yıldırım, Gürsu, Osmangazi, Nilüfer, Kestel başta olmak üzere merkez ilçeleri olarak belirlenmiştir. Bu sahalar içerisinden rastgele seçilen örneklem gurubuna anket uygulanarak veriler toplanmış ve değerlendirilmiştir.

Bölgede göçe ilişkin ilk hareketlenmenin 1877-1878 Osmanlı –Rus Harbi esnasında ve sonrasında başladığı görülmektedir. Bir nevi zorunlu göç olarak anlaşılabilen bu hareketten sonra iç göç olarak nitelenebilecek ikinci hareketlenme, 1950 ve sonrasında olmuştur. Bu göçün temel nedeni ise Artvin'in sosyo-ekonomik yapısındaki yetersizliklerdir. Bu noktada değişen şartlar nedeniyle 1950 yılı ve sonrasında gerçekleştirilen göçler, “Gönüllü Göç” halinde olmuştur.

İldeki sosyo-ekonomik yetersizlikler, tarım arazilerinin kısıtlı olması, coğrafi faktörler göçün başlangıcındaki iticilerdir. Bursa'da iş alanlarındaki çeşitlilik, eğitim ve sağlık hizmetlerindeki gelişmişlik vb. imkânların yeterliliği, ilin çekim merkezi olmasını sağlamıştır. Belirtilen çerçevede 1950 sonrasında gerçekleşen göçler “İtme-Çekme Teorisi” tarafından açıklanmaktadır.

1980 yılı sonrasında artan göçlerde sosyal ağlar önemli rol oynamaktadır. Bu tarih sonrasında gerçekleştirilen göçlerde ise, “İtme-Çekme Teorisi”nin yanı sıra “Zincirleme Göç” kuramının da oldukça etkili olduğu görülmüştür.

Artvin’den Bursa’ya gerçekleştirilen göçlere bakıldığında, yoğunluğun Yusufeli ilçesinden olduğu görülmektedir. Şavşat, Ardanuç ve Artvin Merkez’den gerçekleştirilen göçlerin ikinci sırada geldiği görülmekle birlikte, Hopa-Murgul ve Borçka ilçelerinden gerçekleşen göçler ise düşük miktardadır. İ. Kışla’nın 2008 yılında İstanbul’a göç etmiş Artvinliler üzerinde yaptığı araştırmada ise; İstanbul’a göç etmiş en yoğun kitleyi Şavşatlılar (%56,8), sonrasında Yusufeliler (%9,5) ve Borçkalıların (%7,5) oluşturduğu dikkat çekmektedir. Bu noktada göç tercihleri açısından Şavşatlıların çoğunlukla İstanbul’u, Yusufelilerin ise Bursa’yı tercih ettiklerini söyleyebiliriz. Artvin’in Arhavi ilçesi dışındaki tüm ilçelerinden Bursa’ya göçler gerçekleşmiştir. Örneklem sahası içerisinde Arhavi ilçesi doğumlu, ya da anket katılımcılarına az rastlanılmış olması, Kışla’nın (2008) çalışmasıyla da kıyaslandığında Arhivililerin genelde İstanbul’u tercih etmeleri, Arhavi ilçesinin Bursa’ya çok az göç verdiğini ya da neredeyse hiç göç vermediğini göstermektedir.

Yapılan araştırmadan elde edilen sonuçlara ve bu alanda yapılan çalışmalara bakıldığında gerçekleşen göçlerin, doğum yeri, mahalle, köy açısından birbirinden büyük ölçüde etkilendiği görülmektedir. Özellikle birbirine yakın mahalle ve köylerden Bursa’ya göç edenler, göç ettikleri yerlerde ikamet ettikleri alanlarda, bir kümelenme oluşturmuşlardır. Aynı ilçe doğumlu Artvinlilerin birbirine komşu mahallelerde ikamet etmesinin yanı sıra, aynı mahalle, köy doğumluların genellikle aynı ya da komşu mahalle de ikamet ettiği dikkat çekmektedir. Bu durum, hemşeri ve akraba ilişkilerinin göç sonrasında karşılaşılan sorunlara karşı, güç oluşturmasıyla yakından ilişkilidir. Aralarındaki dayanışma göçmenlerin yeni yerleştikleri yerlere kolay uyum sağlamalarına, neden olmuştur. Genelde hemşericilik duygusu, yerleştikleri alanlarda bir arada yaşama duygusunu oluşturmuştur. Dolayısıyla yabancılık çekmeme ve dayanışma kültürünün oluşmasına yol açmıştır. Yapılan araştırmalara bakıldığında yoğun olarak yaşadıkları mahallerde yöresel kültür ve dayanışma dernekleri kurmuşlardır. Böylece bir araya daha kolay gelebilmişler ve karşılaştıkları sorunları birlikte daha kolay çözebilmişlerdir.

Bursa'ya, ikamet etmek amacıyla göç eden Artvinli göçmenlerin ilk sırada, Yıldırım ilçesini seçtikleri görülmektedir. Sonrasında, Gürsu ve Osmangazi Kestel, Nilüfer ilçeleri tercih edilmiştir.

Yıldırım ve Osmangazi ilçelerinde, ikamet eden Artvinlilerin, Doğum yeri ilçeleri, Gürsu ilçesine oranla daha fazla, çeşitlilik göstermektedir. Ayrıca Yıldırım ve Gürsu ilçelerindeki katılımcıların ikamet ettikleri alanlar, ilçe sınırları açısından birbirine yakinken, Osmangazi ilçesinin, bu olgunun dışına çıkması, dikkat çekicidir. Osmangazi ilçesinde ikamet eden Artvinlilerin, akraba ve hemşerileri ile aynı mahallede ikamet etme istemlerinin, Yıldırım ve Gürsu ilçesinde ikamet eden Artvinlilerden düşük olması, bu konuda önemli bir rol oynamaktadır.

Artvin'den göç eden kitlenin yarısından fazlasının çalışma çağında olan aktif nüfustan oluştuğu görülmektedir. Ekonomik nedenler, Artvin'den Bursa'ya yapılan göçlerde en önemli faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye'nin iç göç hareketlerine paralel, 1980'li yıllardan sonra Artvinli nüfusun göç etme serüveni, yoğunlaşmaya başlamıştır. Devam eden yıllarda göçlerde artış olmuştur. Artvin'deki ilçelerden 1980-1990 yılları arasında, Bursa'ya yoğun göç süreci devam ederken, Arhavi ilçesinden Bursa'ya göç diğer ilçelere oranla daha az olmuştur. 1990 yılı sonrasında özellikle Artvin Merkez, Yusufeli, Şavşat ve Ardanuç ilçelerinden göçlerin, yoğun olarak devam ettiği görülmektedir. Göç eden Artvinliler 1940-1980 yılları arasında, ev sahibi olabilmek amacıyla arazi satın almak istemişlerdir. Artvinliler, arazi tapularının genellikle hisseli olması biraz daha ucuz olması nedeniyle ikamet amacıyla, Yıldırım ilçesini seçmişlerdir. 1980-1990 yılları arasında göç eden Artvinliler için belirttiğimiz nedenlere ek olarak Yıldırım ilçesine, daha önceden göç etmiş ve burada yerleşmiş akraba ve hemşerilerinin yoğunluğu da etkili olmuştur.

1990 yılı ve sonrasında, Yıldırım ilçesinden sonra ikinci önemli yönelim, Gürsu ilçesine olmuştur. Gürsu ilçesine yönelimde de, önceden göç eden akraba ve hemşeri bağları etkili olmuştur. Bunun yanında, Yıldırım ilçesinde satılık arazilerin azalması ve şehrin gelişiminin Gürsu ilçesi yönünde ilerlemesi, Artvinlilerin yoğun olarak ikamet ettiği Yıldırım ilçesi ile komşu olması, Gürsu ilçesindeki arazi fiyatlarının diğer merkez ilçelere göre daha uygun olması, Artvinlilerin Gürsu ilçesinde ikamet etmesinde önemli ölçüde etkili olmuştur. Sonrasında, Kestel ilçesi de Artvinli göçerlerin, yerleşme tercihlerinde yer almıştır.

Artvinlilerin yoğun olarak yaşadığı bu dört ilçe kentin üretim ve yaşam merkezlerine konum olarak yakındır, Bu durumda göçerlerin, yer tercihlerinde etkili olmuştur. Nitekim Harvey: “Kentselliğin biçim ve işlemeyle egemen üretim tarzı arasında ilişki olduğu önermesini savunur.” Artvin’den Bursa’ya gerçekleştirilen göçlerin, Bursa’nın ilk üretim ve yaşam mekânlarına en yakın alanlar olan Yıldırım ve Osmangazi ilçelerinde yoğunlaştıkları görülmektedir. Gürsu ve Kestel ilçeleri ise, Bursa ekonomisinin merkezi alanlarına yakınlığı nedeniyle ikamet edilecek yer tercihleri arasında önemli bir yer tutmuştur. Osmangazi ilçesinin kuzeyi, doğusu ve kuzeydoğusu, Bursa merkezinin sosyo ekonomik yaşam alanıdır. Tarihi çok eskiye dayanan sanayi kentindeki bu yerleşim alanları önceden paylaşılmıştır. Böylece kent merkezi alanlarına yerleşemeyen Artvinli göçmenler, merkezin çevresindeki alanlarda ikamet etmektedirler. Göçmenlerin ikamet ettikleri alanlar incelendiğinde; Park ve Burgess tarafından ortaya konulan, İnsan Ekolojisi Modeline (Şikago Ekolü) göre: “Göçmenler iş merkezleri çevresindeki geçiş bölgelerine yerleşirler.” düşüncesi, Bursa’da yaşayan Artvinli göçmenler için doğrulanmış olur.

Bursa’da yapılan saha araştırmasının sonucunda ailelerin büyük çoğunluğunun çekirdek aile yapısına sahip oldukları görülmektedir. Bunun nedeni göçerlerin bir kısmının iş arayışı içerisinde, Bursa iline göç etmeleri daha sonra da evlenip aile kurmalarından kaynaklanmaktadır. Seçilen örneklem grubunda geniş ailelerden oluşan hanelerin varlığı da gözlemlenmiştir. Özellikle 50 yaş ve üstü aile reislerinin bulunduğu hanelerde, geniş ailelerin daha yaygın olduğu görülmektedir. Ayrıca hane halklarının göç etmeden önceki meslekleri ile göç ettikten sonraki meslekleri arasında önemli bir ilişkinin olduğu ortaya çıkmıştır. Belirli mesleğe sahip olan göçmenler göç ettikleri yerlerde mesleğiyle ilgili iş kollarını seçmişlerdir. Göçmenlerin bazılarının göç ettikten sonraki mesleklerinin Bursa’ya göç etmelerinde etkili olduğu belirlenmiştir.

Göç etmeden önce çeşitli meslek grubuna ait kişilerin göç ettiği bilinmekle birlikte, öğrenci, çocuk, çiftçi, inşaat işçisi ve memur grubunun yoğun olarak göç ettiği görülmektedir. Göç ettikten sonra ise yoğun olarak öğrenci, inşaat işçisi, işçi ve memur mesleğine sahip oldukları belirlenmiştir. Öğrenci olarak göç edenlerin bir kısmı eğitim amacıyla geldikleri Bursa’ya, sonradan ailelerini de getirmişlerdir. Ayrıca çocuklarını okutmak için eğitim amaçlı göç eden aileler de vardır. Ailelerin bir kısmı da memur olmak ya da, aileden herhangi birinin, bir işte çalışmak amacıyla gelmesi sonucu göç etmişlerdir. Ayrıca çiftçilik ve hayvancılıkla uğraşan örneklem gurubundakilerin önemli bir kısmının göç ettikten sonra memur oldukları görülmektedir.

Bursa’da şehrin büyümesiyle gelişen inşaat sektörü ve sanayileşme, özellikle otomotiv sanayi ve tekstil gibi yoğun iş gücü talebi olan fabrikaların olması yine bu alanda çalışabilecek olan Artvinli göçmenleri tetiklemiştir. Artvin ili Yusufeli ilçesi özellikle inşaat sektöründe deneyimli insanların olması bu alandaki ihtiyacın büyük kısmını karşılamıştır. Yoğun işçi taleplerine bağlı olarak belirtilen mesleklerde yoğunlaşma olduğu göze çarpmaktadır (Tablo 53). Ayrıca yine Yusufeli ilçesi kökenli göçerlerin, pastacılık, fırın sektöründeki deneyimleri de bu alandaki istihdam sorununu gidermiştir. Göçmenlerin mevcut mesleklerinin göç ettikten sonraki mesleklerine benzerlik gösterdiği görülmekle beraber, değişen koşullar nedeniyle emekli olanların ve işçilerin oranında da artış yaşandığı görülmektedir. Artvinlilerin sahip oldukları meslekleriyle eğitim seviyeleri ve aylık gelirleri orantılıdır.

Seçilen örneklem grubundaki göçerlerin yaş ortalaması yüksek olanlarının ilkokul mezunu oldukları yaş ortalamalarının azalmasına bağlı olarak eğitim seviyelerinde yükselme görülmüştür. Gelir seviyesi düştükçe gençlerin meslek lisesi meunu olmaları da dikkat çekicidir. Bir an önce meslek sahibi olarak işe girmek kazançlarını arttırmak istemişlerdir.

Göçmen grubu içerisinde, ilkokul, lise mezunlarının ağırlıklı olduğu belirlenmekle birlikte, üniversite ve yüksekokul mezunlarının sayısı da oldukça yüksektir. Meslek ve eğitim durumuna göre de orta ve ortanın biraz üstünde gelire sahip kişilerin sayısının da yüksek olduğu görülmektedir. Göç ettikten sonra iş bulma oranları artmıştır.

Seçilen örneklem grubunun çalışma durumuna baktığımızda, Artvin’dekiler %35’lik bir orana sahipken, Bursa’ya göç edenlerin %20’si işsizdir (Tablo 7). Çalışanların sektörel dağılımına baktığımızda seçilen örneklem grubunun göç ettikten sonra %45’i hizmet sektöründe iş bulmuşlardır (Tablo 8). Bunların büyük çoğunluğu göç etmeden önce, tarım işçisi olarak çalışıyorlardı. Dolayısıyla bir kısmının da çalıştığı sektörlerinde değişim olmuştur. Fakat mesleği olanların büyük çoğunluğu kendi iş kollarında çalışmaya devam etmektedirler.

Artvinlilerin genelinin aidiyet duygusu yüksektir. Bu nedenle göç edenlerin büyük çoğunluğu zorunlu olmadıkça nüfus kütüklerini Bursa’ya taşımamışlardır. Fakat resmi işlemlerdeki bazı zorluklar ve özel sebeplerden dolayı yaklaşık 1/4’ü kütüklerini Bursa’ya aldırılmıştır.

Bu nedenle Bursa'da ne kadar Artvinlinin bulunduğu net olarak bilinmemekle beraber 450 binin üzerinde Artvinlinin, Bursa ili sınırları içerisinde yaşadığı söylenmektedir.

Bursa merkezde TÜİK 2017 rakamlarına göre 2.974.981 kişi yaşamaktadır. Bursa ili sınırları içerisinde nüfusa kayıtlı 65.664 Artvinli yaşamaktadır. Bursa'da yaşayan Artvinliler en fazla sayıda Bursa, Erzurum Samsun, Muş'tan sonra 5. sırada yer almaktadır. Bursa iline Artvinliler arasında küçük Artvin anlamına gelen "Burtvin" de denilmektedir.

Bursa'da mevcut durumda yaşamakta olan 400.000-450.000 Artvinlinin şimdiye kadar oluşturduğu nüfus yoğunluğunun tarihi süreci 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı sonrasındaki zorunlu göçlerden itibaren başladığı düşünülmektedir. Bu konuda kesin veriler elde olmamasına karşın göç eden bireylerin Bursa'ya göç ederken başka illere de gidebileceği ve bu sebeple Bursa'nın tek tercih yeri olmaması sebep olarak gösterilebilir. Bursa'nın büyükşehir olması sebebiyle de göç eden bireyler arasında tercih sebebi olarak gösterildiği düşünülmektedir.

Artvin'den, Bursa ili dışındaki farklı bir ile göç ettikten sonra, göç ettiği ilden Bursa'ya göç edenler, nüfus kütüğü çeşitli nedenlerle Artvin haricinde farklı bir ile kayıtlı olan Artvinliler düşünüldüğünde, Bursa'da yaklaşık 400.000-450.000 Artvinlinin yaşadığı tahmin edilmektedir.

Bursa'da, mülkiyeti kendilerine ait konutlarda oturma eğilimi yüksek olan Artvinlilerin, düşük bir kısmının arazi alımları sırasında kütüklerini Bursa'ya aldıkları görülmektedir. Nitekim Artvin'de yerleşmeye uygun arazilerin yetersiz. Var olan arazilerin de fiyatlarının yüksek oluşu, birçok Artvinliyi, Bursa'ya göç etmeden önce ya da göç ettikten sonra arazi almaya ve mülkiyeti kendilerine ait konutlar yapmaya sevk etmiştir.

Genellikle kendine ait konutlarda oturan Artvinlilerin ev sahibi olmaları gelişen şartlara da bağlı olarak geçmişten günümüze azaldığı görülmektedir. Yine 1990'lı yılların sonuna kadar oturdukları konutları, kendilerinin yapma eğiliminin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Kendilerine ait müstakil ev ya da apartmanlarda oturma eğilimi yüksek olan Artvinlilerin konutları genellikle bahçe görevi gören alanlara sahiptir. Ayrıca hane içerisinde bulunan erkek evlat sayısınca konuta daire eklenmekle birlikte, genellikle birinci

derece akrabaların aynı apartman içerisinde ikamet ettikleri görülmektedir. İkamet edilen konutlara ise genellikle göç ettikten 0-5 yıl içerisinde sahip olunmuştur. Artvinlilerin Bursa'ya göç etmeden önce başka bir kente göç edip yaşama eğilimi düşüktür. Bursa'dan önce farklı bir kente göç eden Artvinliler, genellikle ekonomik nedenlerle göç ettirmişlerdir. Bunun yanında eğitim, tayin, atama nedeniyle göç edenlerin sayısı da oldukça yüksektir.

Başka bir şehre göç etmeyerek, doğrudan Bursa'ya göç etmeyi tercih edenlerin geneli tüm aile olarak göç edenlerden oluşmaktadır. Bunun dışında haneden genellikle evin erkek reisi ve evin çocuğunun ilk göç eden kişi oldukları belirlenmiştir. İlk göç eden kişinin niteliğine göre belirlenen göç edenler çerçevesinde evin dedesi, evin beyi ve evin çocuğunun bir kısmının çoğunlukla ekonomik nedenli göç ettikleri görülmektedir. Nitekim var olan ekonomik koşulların yetersizliği ya da niteliksizliği, bireyleri iş bulma amaçlı ya da daha iyi bir işte çalışma amacıyla göç etmeye yönlendirmektedir. İşe dayalı göç etme eğilimi yaptığımız örneklem gurubunda %57,5 (Tablo 18) olarak çıkmıştır.

Eğitilmiş birey seviyesinin yüksek olduğu Artvin'de eğitim imkânlarının düşük olmasına bağlı olarak da evin çocuğunun eğitim amacıyla göç etmesi, yoğun olarak yaşanan olgulardan biridir. Özellikle üniversite okurken il içerisinde açılmış yeni bölümleri tercih etmeyerek aileden uzakta bir yer tercih etmeleri bu eğilimi arttırmıştır. Yaptığımız anket çalışmasındaki örneklem gurubunda bu oran %10 (Tablo 43) olarak çıkmıştır. Bu noktada planlı ve bilinçli olarak gerçekleştirilen iş arama, bulma ve eğitim amaçlı göçlerin, gidilen illerdeki hemşeri düzeyinin göç edilecek yer tercihinde oldukça etkili olduğu görülmüştür.

Aile büyüklerinin daha önceden göç etmiş olmaları göç eğilimlerinde yaptığımız örneklem gurubunda ikinci sırayı alarak %22,5 olmuştur. Artvinli varlığının fazla olması bile, göç edecek Artvinlilerin tercihinde, Bursa'nın yerini önemli kılmıştır.

Ayrıca göç eden bayanların bir kısmı da evlilik amacıyla göç etmiştir. Yapılan araştırmadaki örneklem gurubunun %5'i, evlilik dolayısıyla göç ettiğini belirtmiştir. Özellikle Artvin'de ikamet eden kadınların, Bursa'da ikamet eden akraba ya da hemşerileriyle evlenmek amacıyla, Bursa'ya göç ettikleri görülmektedir. Artvin'de ikamet eden kadın ve erkeklerin evlilik sonrasında yaşadıkları ekonomik sıkıntılar da, Bursa'ya göç etme algısını arttırmıştır.

Artvin’de yaşayan örneklem gurubuna Artvin’den göç etmemelerinin nedenleri sorulduğunda %25’lik, kısmın iş dolayısıyla göç etmek istemedikleri ortaya çıkmıştır. Yine %27,5’lik kısmı memleket sevgisi cevabını vermiştir. Akraba ilişkileri, aile bağları, cevabını verenlerde %22,5’lik kısmı oluşturmuşlardır. Ayrıca, sakin huzurlu ve güvenli küçük bir şehir olmasından memnuniyet duyanların oranı da %15’dir (Tablo 19).

Bu oranlara bakıldığında yöreyi kalkındıracak yeni ekonomik hamlelerin bireylerin Göç algılarını değiştireceği ortaya çıkmaktadır. Mevcut şartlar göçün Artvinlilerin yaşamında kader olmasına yol açmıştır. Bu düşünce, örneklem gurubuna sorulan “Artvin’den Bursa’ya göç etmek ister miydiniz?” sorusuna verilen cevapları desteklemektedir. Katılımcıların %77,5’i, “Hayır” cevabı vermiştir (Tablo 20).

Artvin’den göç edenlerin, ilk göç eden kişiden bağımsız, tüm aile olarak Artvin’den göç etmesinde yetersiz ekonomik koşulların etkisi oldukça önemlidir. Öyleyse başta ekonomik yatırımlar arttırılıp, özellikle üniversite olmak üzere eğitim, sağlık, sosyal donatı alanları, gençleri motive edecek spor alanları gibi sorunlar halledilirse göçlerin bir kısmı önlenmiş olur. Dr. İsrail Kışla’nın İstanbul örneğinde de benzer sonuçlar ortaya çıkmıştır. Evlilik faktörü zorunlu göçe azda olsa yol açmıştır.

Özellikle Artvin’e tayin ve atamayla gelen kamu görevlilerinin göç eğilimlerinde mevcut coğrafi şartlar az da olsa etkili olmuştur. Ulaşım zorlukları, coğrafi şartlar, şehirdeki fiyatların, çevre şehirlere oranla azda olsa yüksek olması, bireylerin özellikle kendi istemleri ile tayin eylemlerini gerçekleştirmelerine yol açmıştır.

Son zamanlardaki, ulaşım, sosyal faaliyetlerdeki iyileşmeler, Çoruh Üniversitesinde yeni bölümlerin açılması, tanıtım turizm faaliyetleri, Artvin ilini, biraz daha cazibe merkezi haline getirdiği düşünülmektedir.

Şehirlerin gürültülü yaşamından ve stresinden uzaklaşmak isteyen, Artvinliler özellikle yaz aylarında mevsimlik göç ederler. Yaptığımız çalışmanın Bursa örneklem gurubunun verdiği cevaplara baktığımızda %57,5’lik karasızlarında içinde yer aldığı bir kısım katılımcı geri dönmeyi düşünmektedir. Şartların elverişli olması halinde geri dönmek istemektedirler (Tablo, 15).

Göç edenlerin memnuniyetsizlik ifadeleri de %65’e çıkmaktadır (Tablo 17). Memnuniyetsizliğin nedenlerini, araştırdığımızda ele aldığımız örneklem gurubunun

verdiği cevaplar şu şekildedir. %32,5'i, sosyal sorunlar ve yabancılık çekme, %12,5'i, maddi sıkıntılar, %15'i, trafik sorunu, kalabalık şehir yaşamı, cevabını verirken %35'lik kısmı sorunun olmadığından bahsetmiştir (Tablo 17). Bu da Artvinlilerin memleketlerine ne kadar bağlı olduklarını göstermektedir. Bursa ili içerisindeki kümelenmelerinin nedenleri de gittikleri yerlere yöresel yaşam tarzlarını taşıma isteklerinden kaynaklanmaktadır.

Önceden göç eden aile bireylerine bağımlı olarak gerçekleştirilen göç eylemleri de dikkat çeker. Yaptığımız çalışmadaki örneklem gurubunun %22,5'lik kısmı Aile bireylerinin daha önceden Bursa'ya göç etmelerini etkili bulmuştur (Tablo 18).

Belirttiğimiz nedenler çerçevesinde gerçekleşen göçler birçok temel faktörün yanı sıra, birden çok fazla yan faktör tarafından da etkilenmiştir. Özellikle temel faktör olarak ekonomik nedenlerin gösterildiği göçlerde; eğitim, daha iyi yaşam standartları da göç nedenini etkileyen yan faktörler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu noktada daha iyi yaşam standartlarına sahip olma istemi, göç etme nedenleri içerisinde genellikle yan faktörü oluştururken; tayin-atama, bağımlı göç ve eğitim nedeniyle gerçekleştirilen göçler kişilere göre hem temel hem de yan faktör olabilmektedirler.

Genellikle sosyal ağları güçlü olan Artvin halkı, göç edilecek yer tercihlerinde bu olguyu önemsemektedirler. Bursa'nın göç etme eğilimlerinde; sosyal ağların ve ekonomik nedenlerin temel faktör olduğu görülmekle birlikte, tayin, atama, eğitim, evlilik nedeniyle ve daha iyi yaşam standartlarına ulaşma istemleri göç etme eyleminin yan faktörleri olarak dikkat çekmiştir. Bu nokta da göç etme nedeni ile tercih etme nedenlerinde yüksek düzeyde bir uyuma söz konusudur. Göç etme nedenlerinin, göç edilen şehirde yüksek düzeyde karşılanmasında sosyal ağlar ve Bursa'nın gelişmiş bir şehir olması etkili olmuştur. 2014 yılında yapılan bir araştırma, Bursa'da ikamet eden yerli halkın ve göçmenlerin büyük çoğunluğunun, kentin hiç bir bölgesinde yabancılık çekmediklerini dile getirmişlerdir (Karakuş, Göregenli, Umuroğlu 2014: 130). Bu sonucu, araştırma sonunda elde edilen veriler de desteklemektedir. Sosyal sorunlar ve yabancılık çekme yapılan çalışmadaki örneklem gurubunda %32,5 (Tablo 17) olarak çıkmıştır. Genç gruplarda bu oran biraz daha aşağılara inerse de, belirli yaşın üstündeki bireylerde ilk aşamada bir uyum problemi yaşanmış, daha sonra azalmıştır. Bu oran erkeklerde daha fazladır. Fakat alışma süresinden sonra bu sorun ortadan kalkmıştır.

Göç eden Artvinlilerin neredeyse beklentilerinin tamamının karşılanması dolayısıyla, Bursa'ya göç ettikten sonra başka bir ile göç etmeyi düşünmedikleri görülmektedir. Göç etmeyi düşünen azınlığın ise genellikle özel sebepler ya da Bursa'dan ekonomik beklentilerini karşılayamamaları dolayısıyla göç etmeyi düşündükleri görülmektedir.

Yine göç eden Artvinlilerin, Bursa'ya göç etmemiş olmaları durumunda, Bursa dışında farklı bir şehre göç etme eğilimlerinin yüksek olduğu görülmektedir. Ancak katılımcıların büyük çoğunluğu için göç edilecek yer olarak tercihlerinde, Bursa önemli bir yere sahiptir. Nitekim Bursa'daki Artvinlilerin büyük çoğunluğu, Artvin'den göç ettiklerinde, Bursa dışında farklı bir ile göç etmek istemeyeceklerini belirtmektedirler.

Örnekleme gurubundaki katılımcıların, Artvin'i ziyaret etme sıklıkları değişmekle birlikte tamamının belirli aralıklarla, Artvin'i ziyaret ettikleri görülmektedir. Bu ziyaretler ortalama 15 gün ile 1 ay arasında değişmektedir. Artvin'i ziyaret eden katılımcıların birden fazla amaçla ziyaretlerini gerçekleştirdikleri görülmektedir. Akraba ziyaretleri ve memleket özlemi giderme bunların en önemlisidir. Ayrıca akraba, komşu, eş dostların ölüm haberleri, yine düğün nişan sünnet gibi ailesel bağları güçlendiren gelenek ve göreneklerin yapılması biraz zorunluda olsa ziyaretleri arttırır. Belirtilen nedenlerin yanı sıra katılımcıların tatil yapmak, özellikle yaz aylarında Artvin'in çeşitli ilçelerinde gerçekleşen şenlik vb. etkinliklere (Kafkasör, Yaylalar Köyü şenliği vb.) katılmak, taşınmaz mallarını kontrol etmek amacıyla da ziyaret gerçekleştirdikleri görülmektedir. Bu bağlamda ziyaret amaçlarına ve ziyaret etme sıklıklarına bakıldığında; katılımcıların Artvin ile fiziksel bağlarını devam ettirmeye çalıştıkları ortaya konmuştur. Bu durum doğum yerlerine olan duygusal bağlılıklarını görsel ve işitsel hafızalarını taze tutmaya çalıştıklarını göstermektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun Artvin'de ev, arsa, tarla, bağ, bahçe vb. taşınmaz malları bulunur. Bu durum kültürel bağların devamlılığına yüksek düzeyde katkı sağlar. Bu taşınmazların bir kısmı, göç eden hane halkının göç etmeden önceki mallarıdır. Bir kısmı ise, miras yoluyla kalmış olan mallardan oluşabilmektedir.

En önemlisi Artvin'i ziyaret eden bir emekli kesim mevcuttur. Emeklilerin ziyaretlerinde genellikle 3 ay ve üzeri zaman geçirdikleri görülmüştür. Emekliler ziyaretlerinde genellikle akraba ziyareti ve memleket özlemi gidermelerinin yanı sıra, Artvin'de bulunan yaylalardan da sağlık ve rekreasyon amaçlı yararlanırlar. Bunun dışında emekliler Artvin'de bulunan taşınmazlarını kontrol ederler. Bağ, bahçe gibi taşınmazlardan

yararlanmak amacıyla da Artvin'e ziyaret gerçekleştirirler. Aslında bu duygusal bağılıklar alıştıkları kültürün devamını yaşatmak istemelerinden kaynaklanır.

Yaşlılık büyük şehirlerin sanayi toplumlarının verdiği yalnızlık ve büyük şehirlerde yaşamın maliyetli olması emeklilerin birçoğunu mevsimlik göçe zorlamıştır Bursa ili bundan büyük pay alır. Özellikle Şavşat ve Yusufelili örneklem gurubunda yer alan katılımcıların birçoğu yaz aylarını Artvin'de köylerinde geçirirler. Aslında bu durum şunu göstermektedir. Mevsimlikte olsa meydana gelen tersine göç belki de ilerleyen zamanlarda kesin dönüşe yol açabilir. Nitekim katılımcıların bir kısmı emekli olduğunda köyelerine geri dönmek istemektedirler. Fakat çalışma koşulları çocuklarının büyükşehre adapte olmaları yinede Artvin'e kesin dönüşü engellemektedir. Daha iyi çalışma ve sosyal imkanlar oluşturulduğunda tersine göç gerçekleşebilir.

Kırsal alanlarda göçü tetikleyen Artvin örneğinde olumsuz nedenlerin ortadan kaldırılması bireylerin yaşadıkları yerlerden göçlerini önleyecektir. Bu da istihdamın artmasıyla olacaktır. Yaşadıkları köylerdeki coğrafi işaretlerin tespit edilip buna uygun yatırımların gerçekleştirilmesi istihdamı arttıracaktır. Yine kooperatifçiliğin artması organik tarım, küçük aile işletmeciliği, köylerdeki eğitim ve sağlık sorunlarının azaltılması, göçü nispeten azaltarak belli zaman sürecinde durduracaktır. Maalesef ülkemizde kooperatifçilik kültürü yaygınlaşmamış, insanlarda kooperatiflere karşı yanlış algılar oluşturulmuştur. Oysaki birçoğu zengin Avrupa ülkeleri ve ABD kooperatifçilikle istihdamı sağlamaktadır. Böylece üretim maliyetleri azalacak, pazar sorunu ortadan kalkacak, dolayısıyla herkes emeğinin karşılığını alırken kentlerde yaşayanlarda, gıda enflasyonundan az etkilenecektir. Yine göçün durması ve tersine göçün başlaması için eğitim birinci nedendir. Bireyler ne kadar herhangi bir meslek dalında eğitim alıp yetiştirilirse o kadar girişimci ruha sahip olurlar. İlde yapılacak coğrafi imgelerin tespiti bu alanlarda yapılacak işlerin planlanması o yörelerde yaşayanların, koordine edilerek iş kurmalarının ve para kazanmalarının sağlanması sürdürülebilir bir gelirin elde edilmesi için yeniliklerin takip edilmesi mevcut istihdamları arttırırken, yeni istihdamları da beraberinde getirecektir.

Artvin il sınırlarında yaşayan halkın geçimini sağlayabilmesi için mevcut durumdaki iş sektörleri incelendiğinde; turizm(doğa, yürüyüş, kaplıca, yaylacılık, göl, av, inanç, rafting, çim kayağı vb.) olta balıkçılığı, doğa sporları, arıcılık, mantar üreticiliği, ilaç sanayi bitkilerinin üretimi, fidan üretimi, at çiftlikleri, madencilığe dayalı ana veya yan

sanayi, altın işlemeciliği, saat yapımı, gümüş işlemeciliği, bakır işlemeciliği, kablo fabrikası, silah üretim fabrikası, Ardanuç çimento ve kireç işleme fabrikaları, ev yapımı atölye tipi çikolata şekerleme işletmeciliği, göl balıkçılığı, fındık işleme tesisleri, kereste ve mobilya sanayisi, organik tarım, hayvancılık gösterilebilir. Bu sektörler sayesinde istihdam sağlanıp Artvin ilinden olası göçler engellenebilir. Şüphesiz tüm bunlar, eğitim ve tanıtımla olacaktır. Artvin ili örneğinde olduğu gibi göçün çok fazla olduğu ve kırsal arazilerin yoğun olduğu illerde kamu kuruluşlarına büyük görevlerin düştüğü düşünülmektedir. Kurumlar arası koordinasyon sağlanmasının göçü durduracağı tersine döndüreceği düşünülmektedir.

Özellikle kırsal alanlarda Tarım il Müdürlüğünün, teşviklerin yanı sıra bizzat kendi işletmelerini oluşturarak girişimcilere örnek olmaları katkı sağlayacaktır. Belediyeler ve Valiliğin, tanıtım reklam pazarlama işlerinde üreticilere başlangıçta destek olmalarının girişimcilerin sayılarını arttıracığı düşünülmektedir. Bu durum uzun vadede göçün tersine dönmesine katkı sağlayacaktır. İşletmelerde en önemli şey risk almaktır. Zaten göç meyilli olan yöremizdeki girişimciler sermaye yetersizliği nedeniyle ellerindeki de kaybetmemek korkusuyla girişimci ruhlarını kaybetmektedirler.

Artvin gibi göç veren küçük illerde, devlete aşırı güven vardır. Çünkü çoğunluk kamu kurum ve kuruluşlarından kazançlarını sağlarlar. Dolayısıyla tamamı devlete ait olmasa da ilk etapta devlete ait kooperatiflerin ve kuruluşların ortak olduğu işletmelerin kurulmasının istihdamı arttıracığı düşünülmektedir. Zaman içerisinde bu kuruluşların devri yapılabilir. Nitekim belediyelere ve özel idarelere bağlı bu tür kuruluşlar oluşmaya başlamaktadır.

Bursa'ya ve diğer şehirlere göç etmiş Artvinlilerin, Artvin ili ile duygusal bağları her zaman devam etmektedir. Katılımcılar, tamamıyla geri dönmek istemeseler de, hiçbir zaman bağlarını koparmamışlardır. Birçoğu, ziyaretlerinin yanı sıra mutfaklarında, Artvin'de kullandıkları ürünleri kullanmaya devam etmektedirler. Yöresel peynir, tereyağı, pekmez, pestil, bal, çam sakızı ve köme gibi ürünlerin kullanımının yoğun olduğu görülmektedir. Belirtilen ürünleri kendilerinin ya da akraba, hemşerilerinin Artvin ziyaretlerinde satın aldıkları belirlenmiştir. Özellikle Artvin'e ziyarete giden akraba, hemşeriler bu noktada önemli olmaktadır. Artvin'e ait yerel otobüs firmalarına kargo verme yöntemiyle ya da ayda bir Artvin'den, Bursa- Gürsu'ya gelen bir araç vasıtasıyla Artvin'deki akraba, hemşerileri tarafından katılımcıların bir kısmına Artvin'in yöresel

ürünlerini, getirilmektedir. Bu ürünler, yaşadıkları ildeki aynı ürünlerden daha pahalı da olsa yine almaktadırlar. Bu damak tadı ve kültürel bağların devamlılığının kanıtıdır.

Örnekleme gurubuna katılanlarında kültürlerini devam ettirme istemlerinin yanı sıra Artvin'e yönelik farkındalığın da yüksek olduğu görülür. Genellikle Bursa'da ikamet eden kitlelerin büyük çoğunluğu, Artvin'e yönelik medya unsurlarını takip etmektedirler. Yazılı ve basılı medya unsurlarının yanı sıra Artvin'e yönelik internet üzerinden sosyal paylaşım sitelerini de takip ettikleri görülmektedir. Özellikle sosyal paylaşım sitelerinden büyük oranda faydalanan katılımcılar, Artvin ile ilgili haberleri edinmenin yanı sıra Bursa'daki Artvinlilere yönelik bilgileri de, hızlı ve kolay şekilde ulaşıp çabuk organize olabilmektedirler. Bu durum Bursa'da Artvinlilere yönelik yapılacak olan şenlik, eğlence, piknik, TV programı vb. etkinliklerde Artvinlilere bilgi ulaştırmada en çok kullanılan yöntemi oluşturmaktadır. Kültürel etkinliklerini ve kimliklerini devam ettirme eğiliminde olan katılımcıların yarısından çoğu, Artvin geneli veyahut köyleriyle ilgili bir derneğe üyedirler. Ayrıca derneğe üye olmasalar da derneklerin imkânlarından yararlanabilmektedirler. Bu noktada dernekler Artvinlilere; hemşerileriyle birlikte vakit geçirebilme, Artvin hakkında ve Bursa'daki Artvinliler hakkında bilgi edinme gibi yarar sağlamanın yanı sıra düzenledikleri şenlik, eğlence, piknik, TV programı vb. etkinliklere katılabilme olanağı da sağlamaktadır. Bursa'da dernekler tarafından düzenlenen Artvin ile ilgili yapılan yöresel etkinliklere katılma oranı oldukça yüksektir.

Bursa'da yaşayan Artvinli örneklem grubunun göç ettikten sonraki düşüncelerine bakıldığında; Göçerlerin bir kısmının mutlu oldukları görülmektedir. Bu oran Bursa'da yaşayan Artvinlilere sorduğumuz, “Kendinizi nasıl tanımlarsınız?” Sorusuna verilen cevaplardan ortaya çıkmaktadır (Tablo: 11). Katılımcıların %30 mutlu olduklarını belirtirken diğerleri de mutluluğu destekler olumlu ifadeler (mantıklı, güçlü, uyumlu vb.) kullanmışlardır. Mutsuzum, diyenlerin oranı %30'da kalmıştır. Göç ettikten sonra ilk zamanlar ekonomik açıdan sorun yaşamalarına rağmen sonraları uyum sağlamışlardır.

Sosyal gelişme sağlamaları, göç sürecinin yol açtığı sorunları kolay atlatalmaları, genellikle akraba, hemşerileriyle aynı mahalle ve köylerde oturmaya özen göstermeleri, ilişkilerinin olumlu olması sonucu iş bulmada sorun yaşamamaları, adaptasyonlarının hızlı olmasına büyük oranda katkı sağlamıştır. Örnekleme gurubuna sorduğumuz “Artvin'den Bursa'ya göç etmekten memnun musunuz?” sorusuna verdikleri “Memnun değilim” cevabının %15 karasızların %42.5'te kalmış olması iş bulanların memnuniyetlerinin

arttığını göstermiştir (Tablo: 15). Ayrıca Artvinlilerin genellikle mevsimlik göç eylemine alışkın olmalarının, göç eyleminin onlar için bir kültür haline gelmiş olduğunun göstergesidir. Bu durum genellikle hemşerilerle olan ilişkilerinin yüksek olmasının doğurduğu sonuçtur.

Bursa'daki Artvinliler, genellikle müstakil konutlarda oturmaktadırlar. Kırsal özellikleri az da olsa merkeze taşıdıkları yerleşim alanları ve mahalleler oluşturmuşlardır. Oluşturdukları yeni yaşam alanlarında sosyal ağların öneminin yüksek olmasına bağlı olarak kültürel özelliklerini devam ettirmeye yönelik gayret içerisinde olmuşlardır. Bu durum kentsel alanlar içerisinde kentlileşme kültürüyle beraber yoğun olarak kırsalın izlerini taşıyan mekânlar inşa etmelerine, kültürel anlamda devamlılık sağlamalarına katkı sağlamıştır.

Göçmenler göçün oluşturduğu olumsuz etkilerden kaçmak için hemşerilik ilişkilerini kullanmışlardır. Sonraları bu süreç kent içerisinde belleklerini yitirmemek amacıyla kültürlerini verdikleri önemleri üst düzeyde tutmalarına neden olmuştur. Bu durum Bursa'ya göç etmiş olan Artvinlilerde de görüldüğü gibi, kültürel devamlılık ve hemşericilik ilişkilerini oldukça önemli hale getirmiştir. Kültür izlerini mekânlara da yansıtmışlardır. Yeni açtıkları mekânlara, Artvin'e ait izlerin taşındığı iş yeri adlarını koyarak kültürlerinin devamlılığını sağlamaya çalışmışlardır. “Yusufeli Döner”, “Arhavi Çay Evi”, “Karadeniz Pide Salonu”, “Artvin Yöresel Şarküteri”, “Yusufeli Kasap” vb. isimler araştırma sahasında karşılaştığımız iş yerleri isimlerinden bazılarıdır.

Geleneklerine bağlılıkları yüksek olan Artvinlilerin, Bursa'ya göç ettikten sonra Artvin'e özlem duymaya başlamaları beklenen olgudur. Bu özlemlerini azaltmak amacıyla, Bursadaki Artvinlilerin düzenledikleri eğlence vb. etkinlikler katılımcıların üzerinde olumlu etki oluşturmaktadır. Bursa'da Artvinlilere yönelik gerçekleşen etkinliklere her yıl düzenli olarak katılmaya çalışan Artvinliler, gerçekleştirilen etkinliklerin devam etmesini arzulamaktadır. Özellikle Bursa ili çevresindeki yaylalarda düzenlenen bu şenlikler coğrafi bağların yöresel etkilerini de şenliklerin artırılması gerektiğini düşünmektedirler. Yapılan yayla şenlikleriyle, Artvin'deki yaylacılık aktivitelerinin Bursa'ya taşınması sağlanmıştır. Kültürel aktivitelerinin devamlılığını taşımanın yanı sıra, fiziki anlamda Artvin'e duyulan özlemin de karşılanmaya çalışıldığı görülmektedir.

Göç olgusu, göç alan ve göç veren iller açısından birçok sorunu da beraberinde getirmektedir. Yapılacak çözüm önerilerinin sağlıklı bir şekilde ortaya konulabilmesi için öncelikle, göç sorunlarının mekân-zaman-insan ilişkisi içerisinde nitelikli bir şekilde ele alan çalışmaların sayılarının artması gerekir. Bu çalışmalar alanda sorunların tespit edilmesine yol açacaktır. Böylece yüzeysellikten kurtulmuş bilimsel verilere dayalı, sorunlara çözüm önerileri sunulabilecektir.

Günümüzde gerçekleşen iç göçleri etkileyen temel faktörü ekonomik sebepler oluşturmaktadır. Ekonominin temelini tarım, sanayi ve hizmet ve teknoloji sektörü oluşturur. Bu sektörler sermaye ve insan akışını belirleyen önemli faaliyet alanlarıdır. Özellikle illerin göç alma verme, süreçlerinde başta sanayi olmak üzere birçok, itici ve çekici faktör etkili olmaktadır. Bu noktada Artvin ilinin sanayi faaliyetleri açısından gelişmemiş olması, göçü tetikleyen itici faktörlerin en önemli sebebini oluşturur. Devlet ve özel sektörün gerçekleştireceği yatırımlar ve ortak girişimlerle belirtilen sorunlara çözüm sağlanabilir. Birçok kişi için yeni iş sahaları açılabilir. Örnek verilecek olursa, Artvin'in kıyı ve kıyıya yakın ilçelerinde var olan çay fabrikalarının sayıları ve kapasiteleri artırılabilir. Murgul bakır işletmeleri bakır ve bünyesinde çıkartılan diğer metallere dayalı yan sanayi kuruluşlarıyla zenginleştirilebilir.

Sanayinin gelişmesi için hammadde birinci sırada önem taşıyan üretim faktörlerindedir. Artvin ili başta bakır olmak üzere, kireç, çimento taşı, az da olsa çinko vb. metalik madenler bakımından zengin hammadde kaynaklarına sahiptir. Artvin ili metalik madenler açısından zengin olmasının yanında, endüstriyel hammadde kaynakları açısından da oldukça zengindir. Ancak var olan potansiyelin değerlendirilmediği ve işletmeye açılan maden sayısının oldukça düşük olduğu görülmektedir. Bu noktada devlet ve özel sektörün girişimleriyle, var olan zengin maden yatakları potansiyelinin değerlendirilmesi ve doğal çevreye en az zarar verecek şekilde işletilmesi gerekmektedir. İşletilmeye devam eden ve mevcutta yeni açılacak işletmelere özel sektörün ve devletin yörede yaşayan halkı, ortak etmeleri işletmeleri sürdürülebilir kılacakken aynı zamanda yöreden göçleri de önleyecektir. Madene dayalı yan sanayi kollarının açılması da göçü önlemeye katkı sağlayacaktır. Böylece yeni iş sahaları yeni istihdamlar sağlayacaktır. Bu durum göç sürecindeki bazı itici faktörleri ortadan kaldırmaya katkı sağlayacaktır.

Mevcut sanayi potansiyeli değerlendirilerek gelişmemiş, kırsal ekonomik özelliklere sahip kentlerin en önemli geçim kaynağını, tarım ve hayvancılık oluşturur. Bu

bağlamda dağlık ve çok engebeli bir topografyaya sahip Artvin ili tarımsal faaliyetlerini kısıtlamıştır. Makinalı tarımın yapılmasına çok elverişli değildir. Buna rağmen arazilerin düzleştirilerek seracılık faaliyetlerinin yapılması yörenin yer yer Akdeniz makro klima, iklim bölgelerine sahip olması istihdamı sağlamıştır. Bunda devlet katkılarının da etkileri olmuştur.

Son yıllarda alternatif tarım çalışmaları yapılmaktadır. Mantar, likopa (yaban mersini yörede doğal olarak da yetişir. Ayı üzümü adıyla da anılır) yetiştiriciliği, eczacılıkta kullanılan bitki soğanı türleri, orman ürünleri yan sanayi kollarıyla ilgili tanıtım ve çalışmalar olmakla beraber bu alanda yapılan yatırımlar yeterli seviyelerde değildir.

Arazinin engebeli olması, hayvancılık açısından avantajlı görülse de yeterli ölçüde hayvancılık faaliyetleri ilde yapılmamaktadır. Köylerde meraların azlığı, Genç nüfusun köylerde kalmak istememeleri hayvancılık faaliyetlerinin azalmasına yol açmıştır. Bunda bakım (Yem, ot, ilaç, iş gücü) maliyetlerinin yüksek olması vardır. Genellikle geleneksel küçük aile tipi hayvancılık faaliyetleri yapılmaktadır. Özellikle Artvin için büyükbaş hayvancılık faaliyetlerinin devlet ve kurulacak kooperatifler tarafından desteklenmesi sonucu önemli bir gelir kaynağı oluşturabileceği düşünülmektedir. Yapılacak yeni yatırımlar sonucu Artvin'den göçlerde nispeten azalma veya yavaşlama olabileceği söylenebilmektedir. Nitekim Artvin'de yaşayan ve bir işe sahip olan örneklem gurubuna sorduğumuz soruya, %77,5'lik kısım hayır cevabı vermiştir (Tablo 20).

Kırsal alanlardaki ekonomik faaliyetlere alternatif olarak baraj göllerinde balıkçılık yapılabilmektedir. Borçka baraj gölünde son yıllarda kurulan balık çiftliklerinin, kısıtlı sayıda olmakla birlikte yeni bir iş sahası açarak istihdam sağlamaktadır. Bu durum devlet tarafından desteklenen teşvik programlarıyla uygun olan tüm baraj göllerine balık çiftlikleri kurularak yansıtılmalıdır. Birçok derede akarsu tatlı su balıkçılığı da yapılabilir. Ayrıca Çevre Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından sekiz yıl önce başlatılan ve son bir yıl içerisinde sonuçlarının görüldüğü kayın mantarı yetiştiriciliği önemli bir alternatif ekonomik faaliyettir.

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın da desteği ile yetiştiriciliğin, orman köylerinde istihdamın artmasını sağlayacağı, göçü durduracağı düşünülmektedir.

Fidan yetiştiriciliği çalışmalarının başlatılmasının da yörede yaşayanlar için önemli bir ekonomik kazanç sahası oluşturması beklenmektedir.

Artvin birçok doğal, tarihi ve kültürel zenginliğe sahiptir. Bu durum birçok turizm faaliyetinin il de yaygınlaşmasına yol açmaktadır. İl içerisinde doğa turizmi (yayla turizm alanları- alpinizm, Karagöl ve çevresi), spor turizmi (rafting, kaya tırmanışı, doğa yürüyüşü-hiking, kamplı etkinlik-trekking), kültür turizmi (Kafkasör Boğa Güreşleri, çeşitli yayla festival ve şenlikleri, tarihi alanlar ve ören yerleri), inanç turizmi (kiliseler) alanları bulunmakla birlikte, genellikle birbiriyle iç içe geçmiş konumdadırlar. Bu nedenle Artvin ilinde var olan turizm potansiyelini ortaya çıkarıp, artırmak için tesis ve reklama ihtiyaç vardır. Bu alanda eğitim faaliyetlerinin artırılarak. İstihdamı sağlayacak nitelikli personel açığı kapatılabilir. Bu durum belirli bir süreç istemektedir. Zaman içerisinde üniversite ve meslek okullarında yeni açılacak olan bölümlerle istihdam sağlanacaktır. Potansiyeli geliştirebilmek için nitelikli turizm projelerine de ihtiyaç duyulmaktadır. Son yıllarda yerel yönetimler önemli ölçüde katkılar sağlamaktadırlar. Zaman içerisinde devlet ve özel sektör yardımları etkisini gösterecek, Artvin için önemli bir iş kolu ortaya çıkacaktır. Bu yatırımların sürdürülebilir olması gereklidir. Dolayısıyla yatırımlar yapıp istihdamlar sağlanırken çevre bilinci göz ardı edilmemelidir. Çevre illerde bunun olumsuz örnekleri görülmektedir. Çarpık yapılaşma mevcut doğal güzellikleri bazen gölgede bırakabilmektedir.

Sonuç olarak, Artvin ilinde göç etme eğilimi devam etmektedir. Bu nedenle, daha uygun koşullarda bir yaşam olanağı sağlamak için birçok yatırımın planlanması ve uygulamaya konulması gerekmektedir. Artvin ilinden başka illere, özellikle de Bursa iline olan yoğun göçü durdurmak, tersine göçü başlatmak, kentin sorunlarını azaltmak ve daha yaşanılabilir bir kent ve kentleşme yaratabilmek için, yapılan çalışmada belirtilen önlemlerin alınmasının ve göz ardı edilmemesinin uygun olacağı değerlendirilmiştir. Alanda yapılan çalışmanın yapılacak çalışmalara örnek teşkil etmesi hedeflenmiştir.

KAYNAKLAR

- Abadan-Unat, N. (2002), *Bitmeyen Göç*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Akkayan, T. (1979), *Göç ve Değişme*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fak. Yay, İstanbul.
- Aktaran Corbett, J. (2005), “Ernest George Ravenstein: The Laws of Migration, 1885”
<http://www.csiss.org/classics/content/9>
- Bağlı, M., Binici, Abdulkadir (2005). “Kentleşme Tarihi ve Diyarbakır Kentsel Gelişimi”
Bilimadamı Yayınları, Ankara.
- Barut, Mehmet (1999-2001). “Göç-Der İçin Hazırlanan Rapor”,
<http://www.akdenizgocder.org/goc-raporlarimiz>, (Erişim Tarihi: 16.02.2011)
- Başel, H. (2007). “Türkiye’de Nüfus Hareketlerinin ve İç Göçün Nedenleri”. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 53, s. 515-542.
- Büyük Türkçe Sözlük, www.tdk.org.tr, Erişim Tarihi: 22.03.2017.
- Castles, S. ve Miller, M. J. (1998), “The Age of Migration” Mcmillan, London.
- Corbett, J. (2005) “Ernest George Ravenstein: The Laws of Migration”, 1885.
- Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE). (1995). *Türkiye Nüfusu, 1923-1994 Demografi Yapısı ve Gelişimi, 21. Yüzyıl Ortasına Kadar Projeksiyonlar*, Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Yayınları.
- Doğan, E. (1980). *Kentlileşen Efendiler*, Ortak Yayınları, İstanbul.
- Duru, B. ve Alkan, A. (2002). *20. Yüzyıl Kenti*, İmge Kitabevi, Ankara.
- Düger, İ. H., Dulupçu, M. A., (2001), *İktisada Giriş*, Türkmen Kitabevi.
- Ekholm, K. ve Friedman, J. (2003), “Eski Dünya Sistemlerinde “Sermaye” Emperyalizmi ve Sömürü”, *Dünya Sistemi, Dergisi*, Frank, G. Gills, B. İmge, Ankara.
- Erdoğan, Seyhan (2006), “Küreselleşme Sürecinde Uluslararası Sendikacılık” *İmge Kitabevi*, Ankara.
- Erkal, Mustafa (1995). *Sosyoloji (Toplumbilimi)*, (Gen. 6. Baskı), Der Yayınları, İstanbul.
- Erkan, R. (2002). *Kentleşme ve Sosyal Değişme*, Bilimadamı Yayınları, Ankara.
- Erkan, R. (2002). *Kentleşme ve Sosyal Değişme*, Bilimadamı Yayınları, Ankara.
- Genç Eymur (1997). *Kentlileşme, Geleneksel –Modern Gerilimde Kimlikler, Toplum ve Göç*, II. Ulusal Sosyoloji Kongresi, T.C. Başbakanlık DİE Yayınları, Ankara.

- Göktürk, A. ve Kaygalak, S. (2001). "Göç ve Kentleşme" [Bildiri]. Ümit Onat, Aycan Altay (Ed.).
- Güçlü, Ö.S. (2002). "Kentleşme ve Göç Sürecinde Antalya'da Kent Kültürü ve Kentlilik Bilinci" Ankara: *Kültür Bakanlığı Yayınları*
- H. Doğanay. F., Orhan (2014). "Artvin İlinde Nüfusun Başlıca Özellikleri", *Doğu Coğrafya Dergisi*.
- İçduygu, Ahmet, Sirkeci, İbrahim ve Aydingün, İsmail (1998). "Türkiye'de İç Göç ve İç Göçün İşçi Hareketlerine Etkisi", Türkiye'de İç Göç.
- Jansen, C. J. (1970), "Migration: A Social Problem", Readings in the Sociology of Migration, Pergamon Press, New York.
- Karpat, H. K. (2003). *Türkiye'de Toplumsal Dönüşüm*, (Çev. Abdulkerim Sönmez). İstanbul: İmge Kitabevi. (1976).
- Kartal. S.K. (1978). *Kentleşme ve İnsan*, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınlar, Ankara.
- Kaya, E. (2007). *Kent Yönetiminde Yeni Yaklaşım Yerel Kalkınma Yönetimi, Okutan Yayıncılık*, İstanbul.
- Keleş, R. (1996). *Kentleşme Politikası*, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Kıray, M. B. (2007). *Kentleşme Yazıları*, Bağlam Yayıncılık, İstanbul.
- Kışla, İ., (2008). *Sosyal Politika Açısından Artvin'den İstanbul'a Göç*, (Basılmamış Doktora Tezi) İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Koçak Y. ve Terzi E., 2012. "Türkiye'de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere Olan Etkileri ve Çözüm Önerileri" Kafkas Üniversitesi, *İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. (3: 163-184).
- Koçak, Yüksel ve Terzi, Elvan (2012). "Türkiye'de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere Olan Etkileri Ve Çözüm Önerileri" *KAÜ-İİBF Dergisi*, 3 (3), 163-184.
- Küntay, E. (1997). "Kentleşmenin Neden Olduğu Fiziksel ve Toplumsal Çürüme Karşısında Kentsel Yenileme Uygulamaları" [Bildiri]. II. Ulusal Sosyoloji Kongresi: Toplum ve Göç, 20-22 Kasım 1996, (ss. 131-136). Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Yayınları.
- Marshall, G. (1999) (Göç). *Sosyoloji Sözlüğü*, (O. Akinhay ve D. Kömürcü, Çev.) Ankara: "Bilim ve Sanat".
- Özcan, Y., Z., "İçgöçün Tanımı ve Verileri İle İlgili Bazı Sorunlar", *Türkiye'de İçgöç Konferansı*, Bolu- Gerede, (1997), *Türkiye'de İçgöç*, Tarih Vakfı, (1998), (S: 78-90) İstanbul.

- Özer, İnan (2004). *Kentleşme, Kentlileşme ve Kentsel Değişme*, Ekin Kitabevi, Bursa.
- Özkalp, Enver (2015). *Sosyolojiye Giriş*, (24. Baskı). Ekin Yayınevi, Bursa.
- Parlak, B. (2011). *Kamu Yönetimi Sözlüğü*, MKM Yayıncılık, Bursa.
- S. Bahçalı. S.Özözen. Kahranan. (2016: 33) “Artvinlilerin Göç Tercihlerinde Bursa’nın Yerinin Sosyo-Ekonomik ve Mekânsal Analizi” *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Dergisi*, (s.29-31).
- Sağlam, S. (2006), “Türkiye’de İçgöç Olgusu ve Kentleşme” *Türkiyat Araştırmaları*, (5), Ankara Sencer, Yakut, “Türkiye’de Kentleşme”, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Sezal, İ. (1992). *Şehirleşme, Ağaç Yayınları*, İstanbul.
- Sosyal Hizmetler Sempozyumu (1999), *Bölgesel Kalkınma Sürecinde Sosyal Hizmet*, 20-22 Ekim 1999, (ss. 111-147). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu ve GAP Bölge Kalkınma İdaresi Yayını. Ankara.
- Stouffer, A. S. (1940), “Intervening Opportunities: A Theory Relating Mobility and Distance”, *American Sociological Review*, Volume 5, Number 6.
- Taşçı, Faruk (2009). “Bir Sosyal Politika Sorunu Olarak Göç” *Kamu-İş Dergisi*, Cilt:10, 177-204. <http://www.kamu-is.org.tr/pdf/1048.pdf>, (Erişim Tarihi: 12.08.2011.)
- Tekeli, İ. Erder, L., 1978, “Yerleşme Yapısının Uyum Süreci Olarak İç Göçler” Hacettepe.
- Todaro, M. P. (1980), “Internal Migration in Developing Countries” International Labour Office, Geneva.
- Tolan, B. (1996). *Toplum Bilimlerine Giriş*, Adım Yayınları, Ankara.
- Topbaş, F. (2007). *İç Göçün Belirleyicileri Üzerine Ekonometrik Bir Model Çalışması 2000 Türkiye Örneği*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Tulunoğlu, D. (2009). *Kentleşme Sürecinde Aile Yapısındaki Değişim*, Maltepe Örneği, Sakarya Üniversitesi Yayınları, Sakarya.
- TÜİK. (2005), 2000 Genel Nüfus Sayımı Göç İstatistikleri.
- Tümtaş, M. S. (2007). *Türkiye’de İç Göçün Kentsel Gerilime Etkisi: Mersin Örneği*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Muğla: Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Türkiye Ekonomisi: *İstatistik ve Yorumlar*, DİE Yayınları, Ankara.

Uğurlu Örgen (2010). “ Kentlerin Tarihsel Gelişimi” (Ed. Ö. Uğurlu, N.Ş. Pınarcıoğlu, A. Kanbak, M. Şiriner), *Türkiye Perspektifinden Kent Sosyolojisi Çalışmaları*, Örgün Yayınevi, İstanbul, (s. 60-61.)

Ünsal, E. M. (2007). *Makro İktisat*, İmaj Yayınevi, Ankara.

Yalçın, C. (2004). *Göç Sosyolojisi*, Anı Yayıncılık, Ankara.

Yılmaz, N., (2004: 252,253,264) “Farklılaştırıcı ve Ayrıştırıcı Bir Mekanizma Olarak Kentleşme” *Sosyal Doku Projesi Araştırmaları (6. Cilt) Romanlar*, (S. 13-14)

Yörükcan, A. (1968: 29). *Şehir Sosyolojisinin ve İnsan Ekolojisinin Teorik Temelleri*, Nobel Yayını Dağıtım, Ankara.

EKLER

EK-1 Artvin’de yaşamını sürdüren bireylerin memnuniyet ve göç algısı anket formu

EK-2 Artvin’de yaşayan bireylere uygulanan memnuniyet ve göç algısı anket formu

EK -3 Bursa’da yaşamını sürdüren bireylerin memnuniyet ve göç algısı anket formu

EK-1:
Artvin’de Yaşamını Sürdüren Bireylerin Memnuniyet Ve Göç Algısı
Anket Formu

Aşağıdaki sorular Avrasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde hazırlanmakta olan “Artvin Halkının Göç Etme Eğilimleri Üzerine Alan Araştırması, Bursa Örneği” üzerine yapılan bu çalışmada Göçün Sosyo-Ekonomik Etkilerinin araştırılması hedeflenmiştir.

Elde edilen veriler istatistiksel ortamda değerlendirilecektir. Anket belirtilen amaç dışında kullanılmayacak ve ankete katılımcıların bilgileri saklı tutulacaktır.

1. Cinsiyet?
Kadın (1) Erkek (2)
2. Yaşınız?
25 ve altı (1) 26-35 (2) 36-45 (3) 46-55 (4) 56 ve üstü (5)
3. Kaç yıldır Artvin’de yaşıyorsunuz?
0-5 (1) 6-10 (2) 11-15 (3) 15 yıldan fazla (4)
4. Eğitim durumu
Okur-yazar değil (1) ilkokul mezunu (2) Ortaokul mezunu (3) Lise mezunu (4)
Üniversite (5)
5. Medeni durum
Bekâr (1) Evli (2) Dul (3)
6. Bir işte çalışıyor musunuz?
Evet, (1) Hayır (2)
7. Çalıştığınız sektör
Tarım (1) Sanayi (2) Hizmet (3) Kamu (4)
8. Gelir Durumunuz (Aylık)
1500TL’den az (1) 1500TL-5000TL arası (2) 5001TL ve üstü (3)
9. Oturduğunuz ev kendinize mi aittir?
Evet (1) Hayır (2)
10. Mevcut yaşadığınız yer
Köy (1) İlçe (2) İl (3)

Soru 11-26 aşağıdaki şekilde tabloda gösterilmiştir:

	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Tanıdıklarımın Göç Etmiş Olması Benim de Gç Etmemi Etkiler.					
Aile Bireyleri Arasındaki Geçimsizlikten Dolayı Gç Etmeyi Düşünürüm.					
İşsizlikten Dolayı Gç Etmeyi Düşünürüm.					
İklim Koşullarından Dolayı Gç Etmeyi Düşünürüm. (İklim - Doğa Koşulları)					
Çocuklarım İçin Gelecek Kaygısı Sebebiyle Gç Etmeyi Düşünürüm.					
Terör Sebebinden Dolayı Gç Etmeyi Düşünürüm.					
Eğitim Koşullarından Dolayı Gç Etmeyi Düşünürüm.					
Sağlık Hizmetlerinden Dolayı Gç Etmeyi Düşünürüm.					
Darbelerden Dolayı Gç Etmeyi Düşünürüm.					
Siyasi Ortam Baskılarından Dolayı Gç Etmeyi Düşünürüm.					
Evlendikten Sonra Gç Etmeyi Düşünürüm.					
Daha İyi Bir Gelir Elde Etmek İçin Gç Etmeyi Düşünürüm.					
Daha İyi Bir Yaşam Standardına Kavuşmak İçin Gç Etmeyi Düşünürüm.					
Artvin’de Yaşadığım İçin Memnunum.					
Gelecekte Beklentilerimin Olumlu Olması İçin Gç Etmeyi Düşünürüm.					
Tüm Akrabalarımın Gç Etmesini İşterim.					

EK-2:

Artvin’de Yaşayan Bireylere Uygulanan Memnuniyet ve Göç Algısı Anket Formu

Aşağıdaki sorular Avrasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde hazırlanmakta olan “Artvin Halkının Göç Etme Eğilimleri Üzerine Alan Araştırması, Bursa Örneği” üzerine yapılan bu çalışmada Göçün Sosyo-Ekonomik Etkilerinin araştırılması hedeflenmiştir.

Elde edilen veriler istatistiksel ortamda değerlendirilecektir. Anket belirtilen amaç dışında kullanılmayacak ve ankete katılımcıların bilgileri saklı tutulacaktır.

Soru No	Anket Soruları								
1	Cinsiyetiniz	Kadın ()	Erkek ()	-	-	-	-	-	-
2	Eğitim Durumunuz	İlkokul ()	Ortaokul ()	Lise ()	Üniversite ()	-	-	-	-
3	Yaşınız	25 ve altı ()	26-35 ()	36-45 ()	46-55 ()	56 ve üstü ()	-	-	-
4	Çalışıyor Musunuz?	Evet ()	Hayır ()	-	-	-	-	-	-
5	Çalışma Sektörü	Tarım ()	Sanayi ()	Hizmet ()	Kamu ()	-	-	-	-
6	Medeni Durum	Bekâr ()	Evli ()	Dul ()	-	-	-	-	-
7	Yaşadığınız Yerler	Köy ()	İlçe ()	İl ()	-	-	-	-	-
8	Kendinizi Nasıl Tanımlarsınız?	Mutlu ()	Mutsuz ()	Uyumlu ()	Mantıklı ()	Güçlü ()	-	-	-
9	Aile Kavramı Sizde neyi Çağrıştırmaktadır?	Mutlu birliktelik ()	Mutsuz Birliktelik ()	Güçlü bir yapı, Korunulan, Sığınlan Yer, Zorunlu Bir Yapı Taşı ()	Huzuru, Sorumluluk ve Paylaşımların Yaşandığı Yer ()	Kâbus, Sıkıntı, Dert, Tasa ve Sorunların Olduğu yer ()	-	-	-
10	Artvin’den Göç Etmemenizin Sebepleri Nelerdir?	İş Dolayısıyla ()	Sakin, Huzurlu ve Güvenli Küçük Bir şehir ()	Akraba İlişkileri, Aile Bağları Nedeniyle ()	Yeni Bir Düzen Kurma Korkusu ()	Memleket Sevgisi ()	-	-	-
11	Artvin’den Bursa’ya Göç Etmek İster miydiniz?	Evet ()	Hayır ()	Kararsızım ()	Asla ()	-	-	-	-
	Artvin’de	Memnunum	Kısmen	Memnun	-	-	-	-	-

12	Çalıştığınız İşyerinden Memnun musunuz?	()	Memnun ()	Değilim ()					
13	Artvin'deki Gelirinizden Memnun musunuz?	Memnunum ()	Memnun Değilim ()						
14	Artvin'de Yaşarken Karşılaştığınız Sorunlar Nelerdir?	Ulaşım Güçlüğü Coğrafi Konum ()	Pahalılık ()	İşsizlik Sanayi Yatırımların Azlığı ()	Sosyal İmkânların Kısıtlı Olması ()	Konut Yetersizliği Konutların Pahalılığı ()	Eğitim Sorunları ()	Sağlık ()	Sorun yok ()
15	Artvin İlinin Memnun Olduğunuz Yönleri Nelerdir?	Güvenli-huzurlu olması ()	İklim ve doğal güzellikleri ()	Küçük, sakin bir şehir olması ()	İnsani ilişkileri ve aile bağlarının kuvvetli olması ()				

EK -3:

Bursa’da Yaşamını Sürdüren Bireylerin Memnuniyet ve Göç Algısı Anket Formu

Aşağıdaki sorular Avrasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde hazırlanmakta olan “Artvin Halkının Göç Etme Eğilimleri Üzerine Alan Araştırması, Bursa Örneği” üzerine yapılan bu çalışmada Göçün Sosyo-Ekonomik Etkilerinin araştırılması hedeflenmiştir.

Elde edilen veriler istatistiksel ortamda değerlendirilecektir. Anket belirtilen amaç dışında kullanılmayacak ve ankete katılımcıların bilgileri saklı tutulacaktır.

Soru No	Anket Soruları					
1	Cinsiyetiniz	Kadın ()	Erkek ()	-	-	-
2	Eğitim Durumunuz	İlkokul ()	Ortaokul ()	Lise ()	Üniversite ()	-
3	Yaşınız	25 ve altı ()	26-35 ()	36-45 ()	46-55 ()	56 ve Üstü ()
4	Çalışıyor Musunuz?	Evet ()	Hayır ()	-	-	-
5	Çalışma Sektörü	Tarım ()	Sanayi ()	Hizmet ()	Kamu ()	-
6	Medeni Durumu	Bekâr ()	Evli ()	Dul ()	-	-
7	Yaşadığınız Yer	Köy ()	İlçe ()	İl ()	-	-
8	Kendinizi Nasıl Tanımlarsınız?	Mutlu ()	Mutsuz ()	Uyumlu ()	Mantıklı ()	Güçlü ()
9	Aile Kavramı Sizde Ne Çağrıştırmaktadır?	Gelenek ve Göreneklerin Yaşandığı Yer ()	Sıkıntı ve Sorunların Olduğu Mutsuz Birliktelik Alanı ()	Sıcak, Güçlü Bir Yapı, Korunulan, Sığınılan Yer ()	Huzurlu, Sorumluluk ve Paylaşımların Yaşandığı Yer ()	-
10	Bursa’da Yaşayan Biri Olarak Artvin Sizde Ne Çağrıştırmaktadır?	Cennetten Bir Köşe ()	Bakımsız, Sıkıcı, Mahrumiyet Bölgesi bir il ()	Doğa Harikası, İklimi Güzel, Mükemmel Bir il ()	İşsizlik Sorunu Olan, Sanayisi Olmayan Bir İl ()	-
11	Bursa’dan Artvin’e Dönmeyi Düşünüyor Musunuz?	Evet ()	Hayır ()	Kararsızım ()	-	-
12	Artvin’den Bursa’ya Göç Etmekten Memnun	Memnunum ()	Kararsızım ()	Memnun Değilim ()	-	-

	Musunuz?	()	()	()		
13	Bursa'da Çalıştığımız İş Yerinden ve Kazancınızdan Memnun Musunuz?	Memnunum ()	Kısmen Memnunum ()	Memnun Değilim ()	-	-
14	Artvin'den Bursa'ya Göç Ettiğinizde Karşılaştığımız Zorluklar Nelerdir?	İşsizlik ()	Sosyal Sorunlar ve Yabancılık Çekme ()	Maddi Sıkıntılar ()	Trafik Sorunu Olan Kalabalık Bir Şehir Yaşamı ()	Sorun Yok ()
15	Artvin'den Bursa'ya Göç Sebepleriniz Nelerdir?	İş İmkânları Ve Tayinli Atama ()	Sağlık, Eğitim, Evlilik Boşanma Gibi Nedenler ()	Aile Büyüklerinin Daha Önceden Bursa'ya Göç Etmeleri, ()	Sosyal Yaşam, Büyük Şehrin Cazibesi ()	-

ÖZGEÇMİŞ

Serdal Özbayrak, 1974 Artvin’de doğmuştur. İlkokulu Artvin’de, ortaokul ve liseyi Trabzon’da okumuştur. 1996 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Coğrafya Öğretmenliği bölümünden mezun oldu. Ayrıca, Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimini 2006 yılında tamamlamıştır. Yüksek Lisans eğitimi için Avrasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Bilimleri anabilim dalı yüksek lisans programında mezuniyet aşamasındadır.

Hali hazırda Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olarak Artvin’de Coğrafya Öğretmeni olarak çalışmalarına devam etmektedir. Evli ve iki çocuk babasıdır.

